688

6
31-c
4

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
6
18 A
50

iotheca
oll. Rom.
. Jesu

Turbo
1

Google

de Valentia Andreas.

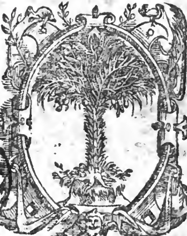
TVRBO,

SIVE

MOLESTE ET FRVSTRA PER
CUNCTA DIVAGANS

INGENIVM.

In Theatrum productum.

HELICONE,
Iuxta parnaſſum.

ANNO M. DC. XVI.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE
Bibl: Coll: Soc:

Google

SAGACISSIMO ET OCULATISSIMO MOMO

Rerum humanarum Cenſori integerrimo.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

S. P.

ODium, quo inter homines laboras, optime Vir, nequaquam me movit, ut huic libello diſtichon contra te præfigerem, vel examini tuo me clanculum ſubducerem: æquior ego innocentiæ tuæ æſtimator, & delictorum meorum in hoc ipſo ludicro optimè conſcius ipſe me tibi ſiſto, & Patrocinio tuo hoc quicquid eſt lubens committo. Hoc tantum, ſi pro me petere aliquid licet, exorans, ut quod aliis breviter & in aurem facis, mecum clarè at-

que prolixiſſimè communices. Faxo, ego nec emendandi in me laborem te perdidiſſe dicas, nec irritatum tuis monitis unquam conqueraris. Vale & noſtri ſeculi ſciolis nunquam obſecro parce.

T.

Officioſus

Andreas De Valentia.

Opinio prima egreditur, Regiè induta, ſed variegata, cum libro aperto, cogitabunda, quæ cum muta ſemel aut bis obambulavit, regreditur; ſequitur

Veritas.

HAnc, quam vidiſtis egredientem, deambulantem, ingredientem, quam eſſe quæſo creditis ſpectatores? Reginam, quia coronata, potentem, quia cum ſceptro, Eruditam, quia cum libro; felicem quia ornatu abundat; prudentem, quia cogitabunda; undiq; tandem politam, quia inceſſum eſt metita? Vas erratis! *Opinio* eſt, *Opinio*. Illa, quæ ſuperiorum opera dirigit, inferiorum labores incruſtat: Sciolorum Sapientiam auget, Ignorantium ſtuporem declinat; Divitum miſerias tegit: Pauperum indigentiam acuit: Artificium ingenia fovet: Ruſticorum duritiem continuat: Sophiſtarum lites conſervat: Simplicium admirationem promo-

vet: Conjugum cruces extenuat: Cælibum errores excuſat: Curioſorum arcana involvit: Supinorum neglectum approbat: Quid opus eſt verbis? Nemo eſt è vobis, nemo in tanta ingeniorum varietate, cui illa ſeſe non exactè accommodet, cui non illa ſubrepat, quem non vincat, cui non ſua commendent. Huic genus, huic honores, huic potentiam, huic Artes, huic labores, huic linguas, huic Amores, huic vinum, huic veſtes, huic otium, huic aliud quid inſinuat, & rebus minutiſſimis ſuperbire facit. Illa eſt, quæ pupas vobis diſtribuit, quibus luditis, auriculas imponit, quibus triumphatis, nolas aſſuit, quibus perſonatis, magni juxta ac minimi, viri, fœminæ, juvenes, virgines, pueri, puellæ. Sed quid ego? niſi ut odioſa vobis ſim, ut quod ſoleo, præmium accipiam. ſed quieſcite tamen. Iam ego vobis producam *Opinionis bellum Nepotulum Turbonem*, quem è vobis multi agnoſcent, multi ridebunt, multi miſerabuntur, pauci

ita

ita intuebuntur, ut quod in eo vitio-
ſum emendent, & ad ſolidam mentis
quietem ſeſe componant. Lepida a-
ctio erit, ſpectatores: vos ani-
mis & ſilentio obſecro
adeſte.

PERSONÆ COMOEDIÆ

Opinio.	
Pædotriba.	
Turbo.	
Curio.	*Scholares.*
Lentulus.	
2. *Scholaſtici*	
Harlequin.	
Pſittacus	*Rhetor.*
Stellinus.	*Mathematicus.*
Wilſius.	*Politicus.*
Xanthus.	*Hiſtoricus.*
H[illegible].	*Peregrinator.*
[illegible]	*Gallus.*
[illegible]	*Gerſonis famulus.*
Pollux.	*Magiſter ceremoniarum.*
Panurgus.	*Magiſter linguarum.*
Geryon.	*Pugil.*
Lapitha.	*Diſcipuli Pugil.*
Bleſſus.	
Labella.	*Virgo.*
Rubella.	*Ancilla Virginis.*
3. *Muſici.*	
Arminius.	*Amator.*
Brandon.	*Arminii Amicus.*

2. *Fa-*

2. Famuli.

Beger.	*Chymicus.*
Prudentius	*Duo Cives.*
Fabius.	
Haſpellus.	*Artifex.*

Sapientia.
Veritas.
Tranquillitas.
Acquieſcentia.
Mediocritas.
Iudicium.
Eruditio.
Integritas.
Simplicitas.
Tolerantia.
Solitudo.
Contemplatio.
Mors.
Fama.
Dives.
Sciens.
Honoratus.
Felix.

ARGUMENTUM COMOEDIÆ.

TURBO *inquieto paſſim agitatus usq́ & usq́ turbine,*
Vllâ nec in re conſtans magè, ſuâ quàm in inconſtantia.
Rhetorica *tractat, ſtudia poſt* Logica, *dein* Matheſeos
Bonâ haud iuvantes fortunâ adgreditur: artes & has
Omittit, ac Hiſtorica *volvit atq́;* Politica
Cumq́ illum earum tædium cepiſſet & faſtidium,
Omnes in oras planè inuſitato fertur impetu.
Nec mora: dat operam linguis, mores diſcit exteros pugil,
Vt & choragus, & amator fit, luſtrisq́ liberis ſtudet:
Et hinc amorem ſibi faventem expertus eſt, & efferum.

Rur-

Rurſusq́ ad artes curioſas animū adjungens, quicquid eſt
Seu temporis reliquum, bona ſeu mentis ac auri, omnium
Vnum facit diſpendium: hinc fugit, animum deſpondet, &
Suam dolet vitam, à Sapientia *ad quietem tandem ducitur.*

ACTVS PRIMI

BIBL... ROMA VITTORIO EMANUELE

SCENA I.

Pædotriba, Turbo, Curio, Lentulus, 2. Scholaſtici, Harlequin.

P. ITe meæ, felix ſemper pecus ite capellæ. Virgilius in Eclogis, per Metaphoram huc allatum. T. Adſumus, Domine Magiſter. P. Hunc diem vobis feriatum faciam, id eſt, Parnaſſicam reſpirationem. Tu verò ſcin' pro ſcis ne, quid ſit Parnaſſus? T. Parnaſſum ajunt montem eſſe præcelſum, cujus faſtigium ſi quis attingat, victurum eſſe pòſt cum Muſis & Gratiis omnibus beatiſſimè. P. Optimè, ſed adpone, id conſtare magno labore. T. Non ſubterfugio, dum id aſſequar, quo ſemper allicior, Felicitatis & Tranquillitatis faſtigium. P. Adnitere porrò, jam ſub meo conductu Arcem illam haud ita procul proſpicis. T. Qui id ſciam? P. Facilimè. Nam quod benè mihi, benè tibi, benè ſit ſcholaſtico

Ordini

Ordini (Lipſius de conviviis Veterum)
decennium jam te audientem Præcepto-
rem δωδεκαμήχανον, abundare oportet E-
rotematis Dialecticis, Phyſicis, ac Ethicis,
quibus ceu gradibus eò aſcendiſti, ut poſt-
hàc infelix eſſe non poſſis. Nam & τρό-
πον ἐπιστήμης jam habes, & ſyllogismos in
omni figura nectis, & cornutis (dilemma
vocant) fortiter pugnas, tum ille homi-
num miraculum ἐπιστημονικὸν, per εἰ ἔστι, τί
ἐστι, ὅτι ἐστι, & Διότι tibi exactè cognitus eſt,
Scis enim demonſtrationē ipſius Eclipſeos
& ipſorum rectorum in triangulo, & ma-
joritatem ipſius totius & definitionem i-
pſius hominis, & cognitionem ipſorum
infinitorum terminorum, ut κατὰ συμ-
πλοκὴν λεγόμενα, πρὸς ἓν καὶ ἀφ᾽ ἑνὸς, κατὰ
τὸ πρότερον καὶ ὕστερον κατ᾽ ἀλλήλων, κατ᾽ ἐξο-
χὴν ἐνέργειαι, τὸ θέσι. τάξις, οὐσία, πάθη, περὶ
τῶν πρός τι, οὐσιώδης, ἁπλῶς, ὅλως, ὅλον, αἴτιον
καθ᾽ ἕν, πρὸς ἕν, κατ᾽ ἐντελέχειαν, τῆς κινήσεως
τέλος, ἡγούμενον, ἑπόμενον ἕτερα, κατὰ μέ-
ρος, ἐπορία περιστάσεων, καθ᾽ ὅλου συγγενή,
λαμβανόμενον ἀδιαίρετον, ἄτομα, εἴδη, με-
τάβασις εἰς ἄλλο γένος, κατὰ παντὸς, ἀντί-

 στροφον,

ϛρόφον, καθέκαστα aliorumq; admirandorum, quibus non tantum Philoſophiæ portas omnes promptè aperis, aut à Cedro, ad Hyſopum uſque egregiè diſſeris, ſed & inter mille millenos potius admirabilis videris, quam intelligibilis. Itaq; ne dubites, vix tribus aut quatuor paſſibus à voto tuo abes; ſcilicet, ut adjungas adhuc nodoſas aliquas, gordionias, multum vexatas, triſtes ac ſpinoſas quæſtiones, quibus homines ita conſtringuntur, ut exitum non reperiant, te verò è ſublimi Sapientię arce deſpicientem ſuſpiciant. T. Geſtio equidem & promptitudinem meam offero. P. Sed interim horum fortunas negligimus, te, qui κατ' ἐξοχὴν diſcipulus es, horum etiam curâ tangi oportet. Incipe parve puer, cui non riſere Parentes, & profer aliquid è literario noſtro Regno. O. Magis magnos clericos, non ſunt magis magnos Sapientes. P. Unde id habes? O. In libello meo. P. Hæc ſententia vitioſa eſt, quoad materiã, & quoad formã, quatenus enim Grammaticam attingit, nulla eſt conſtructio quatenus

tenus ſenſum, eſt Sarcaſticus, ſed tu fac ſyllogiſmum. T. Omnis ſententia, quæ eſt vitioſa reſpectu ipſius materiæ, & reſpectu ipſius formæ, eſt maledicta. Curionis ſententia talis eſt, Ergo. P. Curio proba Minorem. C. Omnis ſententia, quæ eſt contra clericos, eſt vitioſa quoad Materiam & quoad formam: Hæc talis eſt. Ergo. P. Sequens proba Minorem. L. Omnis ſententia quæ negat, clericos eſſe ſapientes, eſt contra clericos, Hac talis eſt Ergo. P. Minor ſequens D. Qui Clericum dicit non eſſe Sapientem, occidatur: Qui occidendus eſt, eſt Latro: Qui Latro eſt, hominē occidit: Qui hominem occidit, eſt Cain. Ergo, qui clericum dicit eſſe non ſapientem, eſt Cain. P. Sequens quid habes? D. Qui Cain eſt, eſt Adami filius: ſed qui Clericū ſpernit, Cain eſt, Ergo eſt Adami filius. P. Ecquid tu habes? B. Nihil. P. Quomodo intelligis clericū? B. Ein Schulſur. P. Quid ſignificat liquida? B. ein Schmeltzer. P. Quid duplex? B. ein doppelſtim̃er / zwiſtim̃er. P. Recita Alphabetum. B. A.b.c.d.e. &c. P. Turbo, recita aliquot verſus ex Virgilio. T.

Quiſq; ſuos patimur manes, exinde per amplum
Mittimur Elyſium, & pauci læta arva tenemus.
Donec longa dies perfecto temporis orbe
Concretam exemit labem, purumq; relinquit
Ætherium ſenſum, atq; aurai ſimplicis ignem.

P. Quomodo interpretaris? T. Iudico intelligi Scholam. P. Ha ha, he, interjectio ridentis, poſséſne adplicare? T. Tentabo. Quiſquis patimur manes, id eſt, ſinguli vapulamus, aut virgis cædimur: Exinde id eſt, poſt decennium. Mittimur per amplum Elyſium id eſt, ad celeberrimam aliquam & liberrimam Academiam; Et pauci læta arva tenemus, id eſt, non omnes Sapientiam diſcimus. Donec longa dies id eſt, uſq; dum in ſenectute, & abſoluto errorum noſtrorum curſu. Concretam exemit labem id eſt, contractus ſcholaſticiſmus nos derelinquat, & plenè ſapere, ac ingenio ad Nobiliora uti ſinat. P. O Turbo, Turbo, eſt aliquis Dæmon, qui te à Scho-

à Schola avocat, eum fuge, tanquam qui à virtutis ſemita ad voluptuariam abducet, T. Scilicet à Grammatica ad Politicam. P. Væ tibi Turbo, nam jam periiſti juxta illud. Studierſtu wol/ ſo wirſtu braten Hüner voll: Studierſtu vbel/ ſo iſſeſtu mit den Säwen auß dem Kübel. Sed tu Curio recita aliquid. C.

Luctus & ultrices poſuêre cubilia curæ,
Pallentesq́; habitant morbi, triſtisq́; ſenectus.
Et metus & maleſuada fames, & turpis egeſtas,
T[illegible] viſu formæ, lethumq́;, laborque,
Tum conſanguineus lethi ſopor, & mala mentis
Gaudia.

P. Ubi hæc ſunt? C. in Schola. P. Vapula furcifer, itáne contra me conſpirâſtis. C. Veniam dabis Domine; Turbo ita docuit. P. Iupiter Stator, & tu glaucis oculis Minerva. Turbo meus, exactus lectionem mearum auditor, fuerit, fuerit inquam

Digitized by Google

inquam, nam quis unquam ſanus bonis literis maledixit. Videto fili mi, fili mi videto, indignum facinus tot bona verba, quæ in te ſeminavi, interire. T. Præceptor, neq; in tuis laboribus quicquam deſidero, nec in ipſis literis, ſed in meis profectibus, ut qui poſt decennium nihil eorum, quæ hoc pulcerrimum universum complectitur, ſcio, tantum vocabulis & præceptis ad labia uſq; refertus ſum, atq; diſtentus, ut quoties os mihi patet, magnam farraginem ejiciam, nec niſi ſyllogiſmis, diſtinctionibus, maximis, & monſtroſis voculis inter elegantes & eruditos perſtreperem. P. Vah ſimplex aput, nondum intelligis, quàm eo ſis nomine admirabilis? illa craſſa & concreta capita non capiunt tam abſtractum, & Logicum de rebus judicium, ut Exempli gratiâ: T. Non opus eſt. P. Ergo neq; delectaris ultra meis contemplationibus? T. Omnino, ſed vellem tibi parceres, hic enim dies quietis eſt, non laboris. P. Aliis quies curæ eſto: qui literarum alegantiis capitur, in mediis laborib. ſentit dulcedinem. T. Equidem credo, niſi

niſi enim id foret, nunquam poſſes in tantis ſubtilitatibus Bocardicis, & Darapticis ad Senium uſq; perſeverare. P. Alienatæ mentis es: abeamus, ne quid reliqui ex his ſermonibus concipiant. Ite, claudite nunc rivos pueri ſat prata biberunt.

SCENA II.

Lentulus, Pſittacus,

L. INdignum facinus, hanc eſſe decennalis laboris gratiam, ut ebulo vendita velit, quæcunq; didicerit. Arqui non eſt inter nos, artium terminis, & Logicâ illâ linguâ diſertior. O mihi id contingat, nolim cum Indicis Theſauris cõmutatum. Quid enim Deum immortalẽ; quàm ſublimè eos audire diſputantes. Ego quidem fateor, haud intelligo. Sed puto Angelos ita loqui, nihil enim eorum eſt, quæ videre aut tangere poſſumus, ſed neſcio quid ſublime, certe neſcio. O Turbo turbate, quantũ nobis das turbę! & turbas ſenẽ noſtrũ Magiſtrũ, jam de tuis profectib. gauden-

dentem. Ps. Hic Turbonem nominat, mirum ni linguę Dialectico-Phyſico-Metaphyſico-Ethicæ nuncium remiſerit. L. Et qui poteras Nobilitatem tuam reddere Nobiliorem, eam nunc reddis ingratitudine infamem. Ps. Non dubito, quin id fecerit. L. Illud eſt, quod Præceptor nimium te honoravit, nimium amavit, indulſit. Ps. Adeundus mihi hic Homo eſt; heus Scholaſtice. L. Quis ille importunus? Ps. Heus Studioſe L. Domine. Ps. Si vales, benè eſt. L. Ego valeo. Ps. Ornatiſs. & humaniſſimus Dominus Præceptor an valet? Haud ita ſatis. Ps. Animo meo malè eſt propter illum an decumbit? L. Iam fortaſſis: ante horam optimè habuerat. P. Explica mihi. L. Nobiliſſimus noſter Dominus Turbo, neſcio à quo ſeduct⁹, literis ἁπλῶς valedixit, & ſe neq; ſcire quicquam, neque Præceptori multum debere diſertè profitetur. Ps. Hic homo condemnandus foret ad cãpos Gurgiſtidonios, ubi Bombomachides, Cluninſtaridyſarchides eſt Imperator ſummus, Neptuni Nepos.

L. Ne-

L. Neſcio quid dicat dominatio voſtra. Ps. Sed unde contraxit hanc literarum nauſeam? L. Incertum eſt, dies jam quartus præteriit, cum ille frequenter apud ſe murmurat. Hei mihi, qui nihil ſcio! heu quam ineptus fui inter illos! heu barbarã linguam! Hæcne illa ſublimis Arx? Vah decem annos! O pueri quã ſtulti ſumus! phui, quam me illi irriſerunt! & talia infinita, donec tandem in faciem Præceptori mala dicere auſus eſt. Ps. Quid tandem protulit? L. Erubeſco. ajebat parum intereſſe, ſive quis calceos veteres conſuat, ſive his ſpinoſis ſtudiis vitam omnem atterat, utrobiq; laborem eſſe; Uſum ad humanam vitam perexiguum, poſtea commotior & in Pręceptorem ipſum (heu facinus!) irritatus. Illâne ęſt Hominis ſupra quàm humani ſedes! qua dum terrena omnia ſint, aut dijudicanda exactè: aut noſtris uſibus accommodanda dextrè, Philoſophus noſter, tanquam ipſam Minervam parturiens, anxiè ſedeat, profeſſatq; Datiſi, Bocardo, Feriſon. Mox ad unius obuli dubium fulgorem anhelans

accur-

accurrat, & mille titulis, mille verſiculis, mille lachrymulis è Topicarum propoſiſitionum omni acie eum emendicet. Ps. Quid interea Dominus Magiſter? L. flevit, nam quid ageret? Turbo jam diſceſſum parat. Ps. Etiam diſceſſum? L. Et literarũ etiam divortium. Ps. Credámne tibi? L. Vellem aliter eſſet, ſed quid audic? convocamur ad Præceptorem. Ps. Audi. L. Non licet, valeat V. Dominatio. Ps. Abi. quàm hic homo ſubitò evanuit. Oportet catapantiſticam eſſe campanulam, ut omnes cõvolitent Protonoëmatici, Epiſtemoniſtæ, Topiſtæ & Elencharii. Vah miſeros reſtiones, deperditos retiarios, & laqueorum venditores inopes, quos niſi Mors à morte nemo ablaqueat, nec retibus quenquam capiunt, niſi Diogenem, cui cornua faciunt, aut Heraclitum nõ riſibilem, aut murem rodentẽ ſyllabam, aut Æthiopem album & nigrũ; aut ſanè ſi venẽtur leporem & lepôrẽ, ha, ha, he! quàm conſului accommodè Turboni his vinculis ſeſe uti maturè eximerer, neq; his reſtibus in conſpectum Solis unquam

unquam ultra prodieret. Eloquentia potius, ô Nobiles, vobis curæ ſit, quæ non, veluti. Semper clauſa manus Logicam deſignat avari: Nec intra jejunos & pulverulentos ſubſelliorum Scholaſticorum ſpecus deliteſcit, ſed in Regum, Principum, Magnatum auguſtiſſimum conſpectum prodit, ſummamq; movendi, ac ab hominibus quidvis impetrandi poteſtatem penè divinam accepit, ſuosque reddit amatores ut celeberrimos, ita beatiſſimos. Sed quid ego hic declamito, & verba prodigo condigna Regum auribus? Potius Turbonem meum excipiam, qui perpaucis exauditis incitamentis, tranſivit è Caſtris Logicis ad Rethorica.

SCENA III.

Harlequin, Turbo, Stellinus.

Ha. Date mihi locum amplum latum atque reſonabilem, ubi ridere ſatis liceat, & jubilare, & conclamare, & blaſ-

blaſphemari, & imitari, & verberare ſufficientiſſimè. In Scholam amplius nec ibo, nec lectionem recitabo, nec virgis caſtigabor, nec Præceptorem obſervabo, nec ludere prohibebor, nec à puellis irridebor, & Præceptor ubicunq; & quoties occurrerit vapulabit. Turbo Dominus factus eſt, & ego ab ipſo proximus.

Ille ego ſum nulli nugarum laude ſecundus,
Quem non miraris, ſed puto ſoſpes amas.

Ergo gluctah, Minor probatur; Quia Dominus ſum. Sed pædagogus ita intus fluit, ac diffluit, ut laxatione ullâ ei opus haud ſit. Conſequens apparet, quia ducentis, quos à mea inſtitutione habuit, florenis menſtruis poſthàc carebit, nec unquam in poſterum, quod præceptor meus ſit, gloriabitur. Turboni admodum iratus eſt.

Me quoque, quod monui benè multa fideliter, odit,
Hoc mihi libertas, hoc pia lingua dedit.

Sed hæc lingua in poſterũ perorabit, tan-

tâ cum

tâ cum veſtrâ admiratione,ut corruatis & moriamini. Ita enim Pſittacus promiſit. Verùm comprimenda nunc eſt,quia Turbo ipſe adeſt. T. Annon ego infelix fui qui cùm ad ſupremum bonum alacriter tenderem, vocabulariam illam & neſcio quam nebuloſam Philoſophiam, permagnum in Felicitatis Regno, imò primum habere locum mihi perſuaderi paſſus ſum! Sed ubi primum in lucem hominum veni, cùm paſſim omnes riderent genus meum dicendi ſyllogiſticum, tùm ob creberrimas captiones, diſtinctiunculas, & digladiatorios terminos contentioſus apparerem, ac exinde moleſtus fierem, illud quidem ſuccurrebat: inſanum vulgus, tantas argutias& phantaſtica ſecreta, minimè ſapere: Linguam etiam meam omninò non intelligere. Verum cum animadverterem eos non tantùm in converſatione ſuaves, in conſiliis graves, in inventionibus acutos, denique rerum earum quæ à me tot monſtroſis involucris protrudebantur haud ignaros, ſed ſub elegantiori veſte peritiſſimos eſſe, ſuccenſui mihi ipſi, & mox

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

libellos illos meos intra me condemnavi. paratus quovis potiù aufugere, quam ſyllogiſticis vinculis ultrà detineri. Commodum Pſittacus intervenit, qui ut primùm Oratoriæ ſuavitatem, amplitudinem, cõmoditatem ac uſum mihi aperuit, fateor, traxit me linguâ ſuâ, & omninò omnes conatus meos ſibi ſubjecit. Et hodiè quidem oculos meos inſigni librorum multitudine refecit. Quorum copiam promptè obtulit, ipſe ad læta variaq; Autorum prædia me deducturus. St. Malè ſit ei, cuicunq; horologii cura commiſſa eſt, ita nec indice nos, nec ſono docet, quâ ſimus parte diei, itaq; egreſſus ſum, ſi per Solem liceat, horam notare, quâ natus eſt, Vicini mei filius, Auſpicatò credo, & ſyderibus faventibus: ſed id parebit ex horoſcopo. Deum immortalem! hic Turbo ille eſt, ob quem noſtræ turbæ. T. Euge Stellinum, nunquid nobis novi è Cœlo affert? St. Adibo hominem, & cerebrumne ei adeò turbidum ſit, ut audio, experiar. T. Quod felix & fauſtum, novus conflictus. St. Salve generoſe Adoleſcens.

ſcens. T. Salvus ſis Domine. St. Et-quid jam arma meditaris, aut equos, vel canes poſtquam literis valedixiſti. T. Ego literis valedixerim? quas ego amo ut oculos meos, imò depereo. St. Atqui certa nobis fama eſt, te literis ſcripſiſſe repudium omnibus. T. Nunquam illud in mentem mihi venit, ſed jugum ſaltem excuſſi Logodædalorum, qui nihil credunt eſſe literatum, niſi quod nexus & nodos reſipit. St. Reviviſco, poſtquam hæc ex te audio. Cùm enim ingenio mihi ſemper apparueris exquiſitiſſimo, ac ſciendi deſiderio flagrante, permagnum te fore aliquando literarum decus credidi. T. Utinam id contingeret! cæterum ego literarii hactenus nihil inſpexi. St. Quid ergo tibi eſt verè literarium? T. Quod linguam non perpetuùm relinquit ſiccam ac ſterilem, vel ſanè coaxantem, ſed divino Muſarum rore madidam, fæcundam, floridam, atque ad movendos conciliandoſque homines valentem, aliaque dat pernices

Mundum hunc univerſum ingenio per-volandi: qualia jam ſub Pſittaco jucundè diſco. St. Proh Apogæum & Perigæum! Pſittacus te talem reddet, qualis eſſe concupiſcis? T. Id ſpero, nec metuo, ne fallat. St. Ah longè erras. T. Id quidem Deus ne faxit. St. Obſecro te, quæ prima tua ſub ipſo inſtitutio eſt. T. Excellens equidē, jam vocabula conquiro ingenti numero, ac de vario ipſorū ſenſu, & accommodatione ſum ſolicitus. St. Iámne ſatis? T. Nequaquam. Nam oportet mihi conſtare, ſitnè ſub Ciceronis dictatu: â, an verò barbara & adventitia. St. Iámne ſatis? T. Nondum, Nam & formularū ſcientiâ nobis opus, ut quæ fuerint Romanis ſolennia verba, exactè ſciam. St. Iámne ſatis. T. Vah inde figuræ incipiunt, ac dicendi floſculi, poſteà unius ſententiæ varietas & copia. St. Ego jā ſatis. T. Exercitia ſuperſunt: ut Roſcii perſonam ſuſcipiam, aut Antonium inſecter, aut quod difficilius calvitium, Podagram, ſurditatem laudandam mihi ſumam. St. Tandem ſatis. T. fortaſſis. St. De antiquis

nummis aut marmoribus nihil? T. Nondum. St. Nec criticarum diſpunctionũ, lectionum, notarum quidquam? T. Nimia feſtinatio. St. Saltem Patres conſcripti, & Capitolium, & faſces, roſtra, circi, atq; beſtiarii, laniſtæq; in ore frequẽtes? T. Quid ſibi vult id examinis? St. Veniam mihi dabis Adoleſcens. Nam ſi id quæris, quod memini te olim quæſiviſſe, hic equidem non invenis. T. Nempe ſapientiæ arcem. St. Illam ipſam fruſtrâ hâc viâ quæris, nec habes jam quàm antè tantillo mitius. T. Non? St. Non. Sed ut priùs ad veritatis perfectam inveſtigationem nequaquam perveniſti, ita hîc ad linguæ tuæ exactam formationem haudquaquam pertinges. T. Turbas me. St. Sanè Latinæ linguæ millæ phraſes, millenaq; vocabula obſoleta devorabis. Verum ſi ſit in pūblicum prodeundum, quàm minutulum erit eius, quo Cicero, Demoſthenes, ac ejuſmodi alii multi excelluerunt: judicii ſcilicet, cognitionis rerum, modiq; tractandi, pertrahẽdíve homines. T. Ego non ero Orator? St. Eris, ſed ut Præce-

ptor tuus, qui Cimicibus ac tineis decla- mitet. T. Non Regibus & Magnati- bus? St. Malè peream, ſi id vel audit, vel poſſit Præceptor tuus. T. Quid vis me agere? St. Id tute videris, mihi inte- grum non eſt, te ut ab hâc viâ abducam, quamvis optarem nobile hoc ingenium nobiliori ſtudio admodum. T. Scilicet Mathematico? St. Tu quidem rides, ſed ſi quando licebit Majeſtatem ejus procul tibi intueri, mutabis ſcio tam inconſideratum riſum. T. Multa quidem vilia ve- ſtra ſunt, & abjecta, qualia ſunt Calenda- ria, Horologia, Arithmetica & agrorum dimenſiones, qualia jam cum plebe habe- tis communia, verum circuli veſtri, & in- finitæ lineæ, ac intricatæ armillæ, denique ex minutis & multiformibus corporibus ligneis ſtrues, trunculi ac girgilli tam ſunt ridicula, quàm vos ipſi, qui novo bacillo aut ſpecillo reperto, præ gaudio modò non morimini, aut nudi diſcurritis. St. Hęc condonanda tibi puto, O Adoleſcens, qui ita procul abes ab hâc Regia ſcientia, quàm cogitationes tuæ plus ſunt terreæ, quàm

quàm ætheriæ, Verùm ſi conſtaret tibi, quantum ea homini aperiret, & jucunditatis & profunditatis & excellentiæ humanæ,& Sapientiæ Divinæ,& utilitatis in Bello, & commoditatis ad negotia humana,& laudabilis recreationis & famæ inter homines, & detectionis rerum abſconditarum,&harmoniæ inter ſcientias omnes, ita accendereris illius amore,ut cohibitione citius, quàm incitatione opus ſis habiturus. T. Auſimne te domum comitari,& inſpicere inſtrumentorum tuorum chaos? St. Imò invito & provoco. Nec enim tam inſanire mihi videris, qui non,ſi rationem audias,reſipiſcas. T. Ibo,atque lubens. St. Eamus. H. Nunquid & ego? St. Sequere. H. Expectate ſpectatores, jam enim redeo, nova vobis allaturus ex Martis & Mercurii Sphæra,tũ quid Sextilis,aut Retrogradatio vobis minitentur. Memor ero veſtri cũ ad Lunam venero,ſed properandũ eſt. Vivite.

SCENA IV.

Pilſius, Vanuthus, Turbo, *Harleq.*

P. IAm ante tibi dixi, *Sapientia pars eſt leviter deſipere*, & paulùm extra rectam viam ire, ad vitandum violentum aliquem occurſum. V. Sed quis modus? P. Vidéſne ut Nautæ vel ſinuent, & obliquent, & teneant nihilominus ſuum portum? imitare. V. Etiam in pietate? P. Pietas tibi interna & vera ſit propoſita Modeſtia ac virtus, in externis perſonam interdum ſume, aut pone, pro re aut pro ævo. V. Me verò exemplorum diverſitas turbat, ne eligam quod rectum Nam in eodem caſu, ſive periculo reperio Fortitudinis, Prudentiæ, Calliditatis, Patientiæ, ſimulationis & diſſimulationis uſum felicem, utrumne ergo eligam, atque ſubito P. *Plato* rectè ait. *Prudentia ſola præit, & ducit ad rectè faciendum.* V. Nihil dubito, ſed prudentis eſt, interdum pati, interdum frangere, interdum diſſimulare, interdum parere. Sed electio huius

unde? P. A Prudentia. V. Ad idem recurrimus. P. Vanuthi, quis hic eſt? V. Non novi. A. Admirabũdus eſt, quicquid ei miri acciderit. V. Aucupemur ſermones eius hîc ex inſidiis. T. Neſcio meherclè ubi ſim, aut quid agam, aut quid cogitem, ita animus mihi æſtuat motibus, nec habeo hominem, qui reddat hoc mare tranquillum. Heu mihi! heu mihi! quàm fuiſſet longè conſultius, aut neſcire cuncta & negligere, aut habuiſſe qui primo ingreſſu viam monſtraſſet ad ſublimitatem. Nunc poſtquam & annos & juventutis florem, & laborem omnem turpiter perdidi, animus quidem nunc aliquid proſpicit, & admiſſus ſublimia artium procul intuetur, verum is multâ vanitate, ineptiis & ſcholaſticâ abjectione oneratus, nauſeansq́; nõ illam amplius, quàm antè, adfert promptitudinem. Itaq; oberro & nunc me dedi huic Mathematico, qui tot Artis ſuæ commoda ad vitam humanam mihi obiter monſtravit, ut obſtupuerim. Ad caſtra, Architecturam, Machinas, peregrinationes, & infinita vitæ ornamẽta, ut mirer,

poſſe id homines ignorare, aut eo, quo ſo-
let, turpi loco habere. Hoc inſtrumentũ
fauſti initii nomine mihi dedit, quo tem-
pus jucundè fallam. T. Anne is Turbo
ille eſt? novæ ſemper artis novus diſcipu-
lus? P. Equidem ſuſpicor, quantum ex
ſermone intelligo. T. Mihi quidẽ decre-
tum hac viâ pergere, quæ tantũ ſcientiarũ
complectitur, poteritq; haud dubiè ſatia-
re mea deſideria. V. Colloquemúrne ali-
quantulum cum hoc Protheo. P. Ut lu-
bet. V. Adeamus. T. Heu mihi! in quos
iterum homines incido? V. Salve Ster-
nophile. P. Salve Atlas, Cæli fulcrum.
H. Ecce per hæc pinnacidia proſpicio vos
eſſe Nebulones. V. Salve inquam indu-
ſtrie Adoleſcens. T. Benè ſit vobis, dum
per vos mihi liceat eſſe benè. H. Cave ti-
bi aut caput comminuam hoc Iacobi ba-
culo. P. Ne lædas, nam optimè volumus
& hero tuo, & tibi, nã ſi is Turbo es, uti ju-
dico, dignus profectò es, qui quamprimũ
eripiaris malis tuis, id genus tuum prome-
retur, ingeniũ ſibi vendicat, Reſpubl. po-
ſtulat. T. Quibus malis? P. Cæcitate,
ſurdi-

ſurditate,ſtupore,linguæ & toti⁹ corporis vitiis .H. An ego tibi dixi Hero ne maledicere s? V Quieſce,res ſalva eſt. T.Quid ego dicã te tibi velle? P. Obſecro te, q reliquis facilis es,permitte ut aliquid tecum colloquar. T. Audiamus. P. Nonne indignũ eſt,te eius ætatis uſque adeò eſſe in Mundo peregrinũ,ut tàm neſcias,quid inter homines hodiè agatur, quã quid retrò actis ſeculis? T. Quid eo opus? V. Vah. jam dictum eſt, ne tanta humanarũ actionũ varietate tu cæcus ambules,aut ſurdus,ad diverſam de exteris relationẽ. T. Nullam adhuc video infelicitatẽ. V. Nullam?Ecce quęcũq; unquã Deus fecit admiranda, aut hominib.cõceſſit admirãda, Quæ ipſi homines à multis jã ſeculis inter ſe cogitârũt, cum ad ſummã prudentiã ſimul atque elegantiã præcepta tibi eſſe poſsẽt,ea ignoras omnia,& interim literulis abſumis temp⁹, aut numeris,aut circulis, ac pſpicillis, cælũ curioſe pſcrutari vis, & Terrã neſcis, corpora ſuperiora examinas,& hominem, divinũ illud & ſummũ Animal relinquis intactũ. T. Sine jã Mathematicis diſciplinis

juvenilem ætatem imbuam, illa quæ dicis Senio reſervata ſunt. P. Imò à primis annis circumſpicere oportet, quid ſis, & inter quos, quid homini conceſſum, quo ipſe in tanta ſocietate modo vivat, quę pacem ac unionem turbent, quæ Regibus dignitatem, ſubditis obſequium, & tam duram patientiam ſervent, qui hominum labores, ſtatus, ſtudia, mores, habit⁹, ritus, conſuetudines, ut excelſus, tanquam ab alta ſpeculâ intuearis globum terrenum omnem, & ad bonam rationem examines V. Atqui illud tibi Mathematicorum nemo dabit, hominum genus uſq; adeò rerũ ſuarum dubium & incertum, ut Terráne ſtet, an in aëre circumvolitet, Planetæ nũ in æthere, veluti piſces, natent, an per orbium diſcurſationem deferantur ambigant & hæſitent. Sed actiones humanas, & tam egregia hiſtoriarum monumenta intueri oportet, quibus homo eò excellentiæ pervenit, ut veluti totius orbis revolutionem, Monarchiarum tranſmutationem, Religionis curſum, Regnorum everſionem & conſtitutiones animo compre-

pre-

prehendat, tanto ac tam manifeſto uſu, ut nequaquam eum tibi exprimere neceſſe ſit. T. Heu mihi! H. An hunc percutiam. T. Noli. P. Vos literugeruli, dum domi delitefcitis, aut Alphabetum, aut regulas aliquas, aut lineoles quaſdam variè deſcriptas pro ſubditis habetis, ut Reges triumphatis, & neſcio quâ majeſtate virgam aut regulam, ac Circinum, aut libellum manu ceu ſceptrum tractatis, cum prodeundum in lucem, ac quid dignum tantis ſpiritibus pariendum erit, mures prodeunt, nec ad opificum opera, & ſtructuras accedere poteſtis. Nam quod Archimedis artes fortè ſupereſſe ſuſpicaris, longè erras. T. Non illi modi ſuperſunt, quibus, ſi detur ubi ſtemus, terra moveatur? P. Ha, ha, he! T. Nec ut homo unus integro exercitui reſiſtat? P. Ha, ha, he. T. Atqui illud in promiſſis habeo. V. Noli credere. Nam hæ ſunt artis commẽdationes à veterum ſublimitate deſumptę, qualia ſi hodie exigas, nuſpiam reperies. T. Deum immortalem! vivitne homo me infelicior? vix dies

præterit eum non turbor. non mutor, non nauſeam prioris vitæ concipio, heu mihi! qui in literatos incidi, homines multiformes, multi lingues. Ve mihi! P. Salva res eſt. Nam ad eam, quam tibi deſcripſimus, ſublimitatem tantâ literarum ſarcinâ opus non eſt. Ingenio ac judicio eò evolabis, tu verò libens humi repis, & ſcholaſticis nugis animum terræ affigis; Enitere magnanime Adoleſcens, & hæc Magiſtrorum delira condemne, ne dum tibi ad altiſſima queq; aſcendiſſe videris, dignus dicaris, qui pueros doceas. Potiùs ad ea, quibus Reges & Magnates occupantur, te para: ſcilicet, quæ ad regendos ornandosque homines conferunt, non ad ſcholaſticorũ auditoria. V. Deniq; utaris Literatis non ut principibus tuis, ſed veluti Mechanicis, quorum permagnus eſt in Repub. uſus. Tu præemineas, reliqua illa turba te circumſtet, & quicquid habet Artis communicet. T. Heu mihi! heu mihi! P. Meditare hæc nos tempus aliò avocat. V. Precor tibi animum magnum, haud illum ſcholaſticum. P. Vale generoſe Adoleſcens,

ſcens, & excellentioris concupiſcentiæ igniculos, illis literariis rivulis, ne extingue. V. Valete feliciſſimè. H. Pergite, ſatis eſt, quod non vapulatis.

SCENA V.

Turbo, Harleq, Horatius, Famulus.

T. ILli abierunt. Ego hîc ſto, Magiſtellorum luſus, mei tortor, curioſitatis exemplum. Vah! hæc vota mea ſunt? hæc de literis expectatio? hæc literarum ſunt elogia? Ego ille primus ero, ille qui hominum errores è ſublimi deſpiciat, & commiſeretur? H. Here, jam antè edico tibi, ſi cum quoquam ultrà fueris collocutus, occidam utrumq; Nam novam à ſingulis concipis phantaſiam, unde ſi ita pergas, quãto me poſt te relinques intervallo? T. Comprime os. H. Et tu lætæ mentis ſis. Nam quamcunq; inieris vitæ rationẽ, me habebis ſocium, ſive ad Epiſcopatũ voceris, ſive in balneum. T. Miſeriæ! Eheu! quã nimis bene dixerunt poſtremi hi duo

nam ad ſolitariam vitam artes illæ fortè faciant, ad Civilem alias oportet eſſe, rerum ſcilicet cognitionem & de rebus judicium, qualia ſi dare mihi non poſſunt Magiſtri noſtri, pereant. H. Sapis, & ego interimam. T. Tu tace: ſed ubi exordiar vitam meam politicam? Ita faciam. Non placet. Heu mihi! jam nec mihi amplius, nec Præceptoribus fido. Heu! quis Phaleratus ille, & immane ſpirans. H. Ergo collectæ ſunt res meæ, & conſarcinatæ. F. Etiam Domine. H. Vide nihil impediat, ne cras primâ luce abire non poſſim. F. Curabo. H. Equidem hoc quatriduo, quo urbem hanc ſum perluſtratus, non videor mihi tempus perdidiſſe; ſitus commodus, vivitur parvo, leges bonæ ſunt, conſuetudines probæ, ingenia mitia, de armis credo minus neceſſe habent, cur cogitent: Famule quis ibi aſtat? F. Scholares ſunt, ſi benè proſpicio: Nam p[illegible]endent ab ipſis calamaria. H. Ha, ha, he! pediculoſos homines, oportebat ipſos odorâſſe. Quã metuo, ne verſiculos aliquis mihi exhibeat. F. Effugere non poſſumus,

mus, quin prætereamus eos. H. Sine ſit. Har. Heus tu, quis es, plumate, qui nos præteris tecto capite, nec & herum meum? F. Scelestum hominem! Har. Etiam maledicis? Hem tibi. H Proh facinus! jam quidem moriere. Har. Id quidem facito, & perſolves hac die centum florenos? T. Obſecro te Domine, parce huic nam ſanæ mentis non eſt. H. Quid ais calamarium. T. Verè hic homo fatuus eſt. H. Quî ergo ſtulte cum ſtulto tuo non hinc procul faceſſis ilicò? Præſciebam ominoſum eſſe, ſi quis occurrat Scholaſtico. T. Quisquis es homo, temperabis tibi ab his ſermonibus, ſi benè cognoveris. H. Vah Hominis Sceleton, qui per papyrum peregrinatur, in atramento navigat, pennis digladiatur, vocabulis ſervit. T. Si civile id eſt, homini benè nato, & liberaliter hactenus habito maledicere, ſatis modeſtus es. H. Paradoxum. hominem ad calamos cõdemnatum poſſe benè natum eſſe. Har. Here, ego conclamabo, & Matrem, & Patrem tuum, & Sorores & Præceptores, & Miniſtros, & ſubditos, & commilitones tuos

tuos omnes, huncut in fruſta diſcerpant, qui negat te benè natum. H. Fortaſſis benè, ſed ad bonum nunquam, ſi iis adhæreas ornamentis. T. Cum hæc depoſuero, nõ deerunt teretes haſtæ, clypeique rotundi. H. Dic Sodes, an bono loco natus es? T. Atq; optimo. H. Et Pater tibi ſupereſt? T. Ac in ſupremâ dignitate. H. Et literis hoc ætatis torqueris? T. Imò ſummè afficior. H. Nec habes hominem, qui te hac infamiâ liberet? T. *Quod quiq; neſcit, odit.* H. Equidem glorior, ad eam cui natus ſum vitam, nimium literarum mihi haud contigiſſe, quæ animum aut effæminant, aut inflant, aut reddunt curioſum, aut ſcholaſticum. Mihi hic Mundus ſchola eſt. variæ Terræ Præceptores, humanæ actiones libri, varia ingenia charactêres, Aula palæſtra, ipſe intra hæc examen, ac lydius lapis, quę omnia adeò jejunè libellis depingũtur, repræſentãturq; ut inſomnia meritò dicas, umbras & ſpectra, præ vivis illis Martis, Mercurii, Veneris, Iovis experimentis. T. Quæ hæc ſunt? H. Hò Scholaſtice! Caſtra, Mercimonia, Amo-

res,

res, Aulæ, variaq; hominis peregrinantis objecta, quibus ille aut literas accommodat, aut judicium exacuit, aut Artes Mathematicas admovet, aut Politicorum decreta examinat, omninoq; hominem, admirabile illud lubricum, ac verſatile animal, ſibi tractandum ſumit, nunc Majeſtate elatum, nunc ingenio armatum, nunc ſervitute depreſſum, nunc ignorantiâ ſepultum. T. Quid ais te illiteratum? H. Admodum mehercle, ac Deo gratia eſto, qui poſt leviter deguſtatas literas, noluit me inter eas computreſcere. T. Et unde tibi tanta? H. Illud eſt, quod vobis deeſt, qui dũ inter chartas veſtras & papyraceas pugnas, aulas, ſeditiones, Reſpublicas volutamini, faciliмè veſtros fictitios homines, & debellatis, & exagitatis, & compeſcitis, & regitis. Verùm ad praxin producti tantum ſapitis, quantum ſtatuæ, & obmuteſcitis, cùm ſe ſimulacra movẽt. Har. Here, hic homo malus nõ eſt. T. Tace ſis. H. Tum ſi quid cũ exteris intercedit, negotii, quã facilè nos noſtræ ſcientiæ pudet, q̃ eſt inſulsũ in experientiſſimorũ hominũ

con-

conſeſſu audire perſtrepentem Grammaticum, aut Scholaſticum anſerem; Omnia ſcire volunt, & omnia neſciunt. T. Tu literis iniquus eris, quibus ab omni ævo faverunt optimi. H. O egregias literas, ſi habeamus egregiè literatos! Nunc dum parvis occupati, neſciunt ſe erroribus impendere miſerrimam mentem: in illuſtrẽ ambitum Magnatum, in ſolicitas Principum curas ridiculi declamatores inquirunt, quaſi nihil interſit inter ſordidam & magnificam vanitatem, niſi quod illa peccandi impotentiam oſtendit. T. Nihil inter literatos diſtinguis? H. ægrè. Har. Et Monachos uno nos ordine, habebimus omnes. T. Nec Politicos excipis? H. Illos chartacearum urbium conſtructores. T. Nec Hiſtoricos? H. Illos externorum geſtuum, aut fortuitorum caſuum ſolicitos deſcriptores. T. Quem tandem approbabis? Har. Qui longa poteſt diſpendia ferre viarum. H. Illum qui animum ſuum non otioſis nugarum & opinionum ſecuris diverticulis ſaginat, & per voluptatem humanas res intuetur, ſed

cum-

eundem cum ingenti converſionum humanarum mole committit, manus ſuas porrigit, & vitam omnem humano ſervitio devovet. T. Talem ego expeto vitam. H. Talem illi Tuſculani inviſam juventuti reddunt, & venenatis verbis adeò depingunt barbaram ac ſordidam, ut quicquid ultra ferulam eſt, aut ſcholaſtica ſcamna, plebeium proclamitent, ac terreum. Hic ſemper riſit, alter ſemper flevit, iſténe ridendus, flendus an ille magis? tertius in dolio habitavit. homines Ignava opera, philoſopha ſententia. Har. Ne crede huic homini. Qui enim benè dicat ocreatus, rogatus, pennatus, qui nec meditatus eſt hæc diu, nec legit è charta? H. Ha. ha. he! tu prodes omne myſterium pædagogiſmi. T. Malè ſit ei, quiſquis te primus à literis avocavit. H. Malè ſit omnibus, qui te porrò literarum compedibus detinebunt. T. Benè literis, ſi te iterum exorent propitiũ. H. Benè Reipubl. ſi ei temet dedes, relictâ hâc vitâ pediculariâ. T. Neſcio an benè velis mihi. H. Neſcio an intelligas quàm commiſerer ſortem tuam, quem

judi-

judico in bilance poſitum, ſaltē verbulis ex miſera illa parte detineri. T. Ubi habitas? H. Hic quidem peregrinus ſum. T. Sed poſthac nobiſcum eris? H. Imò cras abeo. T. Sed hoſpitium ubi eſt? H. Ad falconē deauratū. T. O felix homo quiſquis es. Mihi nec aurum deeſt, nec dignitatis ſpes, nec ſervientium numerus, ſed bonum conſilium. H. Quid ſuſpiras, in manu tua Libertas eſt, apprehende. T. Hei mihi! Har. Nunc tempus eſt, vos cum dividam, dum illud audio; Heu mihi. T. Heu, heu mihi! H. Hic flebit opinior homo, ego ad res meas abeo. Har. Sapis jam tibi i. nunc ē meditabar. Quid fiet, ô cives, ſi Herus meus quotidie nova audiat, & nova credat, quàm metuo, ne ſe tandem credat inopem, aut ſumptibus imparem, meque dimittat, Mihi ars una eſt Ineptia, quâ invictus ſum, & eludo diſputatores ſummos ſi quid dicūt, nego: ſi quid probāt, nō credo: ſi permulcent, rideo: ſi minantur, aufugio: quoquo me verſent, cub. ſum, ſemper ſubſiſto, Ego is ſum, quem ſi laxes erepit, ſi premas erumpit. Sed atat! ſe Herus meus ſubduxit.

IN-

INTERSCENIUM I.
DISPUTATIO.

Hilarius. Serra. Tacitus. Publius. Graculus. Duo Auditores.

H. Quæ hæc obſecro intemperies eſt, totum diem altercationibus abſumere iiſq; præmeditatis. Affirmare, negare, probare, ſolvere, diſtinguere, theſizare. Problematizare, corollizare, ſyllogizare, Elenchizare, Narrare, Barbarare, Cornutare. Vah! aurib. meis malè eſt poſt tot clamores. Domine opponens. Domine Reſpondens. Digniſſime Domine Præſes: Oppono. Reſpondeo. Ego inſto. Ulterius urgeo, quatio, concutio, diſſipo in fumum, in ſtipulas, in anitergia metamorphizo. Ad Maiorem ad minorem. Concluſio falſa eſt. proba Antecedens, reduc ſyllogiſmum, eſt fallacia. Equidem omnes intus peccant ſecundum plures interrogationes atq; reſponſiones. O beatos artifices, quorũ nec limæ, nec ſerræ, nec mallei, nec

tere-

terebræ tantum ſtridoris, gridoris, ſtrepitus, crepitusq; faciunt, quam illi intus. ſed quid ego vobis refero? Nonne vos hîc audiviſtis? nône malam illis crucem eſſis imprecati? Fiat, & hæc vota veſtra rata habeat, qui abſque omni litigio eſt. Ecce verò iterum qui elapſus eſt. hem jámne triumphas in libero aëre, jam Pythagoricum concentum exaudis? Ser. Quid tu vis tibi? H. condonandum eſt aliquid, nondum audit, niſi prius tot argumenta ejiciat. heus tu purga aures. Ser. Quid clamas furcifer? H. Erue ſyllogiſmos, ut verba mea intromittere poſſis. Ser. Tu pol ſanus non es. H. Sic decet, ſi quis hàc egreditur. S. Quin tu intrò redis, ut ingenium excolas? H. Siquidem obſurdeſcere, côtabeſcere velim. S. Non tu veritatem in profundo ſepultam effodere vis? H. Vobis ſociis nequaquam. S. Quid ais nonne faciliùs, citiùs, feliciùs? H. Vah ſi jam aliquâ ſui parte emergeret, quæ altercatio? quis conflictus circa eam foret? ego certè comminuerer citiùs, quàm prædæ fierem particeps. S. πειρήσεις

μάλα

μάλα μακρὸν ἐς αὔριον ἔσθιε νῆφε H. Boß dich mit deinem beſeflen/das dich der Falſinger gebick/ vnd an den dollman ſchnier. oder Barle das ichs verlunſche. S. Quid tu ais? H. Quid tibi meâ linguâ opus eſt, cum ego tuâ libenter caream: S. Ego Græcè locutus ſum, quod non intelligere, pudor eſt. H. At ego Lunaticè quod paucos ſcire bonum eſt. S. Nōn tu Græcè intelligis? H. Du Boppart/ Jch will dich bald auff den Kabas goſſen/ alch dich vber den Braithart. S. νιφάδεσσιν ἐοικότα χειμερίῃσιν. H. Der quien dotſch würt die ſchwertz im Schreſenboß Närung thon haben/ das er ſo ein Schmalfachel iſt. S. Εἴγε πάθοι τάχ᾽ ἔρεξε, δίκηδ᾽ ἰθεῖα γένοιτο. H. Wiſul Nimb hin den doul/ vnd kimmer die wendrich/ vnd Hanß von Geller: vnnd ſtoß in dem Rimpfling/ dan alch dich hinder dz funckhart hol. Menckhels daſelbſt/vñ ſchöcher Schürēbrand darzu/ das wird dir grimm ſein. S Quid hoc eſt? H. Sic vos diſputatis. Neuter alterum intelligit. Das machen die Loe bſaffot: damit ſolt man euch in den Stron-

bart hinauß goſſen. S. Dic quid velis? H. Ein Seſel auff dein giel. S. Abeo, ſi nihil habes niſi nugas. H. Mane, jam tecū loquar, ut intelligas, etſi vos ineptuli rarò id facitis. Cùm inter ruſticos eſtis, vix tria vernacula atq; exotico benè jungitis, ſin inter eruditos ſitis nec veſtrā, nec alienam poteſtis. Si quis vobis, bona dies, profectò, ſcilicet, dictū puta heus tu, & alia pauciſſima, auferat, nollem vobiſcum cōmutare opes. S. Etiam maledicis? H. Imò admirare modeſtiā meā, qui talia non in vulgus ſpargo, quæ conciliare tibi poſſint, aut famē, aut crucem, aut quē tantoperè ſubterfugis, laborem. S. Quam mihi hic cōmodè advētat, ubi te accuſem. H. Quàm vellem Ariſtoteles hîc præſens, aut ſi mavis illa ſepulta veritas foret, ubi accuſor. T. Hic homo veritatem appellat: malus eſſe non poteſt. S. Exoptatus ades, ut intemperantem linguā hic opprimas. T. Herculeum mihi laborem dicis. H. Ha, ha, he! ſi quidē à te exordiatur. S. A me? jam hunc audi: mi Tacite, vidiſtíne unquam hominem mentis compotē, qui optimas
diſpu-

diſputationes malas diceret & elegantiſſimas linguas ineptas crederet? T. Nunquã, quod ſciam. H. ha ha he! S. hic talis eſt. Ergo. H. Iam quidem abeo, ſat auribus hodiè abuſus ſum. T. potes hìc eſſe aliquantulum? H. Poſſum dum non diſputes. T. Noli metuere. Nam id genus hominum ſyllogiſticũ tam odi, quam latrantes canes. H. aut rudẽtes aſinos. S. Quid ego hoc eſſe dicam, in medio literarũ meditullio, veritatis lydio lapide tales reperiri? T. Vide ne erres. Eſt genus aliquod diſputatorium ſed Socraticum vel Platonicum, quod converſationi quotidianæ aptum, jucundum illud, & quod res quaſvis obvias non excludit, hoc amo, hoc appeto: dum ſcholaſticũ alterum terminoſum, & diſtinctoriũ ſcholis maneat. S. At nos hìc in ſchola ſumus. T. Verũ eſt, ſed huius gratiâ larvã vocabulis detraham⁹, ut q̃d agamus & ille ſciat: quid n. vocabulis ex cõpoſito receptis aliis inſultare op⁹, cũ idẽ nobis poſſint facere opifices ſuis? Interea quicquid dicitur, extare oportet, vel ſanè ita exprimi, ut quid velimus intelligatur.

S. Ars ignoranti odioſa. H. Ah tu neſcis quod ego hodie piſtrinum pertulerim. T. Fortè diſputationi interfuiſti. H. Apollo es. S. Imò Momus. H. Accipe dextram meam amoris ſignum. T. O felices literatos, ſuis ſi ſeſe terminis contineant! ſed quò hic abit? H. It emptũ pulverem, quo ſclopeta ſua denuò diſplodat. N. Neſcio an auſpicatò huc venerim. Nam irritare hoc genus hominum eſt inimicos ſibi perpetuos & capitales facere. H. Confide, centum millia ictuum literariorum non poſſunt conficere unum hominem. Cùm omnia faciunt, diſtinctiunculâ petunt. T. Mihi quidem mirum eſt, verè literatos poſſe cum his ranis cohabitare, quæ preter vocabulorum aliquem ſonum nihil habent. H. Nónne & muſcæ tam aërem occupant, quàm aves? T. Atqui id neſciunt, quod ſcire oportebat, & quo nomine literati ſunt; & plurimũ ſe fecisſe jactãt, ſi id quòd mulierculis certum eſt, in dubium vocare poſſint. H. Ego ex quo literatus factus ſum nihil ſcio acuratiùs, pauca utilia reperio, plera-

pleraq; non credo, deniq; uſq; adeò otioſa judico, quę percommodè in ſutrinâ addiſcerentur. Sed eheu! Eatenus ſatrapa aliquis, vocabularius Princeps. T. Tace ſis, ſi fulmen metuis. H. vel tenebras potiùs. T. tace obſecro, nam ego Saracenum offenſum malo. Pub. Maſculè tu quidem rem egiſti tuam: ſed Deo gratia eſto, qui ſolus victorias diſtribuit, & magna fecit. Ego ſi quid præſtiti tibi boni, lubens feci, & ſtudioſorum profectibus id debeo. Gr. quod ſto, & vivo, id à te eſt inclite vir. qui invictus ipſe, nec alios ſuccumbere ſinis, qui ſe tibi concredunt. P. Hunc diem puto jventuti fore notabilem, quo tot dubia ſatis ut puto enucleata ſunt. S. Agimus tuæ Excell. immortales gratias. P. Veſtrum eſt, quicquid ſcio, vobis didici, vos libenter accipite, & diligentiam indoli addite. Gr. Totus tremo etiamnum cùm tot adverſariorum, & numeroſiſſimi auditorii reminiſceor. P. per ardua itur, fili, ad glorioſa pulpita. Non ego, non alius olim dormitavimus. Sed ubi ille irriſor eſt, de quo mihi dixiſti, Iſ-

maëlita? S. Ad latus Excellentis dominationis tuæ, biga nugatorum eſt. P. Quid vos nebulones, furciferi, æterniſq; flãmis exurẽdi rebelles hîc ſtatis, atq; muſſitatis? T. Satis literaria ſalutatio, Domine, quiſquis es. P. Hem quiſquis es, tanti laboris, & in juventutem curæ homo, alibi honorabilis, tibi ignotus ſum? H. Crimen kirieleſitatis commiſſum eſt, perimus. P. Deus, qui laboribus meis in multis adoleſcentibus probis benedixit, faciat ut in vobis vindicer, & vos perditos intuear, ſceleſti Iudæ. T. Quid vero commiſimus. P. Iam condemnati eſtis, dum quæritis. Nonne ego ſufficio vobis, quin vos accuſem. T. Ha ha he! H. Ha ha he! P. Fulmen non feris? terra nõ dehiſcis? filii non irruitis? Collegæ non proſcribitis? T. Euge ſcholaſticam manſuetudinem! S. An aggredimur? H. Siquidem perire vultis. T. Nonne priùs diſputabimus? P. Quid latro, perjure, parricida. Sacrilege, jámne diſputabis, qui diſputationes noſtras pias paulò ante Cainiticè, Nimbroticè, Abſoloniticè, Sathanicè reſiſti? T. Siquidem

ita

ita diſputâſtis, perbellam fuiſſe conjicio diſputatiunculam. P. ô os impurum, venenata labia, felleam linguam! heus tu Gracule, ut ilia huic Sodomitico Gomorrhæico rũpantur, lege, q[illegible] ib. v[illegible]rbis exorſus ſis laudabile tentaniẽ tuum. G. libenter.

Quam ego hic aciem, quos mucrones, gladios, fundas, intueor? quos truces vultus, ſcintillãtes oculos adverſum me video? ô Deus, ego ſolus, atq; illis omnibus jam jam objiciendus? T. Tragicuum exordium. Bethulia obſeſſa eſt. H. fugiamus. *Ego verò tuo juſſu huc veni l[illegible]minum Pater, & in hoc campo tuo me tibi ſiſto, quem ſanctiſſimæ rei literariæ facias ſtrenuũ ac perutilem militem.* T. Mentitur bis; nec enim Deus juſſit, nec quas tractat literas ſanctæ ſunt. H. Vel[illegible]ẽ miſſionẽ peteret. *Age pugnabo Exercituũ Deus: at cur contra tam multos? niſi me vis hodiè miraculũ facere, & bonã cauſam ſub meis armis contra ingẽtes aſſultus triumphare.* T. Ingens quidẽ miraculũ, ubi clauſula eſt, acquieſco. H. o utinã iam acquieſceret. *En etiã auxiliũ ſubmittis auxilium ingens, ineffabile, rei*

 lite-

literariæ Phænicem, Publium verè verè Microcoſmum. Cæleſtis auræ, terræ ſigillatæ filium. P. Parce titulis, ne quid margaritarum porcis objicias. *Quem dum habeo, omnia habeo, quid metuo? quid loquor? quotquot eſtis! adeſte, congrediamur,* T. Vah quàm metuo jam ſanguinis imbrem! cælum tenebreſcit. H. Væ vobis immortales Dii, ſi hic homo aſcendat. P. Quid jam blaterones deſideratis in hoc devoto, pio, & merè precatorio exordio? T. Omnia ſcilicet unâ liturâ deleatur. P. Hic homo ter Opt. Max. ridet. T. Negatur conſequentia. Deum verò ego vos ridere, graviter aut etiam irritare judico, cùm ad futilia veſtra illum vocatis, & in re nihili hiſtrioniã ſacram agitis. P. Non ovum ovo tam ſimile eſt, quàm tu incarcerando. T. Centum ego carceres malo, quam crania illa, ubi cerebra veſtra tam anguſtè habitant. P. Age veritas hunc hominem prius proſternat, & pedibus conculcet, antequam Sathanæ tradatur. Theſes tuas hic mihi porrige, de quibus ipſa calumnia dijudicet, ſintne ab inſano cere-

cerebro profectæ ? H. Defeſſus ſum ſtando : hæc ſedens commodiùs audio. vah, barbam, togam, librum ! cur nihil intus ſapidi ? P. Audi proſtibulum.

Problematici gorgonici innodati
Septenarii bini
Beneplacito Numinis
Voluntate Sapientum Ordinis
applauſu Apollinis
ſubſcuto & haſta
Magni Publii
Eruditionis Oceani

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

Pub. Hæc quidem omitti potuiſſent, ſed relinquendum eſt aliquid adoleſcentum gratitudini. T. Non hæc tantùm, ſed & Numinis injuria P. taceſis.

Gladiatoribus literariis
In publica Athenarum noſtrarum arena,
ad diem, horaſq; ſolitas
extricandi expoſiti
Ab autore, Scriptore, defenſore.
Graculo Pocoſavio
Mattonico
Anno, ut ſupra .

Tac. Iam quidem ſubodoror, quas ille merces advehat. P. peream ſi ipſa impudentia auſit calumniari. T. Siquidem à ſapientum ordine approbata ſunt. P. Non approbata ſaltē, ſed cum admiratione lecta: adoleſcētulū his annis ad tot arcana rerum admiſſum. T. Audiamus ergo, quantumvis cum nauſeâ. P. Audi & crepa; audi & ſuſpēde te. Tu lege mihi, cui bilis mota lectio moleſta eſt. G. obſequor.

Theol.

1. Nodus ecce primus. *An clericis quicquam nēgare liceat? Abſit.*

Iurid.

2. *Iam quam ſpinoſum. Lazarus reſuſcitatus iuréne ad bona redierit? nobis excluſus eſto.*

Med.

3. *Quis verò dicat Medicos homicidas? prohibemus.*

Phyſ.

4. *Neſcis tu ignem frigere: Solem calere? Nos ſcimus.*

Ethic.

5. *Intricatum, Simiam dicere affabilem. Sed fiat.*

Poetic.

Poëtic.

6. *Vulgus negat Poëtis furorem neceſſarium. male.*

Dialect.

7. *Roma Pons Aſininus invìſus eſt. ille nobis.*

Rhetor.

8. *Mutum quis Rhetorem dicat? poteſt tamen dici.*

Aſtron.

9. *Stellæ incolas ſuos habent. credite.*

Geom.

10. *Vix liquet corporisne, an figuræ tractatio difficilior? Prioris.*

Arithm.

11. *Denarium ne quis neget numerorum principem. cave ſit.*

Muſic.

12. Sol *an* Re *fortior nota, dubitare lubet. cum ſcire liceat.*

Grammat.

13. *Heteroclita & anomala in Grammaticali prælio ſuccubuiſſe aiunt: & credibile eſt.*

14. *Nonne Vtopia Rerumpub. feliciſſima? abi, ſi negas.*
Eſt & Carmen in honórem meum annexum, quod audire non injucundum erit. T. Oro te per Poëtarum furorem, & ſtellarum incolas, & Simii Affabilitatem, & ignis frigus, ac Lazari opes, ne animã mihi porrò eripere pergas. P. Quid precibus opus eſt? jam dudum indignus es, qui divinam venam exaudias. Sed ad problemata reſpõde. nónne ex ſubtilibus ſubtiliſſima, intricatis intricatiſſima ſunt, & quæ Eucyclopædiam omninò reſipiunt? T. Dic mihi, præclare vir, ſeriò hęc diſputatis, an per luſum? P. Reſponde Adoleſcens, ne hic glorietur, cum Profeſſore ſe diſputâſſe. G. Seriò inquam, atque juvante Deo, Domino Præſideq; Zabarella, Cõnimbricenſiq; collegio feliciter. T. Si ſeriò, ac ut ais feliciter, an etiam cum uſu aliquo? G. Fac ſyllogiſmum. P. Sapis. T. Non diſputo, nec diſputabo vobiscum ſi ſapio, hoc ſaltem quæro, an reverà vos talia delectent? vel an contemnendi tan-

di tantum temporis, ſumptuumq; causâ tractetis? an Reidubl. interſit talia ſcire? an Sapientia his ineptiis conſtet? an meliores vos ſutoribus, Sartoribusq; hâc prægrandi ſcientiâ arbitremini? P. Vides quàm ineptè quæſita commiſceant, qui Methodi Logicæ ſunt ignari: fruſtrà ſumus, abeamus. T. Unicũ adhuc, Iuro Deũ antequam vos novi, magnificè de vobis me ſenſiſſe, quod puto aliis etiam contingit, ac inſuper crediſdiſſe, tanta eſſe, tamq; admiranda, quæ inter vos tanto ſupercilio, pompâ atque clamorib. perageretis, ut niſi Atlantũ inſtar ſuffulciretis cęlum, illud jam dudũ in nos omnes corruiſſet. P. Sceleſta lingua! Ex una diſputatione, nec eâ intellectâ omnes dijudicas. T. Crede mihi, tantum mihi hęc una fecit terrorem, ut de reliquis omnibus minùs æquè ſentiam. P. Inſane, quid de libris illis dices, quos poſſidemus innumero numero? anno ineptiarum plenos eos dices, qui ſapientiſſimè ſcripti ſunt? T. ô avaros magni Theſauri poſſeſſores, optimorum ſcriptorum tyrannos, ſed quàm benè fit, quod

quod obtrectatores veſtros plærumq; in conclavibus poſſidetis. P. Quid ais? T. habere vos libros, qui ſi vulgo legantur, vobis parituri ſint excidium. P. Benè habet, in carcere ſunt, ubi nec tibi, nec aliis inviſere eos libet. T. At nobis bibliothecæ non deſunt, quantũvis veſtras tineis & veſpertilionibus committatis. P. Futiles, vani, frivoli, pantagruel, Amadæus. T. Imò auctores liberi, veri, probi, quos nominare libet, ſi licet. P. fac, ut plus habeã, quod in te accuſem. T. Dum audiar.

De conſarcinando catalogo illectorum auctorum.

De adoranda virga: Cardinalis Lateranenſis.

De ſalario ocioſi laboris, & exaggerandis peccatis ſcholaſticorum Bartol. Bolla, Bergamaſcus.

Cavea doctæ ignorantiæ, cũ ſuggeſtu Aſini.

Hercules Academicus, ſeu Rectoratus Herculeus prodigiis plenus.

Abbreviatio ſcientiarum, juncto tractatu de diſpendio compendiorum.

Alchymia titulorum, Baccalaurei Magiſtrandi. Quæ-

Quæſtiones & reſponſiones promovendorũ cognatorum an ordines, ut ad paucas horas in examine ſtare poſſint. Autore Parteio hilff mir auch.

Sacramentum ſilentii mercaturæ bonarũ artium.

Solutio dubiii, an Antichriſtus regnarit in Academiis.

Molochus renovatus ſive clibanus ingeniorum.

Nova delineatio poſſibilitatis ædificii Nimbrodici.

Aurum è ſtercore Sterquilinii Antiquarii: opus purgatum ſepties.

Antipericatametanaparbeugedamphirribationes.

Æquilibrium ſumptuum, & literarum; harumq́ʒ præpondio.

Tyrannis Latinæ linguæ, & reliquarum rebellio.

Pædagogus vapulans, quod ſe Philoſophũ dixerat.

Clavis rerum non clauſarum, ſub altera lima creſcens.

De utilitate ex dedicationibus capienda.

Mur-

by Google

Murmuratio Laicorũ, cõtra otium ſumptuoſorum literugerulorum, cũ poſtulatione privilegiationis ſcholaſticæ. Georgi ſpeculatoris.

Plures ſunt elegantiorũ librorũ, atq; futuri plures, ubi creverint delicta veſtra, ne quid putetis nos ſub rerũ veſtrarũ admiratione ſurdeſcere. P. Obſtupeſco malitiã tuam. O tẽpora! ô literas! T. Macte bonæ literæ! quæ exſurgitis, & vindicias veſtris cuſtodiis paratis. P. Eo ad conſulem, ut in hæreticum hunc animadvertat. T. bona verba, literaria lis eſt, literis certate, & alphabeta aliquot in me proiicite. P. Hoc nempè eſt eruditum ſeculũ, quòd licentiosè quivis loquitur, vade & ſuſpende te, ſequimini. T. Abi & diſputa, mihi quidem perpetuò jucundum erit, vos non ſapere amplius, quàm ex plebe quẽlibet. H. Illud unũ mirum eſt verè literarios tales non ad ſutrinam pellere. T. Sic eſt, ut quiſq; ſedem ſuam impetravit, ita premit eam, nec niſi mortuus cedit. H. video tamen renaſcentes cordatiores & qui ine-

ineptiis his plurimum derogent. T. video & gaudeo. ſed eamus, neſcio enim quàm minus tutum ſit vera loqui.

ACTVS SECVNDI
SCENA I.

Harleq. Gerſon. Malliet.

SI triginta ſex annis pendeas de ſuprema cruce, non lues flagitium tuum Nebulo, qui me in has terras deduxiſti, ubi Diabolos habitare credo, non homines. Nam illorũ ne unum quidem intelligo, omnes perſtrepunt, & glocitant, ut in ſingula momenta circumſpiciam ad ictus. Si quid peto, ſi quid familiariter tento, nihil eſt, aut rident, aut circumſtant, jam fortè cõprehendendum. Kalaſti piripateta, lomelaleta opidi, Kariſi luridi, Wiriwidiſi, Kardivipopſidi, golibitodiſi, quid hoc eſt? poſſem ita ſi vellem; ſed nec ſic me ipſum intelligo, loquantur Germanicè nebulones, ſi quid rerum honeſtarum agitant,

aut

aut ego. Sed illorum heu plures ſunt, jam cum tentarē fugam, veni ad portam, quæſivi placidiſſimè: Quæ via tendit in Patriā meam? ita ſubitò conclamaverunt ſceleſtiſſimi, ut jam prævidere mortem, Alter dixit Kolallefus, alter fullefus, alius Kedikefus; ego iratus dixi, Narrefus, Schelmefus, Diebefus, & ingenti murmure ad Herum meū redii. Nunc ab ipſo petā, ut rheda ſua ac ſex caballis domum me reducat, adjungatq; hominē, qui ſceleſtū illud Kolallefus & fullefus poſſit, reſtituatq; me iis qui, ut intelligantur, loquuntur. Nam ſi quid volo, per ſigna mihi dicendum eſt, & cum admodū eſurio, ineptiſſimi homines judicant mihi dentes dolere. O ſi Herus meus ſenior ſciret, me atq; filium ipſius ità eſſe proditū, fleret ſcio, & quadrigis albis me revocaret domum. Sed ecce, duo meſchants, poltrons, larrons, vilains, grands fols. G. Voilà dont ie n'auoy jamais oui parler: Et comment a-elle nom? M. Dame Folie, laquelle n'eſt ſeulement ſœur, mais corps & ame d'Amour. G. Tu veux inferer par là que tous amoureux ſont fols,

non

nonpas? M. Ie ne dis pas tous, mais bien la plus grand' partie. G. voi'à le ſerviteur de ce Monſieur Allemand M Laiſſe moy faire: Ah poltron, c'eſt à ceſte heure que ie me vengevay de l' injure que tu fais à mon maiſtre. H. Holla/ quid tu vis tibi Poltron, Schelm/ Hundsf.? M. Ah traiſtec, tu n' eſchapperas de mes maius H. Curraſchi, curraſchi, ego te excipiã modo, quod es dignus, hem tibi. M. Ho bon ami. H. quid bounimi Nebulo? Vapula. M. Ey nit a ſchlaga. H. ho vapula Germanicè meschant mutton. M. Mon Maiſtre. H. Nihil agis, non exorabilis ſum. M. Helas mon dieu. H. Hos pugnos ede M je crie merci. H. Etiam hos, hem! ſic dabitur, ſi quis poſthac Germanum riſerit. Sed quis Dæmon hunc Nebulonem mihi ſubduxit, jam diſcerpendus mihi erat. Ha infelicitatem, qui nõdum media parte iram meam effudi, nou exoneravi fellis menſuram: Sed heus vobis edico Galli-gallinacii, quiſquis primus in manus meas inciderit, capite truncabitur.

SCE-

SCENA II.

Turbo. Horatius. Pollux. Harleq.

T. EUge noſter Harlequin, quid furit? holla Harlequin, Monſieur Harlequin redi ad te. Har. Hic equidem locus eſt acceptæ ac datæ injuriæ. Hor. Quis te offendit? Har. Vellem perires, cuius ſeductione, hîc ſumus, ubi nobis lingua inutilis eſt, & manibus oportet loqui. Hor. Sis propitius mihi Signor, nam faxo brevi utaris linguâ tuâ, uti hactenus. Har. Etiã hodie? Hor. Fortaſſis. T. Vah neglige illum. Nam haud faciliùs placabis, quàm ſi ſinas animum deferveſcere. Ho. Sed de his terris quid tibi videtur? T. Optimè equidem conſuluiſti: quî enim faciliùs hanc ſuperbam opinionem ejeciſſem, neminem niſi domi ſuæ ſapere? Hor. Nonne tot ingeniorum diverſitas ingenium tuum fingit & refingit? T. Fateor omninò, ſed rúſticitatis me pudet meæ, qui ad placidos illorum & amabiles mores, corpus adfero tam inflexibile. Hor. Id

qui

quidem Pollux hic optimè flectat, facietque ductile magis, quàm eſt cera. T. Ego me tibi in diſciplinam dedo, flecte, incurva, complica, extende, uti libuerit. P. Ars noſtra minùs periculoſa erit. T. Nónne ſic ſalutabo Amicum? P. Benè. T. Et Nobiliorem ita? P. Tenes: ſed Regem quomodo ſalutabis? T. Id ex te ſciam. P. Ita porrò Puellã honeſtam? T. Tentabo. P. Nimiũ premis. T. Amor moderabitur. H. Dii Deæq; omnes, properate in auxiliũ nobis, nam hi neque poti ſunt, neque loti, neq; paſti, & ebrii tamen ſunt: credo ab aëre. Ecce immanem ſtultitiam! quid pedibus ac manibus geſticulantur? ô Turbo, ſi illũd voluiſti, conduxiſſes domi ſimiam, & didiciſſes mille circulationum formas. Ædepol ſi hac ad virtutem viâ itur, iter eſt ridiculum. P. Iam varia ſunt pręcepta formandorum mebrorum, ut ſtes eleganter, ambules decenter, quæ cuncta addiſces paulatim. T. Verùm quid inde ad me redundabit ſolidi? Hor. Illud ut quoquo te vertas, concilies tibi hominum gratiam, dicariſq; uti corpore, ita Ingenio

verſa-

verſatilis. Har. Turbo, ubi habes illud vulgare tuum, heu mihi! Hor. Quid tu vis tibi? Har. Ut malè ſit tibi, qui ex ſcholarum otio nos pertraxiſti ad inepta negotia, duplo mihi jam quàm antè eſt deterius. Hor. Neſcio an Momum tecum habeas, an famulum, ita dentibus eſt formidabilis Sed nos á me pauliſper ludimus? T. Chartis ..e. H. H.:, puerilia, pilâ minore aut ballonis. T. At ego nec vidi hos luſus unquam. H. Suſpicabar. ita eſtis in ſcholis abjecti, ſed eamus ad locum luſus. Ne dubites, cum annum inter hos eris homines, multa tibi conſueta erunt, quæ nunc videntur nova. T. Neſcio, quid mihi fiat: ut nervis trahimur, alienis mobile lignum. Har. Nonne heu mihi! Hor. Allousdonc. Har. Eamus, poſteaquam ita irati nobis ſunt Dii, ut quotidie reddamur ineptiores. Mihi ſanè, ut prævideo, videndum poſthac erit inter conflictus perpetuos.

SCE-

SCENA III.

Panurgus. Malliet. Harleq. Turbo.

P. SI quis ex me quærat fortè, quis ſim? unde? quò eam? aut unde vivam? ædepol neſcio, Nec enim vitæ genus profiteor, niſi quod caſus mihi imponit, nec niſi Mundum Patriam agnoſco, nec tendo aliorſum niſi quo fata ducunt, deniq; alit, quiſquis me primus ſuſcipit. Miſeram equidem ſortem, & ingenii vagabũdi merces, ut ad cujusvis nutum venale corpus circumferam, hactenus per omnes terræ angulos jactatum. Et tamen, quantumvis longè infra ſpem quondam meam, & momentaneâ interdum quiete delector. Credo etiam *ipſam miſeriam reddi jucundã, ſi venit in cõſuetudinem.* Sed venter intus latrat, qui placandus mihi eſt efficaci ad cõmiſerationẽ oratione: hũc primũ aggrediar. M. Inauſpicatò prodii, q. famẽ habeo in occurſu. P. Dũ accipiã, unde hodie vivã, de craſtino cras videro. M. Si Dii hodie mihi benè velint, cõmittam hunc hominẽ cum.

cum Harlequino. P. Si quid unquam Domine in vita expertus es adverſi, aut minùs habuiſti ſpes ſecundas, aut labores ingentes irritos, aut Fortunę in genus tuũ, ſtudia, merita ludibrum es expertus, miſerere mei, hominis jam multis annis ſæva tempeſtate jactati. M. Equidem mi homo, incidiſti in hominem æquè miſerum, & vel hoc nomine infelicem, quòd miſeriæ tuæ ſuccurrere non poteſt, ſaltem lacrymas ſuas addere. Sed hìc in proximo homines habitant opulentiſſimi, quos tibi, dum plura nequeo, conciliabo. P. Patria illis quæ eſt? M. Sarmatia credo, aut Schlavonia, aut Moſcovia, certè admodum peregrini ſunt. P. Sed vitæ genus quale? M. Literis impensè favent, & linguas amant, unde ſi variè eos alloquaris, optimum feceris illis, tibi fructuoſiſſimum. P. Et Genere præpollent? M. Utiq;, ſed alter veſtibus luxuriat, ut plerumq;, neſcio quid ridiculum repręſentet. Sed quid verbis opus, jam eo, ut eos evocem. P. Deus te ſervat. M. Tibi id potius opus eſt, ne hodiè vapules. Evocabo

Har-

Harlequin, tanquam ad Sympatriotam. P. Benignum hunc opinor hominem, ſi id loci ingenium permittit, ſed revocavi ipſi fortaſſe toleratam quondam miſeriã; quã hactenus eſt: ſed quæ hæc facies homini? H. Quis me vocat? & interturbat graviora negotia? P. Signor mio, voi vedete p eſſempio che la Cornamuſa non ſuona mai, ſe la non hà il ventre pieno: coſi io parimente non vi ſò contare le mie fortune, ſe prima il tribolato ventre non hà la ſolita refettione. Al quale è adviſo che le mani e li denti habbian perſo il loro ordine naturale, e del tutto annichilati. H. Ecquid loqueris? P. De tanto hablar yo ſoy canſado, porque ſuplico a vueſtra Reverentia, que mire a los precetos Evangelicos, paraque ellos muevan vueſtra Reverencia a lo que es de conciencia, y ſi ellos no baſtaren para mover vueſtra Reverencia a piedad: ſuplico que mire a la piedad natural, laqual yo creo que le moverà como es de razon, y con eſſo no digo mas. H. Exſpecta dum adferam dictionaria mea, ſi quid fortè horum ibi

reperiam; P. Vasha Gnada jeſt hozhem
na ushe vishe skuſſiti, abibi mogel uaſche
ſerze reſmoziti. Sakei sku mi ſidai ſagada
hpomozhi na pridete taku ja ſa moja Zhe-
ua dianukatera ſa veliku lakote volo ſday
ſe hozheo eſſuſchiti. H. Equidem credo
te conjurare Diabolos. Here here, veniſſi
fittemant, fittemant. T. Quid clamitas?
H. Ecce tibi hominem, qui linguam mu-
tare poteſt in omnium brutorum ſermo-
nem. Audivi loquentem ut Aſinum, mox
ut Taurum, deinde Anſerem, tandem cre-
do Diabolorum linguam proferet. T.
Quid tu offendis innocentes homines, ſce-
leſte? Amice, ecquid tibi vis? P. Schalòm
lechà Adonì: Schem-nà bechòl leab dé-
cha: ki ani anochì vcébiòn: Lemáan te-
nah-nà miziràth léhem, miziràth maym,
ò agoràth késeph jechidàh: vajemallè Ie-
hovàh chol miſchalóteha. Abàl, ki lo
nothéthi attà, Ben-Belijáal atta, nimſchálta
im jared-bó. T. Non ſatis te intelligo.
שלום לך אדוני שם נא בכל לעבדך : כי
עני אנוכי ואבין למעןתנה נא מצירת לחם
מצעירת מים או אוגרת כסף יחידה : וימלא
יהוה

יהודה כל--ממשלתך : אבל כי לא נותן אתה
בן בליעל אתה נמשלת עם יורדי בור :
P. τὸν ἐν ἀνθρώποις μέγαν γενέσθαι ἐθέλοντα δεῖ εἶναι πολύγλωσσον. ἑτέρων γὰρ γλωσσῶν γνῶσις ἔχει θαῦμα μέγα. ἐὰν θέλης οὖν γλώσσμαθεῖν, κύριε, ἐγὼ μὲν αὐτὰς μικροῦ μισθοῦ σε διδάξω. πρῶτον δὲ λιμὸν καὶ δίψαν μου κώλυε. λιμώττω γὰρ καὶ διψῶ λίαν.

T. Ne ſçauez vous pas parler François? P. Si ſcay treſ-bien, Seigneur, Dieu mercy: c'eſt ma langue naturelle & maternelle: car ie ſuis nay, & ay eſté nourry jeune an jardin de France. T. Et Germanicè loqueris? P. Herr ich könt wol Teutſch / Aber was hülfft michs / weil ihr mir nichts geben wolt / Mein Zung iſt mir nuhn mehr ſo dürr / das mich vielmehr gelüſtet einen guten Trunck zuthun / alß viel Sprachen zu reden. Harleq. Eck ſtal dy reſt eins bringen. T. Si Latine loqueris, conveniremus fortaſſis. P. Quid addam

ultrà, poſtquam per Deos Deasq; & Muſas omnes à vobis nihil impetro, ſinite me inclementes viri ire, quò me aſpera fata trahunt, retrahuntq; T. Nunc quidem te intelligo. Ha. Quæſó quid locutus es prius? P. Italicè, Hiſpanicè, Sarmaticè, Græcè, Hebraicè, Gallicè, Germanicè. H. H.! cur non jam ante indicâſti mihi? & reſpondiſſem tibi in ſingulis, ad ſingulas in ò plures ego calleo. Her: Monſieur, Domin.⁹, Signor, Pan, Kyrios, Uran, Moyo, Adonai, Sennor, cętera ſenſus habet. T. Hic tibi dies infauſtus non erit: nam hominem reperiſti, qui agnoſcat dotes tuas. H. Nónne etiam potes linguam Utopienſium, Barocenſium, Bocardenſium, Felaptenſiū, Diſamenſium? P. Fortaſſis. H. Et vidiſti terrã Audivi, terramq; verborũ congelatorũ, terramq; Ivouroniam, & urbem Bacherã, & avem Ruth, & Cingulum Omaſii, & pileum Gephyrinionis. P. Omnia. H. Noli mirari, nam & ego decies orbem totum circumivi, vidiq; quæ planè incredibilia: ſed unum dic mihi, cur mendicas, & caligas habes

peſſi-

peſſimè conſutas? Iterum dic mihi annon potueris ex tot linguis, & totidem Regnis ſuffurari tãtum, quantum ſufficit ad pileũ novum? Et quæro an ſemper ita malè habeas? inſuper quæro quantũ à me velis habere? porrò quæro quò tendas? ac quæro poſtremùm quid tecum, & quot millenos portes pediculos? T. Noli offendi, apud me habebis mitius. P. Ego offendar, qui callum obduxi ab offenſionibus duodecim ſpithamarum? H. Turbo, ſcin quid mediter? T. Audiam. H. Cum unicam Germanicam linguam potui, fui ditiſſimus, poſteà Latinam adjunxi, & pauper factus ſum, nunc in Gallica, excrucior, & ad mendicitatem propero, ſi ita pergam brevi oſtiatim obambulabo, ſicut iſte, quem apparet æquè fuiſſe quondam opulentum. Nunc judica quid de te futurum ſit? qui non minus nummorum inſumis, quàm ego: *Scilicet nummos præſentes dabimus pro lingua, quâ emendicemus iterum nummulos futuros.* P. O. o. neſcis tu nos omnes vivere ex alieno. quid intereſt, petas quod opus tibi eſt, aut ſpontè tibi

tè tibi affluant ſimul neceſſaria & ſuperflua? T. Tu prandebis hodiè mecum, & audiemus tua Odyſſea. H. Non ſuadeo: Nam ut hic multilinguis nobis minatur, haud habebimus ſatis abſconditos noſtros nummulos. Per linguam, niſi maturè prohibeam, Turbo meus hunc linguoſum linguacemq́; hominẽ hodiè conducit.

SCENA IV.

Geryon, Lapitha, Bleſſus, Harleq. Turbo, Panurgus.

G. NEc vidiſti ipſum hoc triduo? L. Non equidẽ. G. Sed miniſtrum ipſius? L. Semel aut bis, verũ cogitabundum, & ut ſolet, cũ Herus novum vitæ genus induit. B. Equidem mirũ eſt, vivere poſſe hominem qui ſibi quotidiè diſplicet. G. Sed illud ꝙ jam agit, quale eſt? L. Ridiculũ eſt, Mappas habet prægrãdes, & retia, quib. linguas omnes ad fontes & principia ſua revocat. B. Scilicet ut uno labore omnes diſcat. G. Ha, ha he! L. Et harmoniam ſcientiarum omnium inveſtigat, retrograditurq; ad artiũ ſcaturigines. B.

Nam

Nempe Heſiodi carena judicio, conſilio. fodit, ut verum effodiat. cur ad aſtra. G. nos vis ſalvos, & hanc haſtã aci. H. Et- illi quidẽ inſanire licet, dum libet, L. Quid item, qui à Majoribus degenerare rõguiſti decreviſti. L. Sed ab oculis memento ab- ſtineas. B. Satis memini, L. Cõgrediamur.

Conflictus Pugilum.

Har. Hola, hola Meſſieurs, attendés un peu, quid ſibi vult hæc barbaries? ad Iudi- cem, ſi quis alterum offendit. Tibi dico, laiſſé done par ma foy, aut abibis hinc abſ- que capite, Burgfrid. L. O Harlequin, grand anius, quàm exoptatus mihi ſuccur- ris, hic mortem intenderat. H Tibi? L. Imò mihi. H. Nec aufugiſti? ma foy, o- portet te eſſe Aſinũ. B. Heus Harlequin! H. Ne quid propius. B. Proponemus ti- bi caſum, tu Iudex eris. L. Ego prior. B. Ego prior. L Ego prior. B. Ego prior. H. Vah inepti eſto uterq; prior L. Tace tu, aut vapulabis. B. Tace tu, aut verberabe- ris. L. Lucius Agato Priſcius, nec vir, nec mulier, nec Virgo, nec Iuvenis, nec Androgynos, hunc ſibi quiſquis habuit

verſatilis. Har. Turbo, ubi habes illud vulgare tuum, heu mihi! Hor. Quid tu vis tibi? Har. Ut malè ſit tibi, qui ex ſcholarum otio nos pertraxiſti ad inepta negotia, duplo mihi jam quàm antè eſt deterius. Hor. Neſcio an Momum tecum habeas, an famulum, ita dentibus eſt formidabilis Sed nos á [illegible]ne pauliſper ludimus? T. Chartis [illegible]e. H. H[illegible], puerilia, pilâ minore aut ballonis. T. At ego nec vidi hos luſus unquam. H. Suſpicabar. ita eſtis in ſcholis abjecti, ſed eamus ad locum luſus. Ne dubites, cum annum inter hos eris homines, multa tibi conſueta erunt, quæ nunc videntur nova. T. Neſcio, quid mihi fiat: ut nervis trahimur, alienis mobile lignum. Har. Nónne heu mihi! Hor. Allous donc. Har. Eamus, poſteaquam ita irati nobis ſunt Dii, ut quotidie reddamur ineptiores. Mihi ſanè, ut prævideo, videndum poſthac erit inter conflictus perpetuos.

SCE-

SCENA III.

Panurgus. Malliet. Harleq. Turbo.

P. SI quis ex me quærat fortè, quis ſim? unde? quò eam? aut unde vivam? ædepol neſcio, Nec enim vitæ genus profiteor, niſi quod caſus mihi imponit, nec niſi Mundum Patriam agnoſco, nec tendo aliorſum niſi quo fata ducunt, deniq; alit, quiſquis me primus ſuſcipit. Miſeram equidem ſortem, & ingenii vagabũdi merces, ut ad cujusvis nutum venale corpus circumferam, hactenus per omnes terræ angulos jactatum. Et tamen, quantumvis longè infra ſpem quondam meam, & momentaneâ interdum quiete delector. Credo etiam *ipſam miſeriam reddi jucundã, ſi venit in cõſuetudinem.* Sed venter intus latrat, qui placandus mihi eſt efficaci ad cõmiſerationẽ oratione: hũc primũ aggrediar. M. Inauſpicatò prodii, q famẽ habeo in occurſu. P. Dũ accipiã, unde hodie vivã, de craſtino cras videro. M. Si Dii hodie mihi benè velint, cõmittam hunc hominẽ cum.

cum Harlequino. P. Si quid unquam Domine in vita expertus es adverſi, aut minùs habuiſti ſpes ſecundas, aut labores ingentes irritos, aut Fortunę in genus tuū, ſtudia, merita ludibrum es expertus, miſerere mei, hominis jam multis annis ſæva tempeſtate jactati. M. Equidem mi homo, incidiſti in hominem æquè miſerum, & vel hoc nomine infelicem, quòd miſeriæ tuæ ſuccurrere non poteſt, ſaltem lacrymas ſuas addere. Sed hîc in proximo homines habitant opulentiſſimi, quos tibi, dum plura nequeo, conciliabo. P. Patria illis quæ eſt! M. Sarmatia credo, aut Schlavonia, aut Moſcovia, certè admodum peregrini ſunt. P. Sed vitæ genus quale? M. Literis impensè favent, & linguas amant, unde ſi variè eos alloquaris, optimum feceris illis, tibi fructuoſiſſimum. P. Et Genere præpollent? M. Utiq;, ſed alter veſtibus luxuriat, ut plerumq;, neſcio quid ridiculum repręſentet. Sed quid verbis opus, jam eo, ut eos evocem. P. Deus te ſervat. M. Tibi id potius opus eſt, ne hodiè vapules. Evocabo

Har-

Harlequin, tanquam ad Sympatriotam. P. Benignum hunc opinor hominem, ſi id loci ingenium permittit, ſed revocavi ipſi fortaſſe toleratam quondam miſeriã, quâ hactenus eſt: ſed quæ hæc facies homini? H. Quis me vocat? & interturbat graviora negotia? P. Signor mio, vôi vedete p eſſempio che la Cornamuſa non ſuona mai, ſe la non hà il ventre pieno: coſi io parimente non vi ſò contare le mie fortune, ſe prima il tribolato ventre non hà la ſolita refettione. Al quale è adviſo che le mani e li denti habbian perſo il loro ordine naturale, e del tutto annichilati. H. Ecquid loqueris? P. De tanto hablar yo ſoy canſado, porque ſuplico a vueſtra Reverentia, que mire a los precetos Evangelicos, paraque ellos muevan vueſtra Reverencia a lo que es de conciencia, y ſi ellos no baſtaren para mover vueſtra Reverencia a piedad: ſuplico que mire a la piedad natural, laqual yo creo que le moverà como es de razon, y con eſſo no digo mas. H. Exſpecta dum adferam dictionaria mea, ſi quid fortè horum ibi

D   repe-

Digitized by Google

reperiam; P. Vasha Gnada jeſt hozhem na ushe vishe skuſſiti, abibi mogel uaſche ſerze reſmoziti. Sakei sku mi ſidai ſagada hpomuzhi na pridete taku ja ſamoja Zhe- ua dianukatera ſa-veliku lakote volo ſday ſe hozheo eſſuſchiti. H Equidem credo te conjurare Diabolos. Here here, veniſſi fittemant, fittemant. T. Quid clamitas? H. Ecce tibi hominem, qui linguam mutare poteſt in omnium brutorum ſermonem. Audivi loquentem ut Aſinum, mox ut Taurum, deinde Anſerem, tandem credo Diabolorum linguam proferet. T. Quid tu offendis innocentes homines, ſceleſte? Amice, ecquid tibi vis? P. Schalòm lechà Adonài: Schem-nà bechòl leab décha: ki ani anochì vcébiòn: Lemáan tenah-nà mizirà-h lé. hem, mizirà th maym, ò agoràth kéſeph jechilàh: vajemallè Iehovàh chol meniſchaléecha. Abàl, ki lo nothéjatà, Ben-Belijáal atta, nimſchálta im jeredà-hó. T. Non ſatis te intelligo.

שלום לך אדוני · שם-נא בכל לעבדך : כי
עני אנוכי ואבין למען תנה-נא מצירת לחם
מצירת מים או אגורת כסף יחידה : וימלא
יהוה

יהודה כל--ממשלתך: אבל כי לא נותן אתה
בן בליעל אתה נמשלת עם יורדי בור:
P. τον ἐν ἀνθρώποις μέγαν γενέσθαι ἐθέλοντα δεῖ εἶναι πολύγλωσσον. ἑτέρων γὰρ γλωσσῶν γνῶσις ὕκλει θαῦμα μέγα. ἐὰν θέλης οὖν γλώσμαθεῖν, κύριε, ἐγὼ μὲν αὐτὰς μικροῦ μισθοῦ σε διδάξω. πρῶτον δὲ λιμὸν καὶ δίψαν μου κώλυε. λιμώττω γὰρ καὶ διψῶ λίαν.

T. Ne ſçauez vous pas parler François? P. Si ſcay treſ-bien, Seigneur, Dieu mercy: c'eſt ma langue naturelle & maternelle: car ie ſuis nay, & ay eſté nourry jeune an jardin de France. T. Et Germanicè loqueris? P. Herr ich könt wol Teutſch / Aber was hülfft michs / weil jhr mir nichts geben wolt / Mein Zung iſt mir nuhn mehr ſo dürr / das mich vielmehr gelüſtet einen guten Trunck zuthun / alß viel Sprachen zu reden. Harleq. Eck ſkal dy reſt eins bringen. T. Si Latine loqueris, conveniremus fortaſſis. P. Quid addam

ultrà, poſtquam per Deos Deasq; & Muſas omnes à vobis nihil impetro, ſinite me inclementes viri ire, quò me aſpera fata trahunt, retrahuntq; T. Nunc quidem te intelligo. Ha. Quæſó quid locutus es prius? P. Italicè, Hiſpanicè, Sarmaticè, Græcè, Hebraicè, Gallicè, Germanicè. H. H.! cur non jam ante indicâſti mihi? & reſpondiſſem tibi in ſingulis, ad ſingulas in ò plures ego calleo. Her: Monſieur, Domin.⁹, Signor, Pan, Kyrios, Uran, Meyo, Adonai, Sennor, cętera ſenſus habet. T. Hic tibi dies infauſtus non erit: nam hominem reperiſti, qui agnoſcat dotes tuas. H. Nónne etiam potes linguam Utopienſium, Barocenſium, Bocardenſium, Felaptenſiū, Diſamenſium? P. Fortaſſis. H. Et vidiſti terrā Audivi, teramq; verborū congelatorū, terramq; Ivouroniam, & urbem Bacherā, & avem Ruth, & Cingulum Omaſii, & pileum Gephyrinionis. P. Omnia. H. Noli mirari, nam & ego decies orbem totum circumivi, vidiq; quæ planè incredibilia: ſed unum dic mihi, cur mendicas, & caligas habes peſſi-

peſſimè conſutas? Iterum dic mihi annon potueris ex tot linguis,& totidem Regnis ſuffurari tãtum, quantum ſufficit ad pileũ novum? Et quæro an ſemper ita malè habeas? inſuper quæro quantũ à me velis habere? porrò quæro quò tendas? ac quæro poſtremùm quid tecum,& quot millenos portes pediculos? T. Noli offendi, apud me habebis mitius. P. Ego offendar, qui callum obduxi ab offenſionibus duodecim ſpithamarum? H. Turbo, ſcin quid mediter? T. Audiam. H. Cum unicam Germanicam linguam potui, fui ditiſſimus, poſteà Latinam adjunxi, & pauper factus ſum, nunc in Gallica, excrucior, & ad mendicitatem propero, ſi ita pergam brevi oſtiatim obambulabo, ſicut iſte, quem apparet æquè fuiſſe quondam opulentum. Nunc judica quid de te futurum ſit? qui non minus nummorum inſumis, quàm ego: *Scilicet nummos præſentes dabimus pro lingua, quâ emendicemus iterum nummulos futuros.* P. O. o. neſcis tu nos omnes vivere ex alieno. quid intereſt,petas quod opus tibi eſt, aut ſponte tibi

tè tibi affluant ſimul neceſſaria & ſuperflua? T. Tu prandebis hodiè mecum, & audiemus tua Odyſſea. H. Non ſuadeo: Nam ut hic multilinguis nobis minatur, haud habebimus ſatis abſconditos noſtros nummulos. Per linguam, niſi maturè prohibeam, Turbo meus hunc linguoſum linguacemq́; hominẽ hodiè conducit.

SCENA IV.

Geryon, Lapitha, Bleſſus, Harleq. Turbo, Panurgus.

G. NEc vidiſti ipſum hoc triduo? L. Non equidẽ. G. Sed miniſtrum ipſius? L. Semel aut bis, verũ cogitabundum, & ut ſolet, cũ Herus novum vitæ genus induit. B. Equidem mirũ eſt, vivere poſſe hominem qui ſibi quotidiè diſplicet. G. Sed illud q̃ jam agit, quale eſt? L. Ridiculũ eſt, Mappas habet prægrãdes, & retia, quib. linguas omnes ad fontes & principia ſua revocat. B. Scilicet ut uno labore omnes diſcat. G. Ha, ha, he! L. Et harmoniam ſcientiarum omnium inveſtigat, retrogrediturq́; ad artiũ ſcaturigines. B.

Nam

Nempe Heſiodi catena eſt. L. Itaq; jam fodit, ut verum effodiat. G. Abrumpe, ſi nos vis ſalvos, & hanc haſtã accipe. Nam illi quidẽ inſanire licet, dum libet, tibi non item, qui à Majoribus degenerare nõdum decreviſti. L. Sed ab oculis memento abſtineas. B. Satis memini, L. Cõgrediamur.

Conflictus Pugilum.

Har. Hola, hola Meſſieurs, attendés un peu, quid ſibi vult hæc barbaries? ad ludicem, ſi quis alterum offendit. Tibi dico, laiſſé done par ma foy, aut ab his hinc abſque capite, Burgfrid. L. O Harlequin, grand amius, quàm exoptatus mihi ſuccurris, hic mortem intenderat. H. Tibi? L. Imò mihi. H. Nec aufugiſti? ma foy, oportet te eſſe Aſinũ. B. Heus Harlequin! H. Ne quid propius. B. Proponemus tibi caſum, tu Iudex eris. L. Ego prior. B. Ego prior. L. Ego prior. B. Ego prior. H. Vah inepti eſto uterq; prior. L. Tace tu, aut vapulabis. B. Tace tu, aut verberaberis. L. Lucius Agato Priſcius, nec vir, nec mulier, nec Virgo, nec Iuvenis, nec Androgynos, hunc ſibi quiſquis habuit

dando cicatricem, vulnus profundum intra corticem arboris in ſublimi vertice eſſe, voluerunt accipere, quidjuris? B. Nequaquam: ſed ſtabulum ingreſſus villico, ſanavit ſiccus intra Herculem ac propoſito ſibi undecunq; hode acciperet libellũ ſupplicem porrexit illacrymando flebiliter. Nonne Iuris? H. Intelligo. Nónne tu habes cicatricem? L. Ita Domine H. Et ille flevit? B. Omninò. H. Sed cur tu fleviſti? quia ille habet cicatricem? L. Quoniam omnis mons excelſior eſt valle. H. Benè, ſed ſi vallis ſtat ſupra montem. B. Tum glycyrhiza medetur tuſſi. H. Tuſſis autem nonne offendit fauces? L. Omninò: ſunt enim ſemper duo recti in omni triangulo. H. Ita argutè, quoniam triangulum ſemper quadratum eſt. B. Ut Virgilius ait, Cujum pejus? H. Hem tu me vocas un cuion, ſceleſtiſſime agri Phœnicum? L. Vides malitiam hominis. H. Video, ſed commodùm herus meus. Vah here, mediâ luce homines hîc ſe interficiunt. T. Salvete. L. Salvus ſis. H. Aſt ego prohi-

bui

bui autoritate, viribus, judicio, conſilio. T. Macte Harlequin, ſic itur ad aſtra. G. Ego riſu hactenus propè corrui. H. Etiam rides in capitis periculo: G. Quid dicam, quòd hoc triduo non interfuiſti noſtris exercitiis? T. Equidem huic homini dono dedi tres integros dies, nec pœnitet. L. Ecquid fabricatis columbas ligneas volatiles? H. Fatendum eſt, nunquam mihi magis oneri fuit ullius inſtitutio, quàm tua; dum enim Dictionarium meum, & Dictionario, & dictionaire, vnd Wörtlinsbuech/ Latino-Germanicum, & François Aleman, & Italiano franceſe. & Rumb vnd Numb vnd durch einander mecum circumfero, ter centum pondo vix reſpondent oneri. T. Nunquam crediidiſſem cubum illum tam inſigni artificio recludere poſſe linguarum clauſtra. L. Sed profectum aliquem inde ſperas? P. Ne dubites. T. Videor mihi procul intueri linguarum oſtia. P. Ita eſt, cùm in centro reſpoſitus fueris, licebit tibi egredi ad quamcunq; linguam. B. Myſterium. Quin tu potius his omiſſis ine-

ptiis membra tua mecum exerces? H. Hem! á me ad homicidia iterũ. G. Quàm impórtunus rerum cenſor tu es, niſi properè quieſcas, hos omnes in te committam. En Turbo, nos colludemus. Ille & Bleſſus. H. Egóne patiar. T. Deſine tu. H. Ho ho bene: Si intereundum eſt, veni Panurge, ego te occidam. P. Abſit talis error. H. Perge, perge, ne moriamur tardius, vides quàm illi jam canant Media Vita. hem anne morieris inultus? P. Cave tibi.

Conflictus trium parium.

H. ho ſatis eſt. P. Nondum. H. Satis inquam eſt. P. Atqui mori paratus eras. H. Sum, verum abſq; verberibus. Deſine tu inquam, ſi ſapis. T. Sitio meherclè, ecquis nobis potum adfert? H. Ego, ego, ut ſalvâ dignitate aufugiam. P. Hodiè quidem evaſiſti. G. Nónne ſatis eſt corpus curare motu, quàm literariâ deſidiâ abſumere. T. *Sua eſt literis jucunditas, exercitiis ſua.* H. hem, quis eſt, qui ſitiat? ego præbibo. T. Quin tu mox porrigis, heluo? H. Differ, differ: ajunt nocere cor-

corpori, ſi quis calidus potum præcipitet. T. Iámne porrigis? H. Atqui vitrum meum nondum vacuum eſt, ſed accipe ne iraſcaris, & caleſcas duplo. T. Hauſtum Athleticum. G. Salvus ſis. H. Oportet Nebulones vos eſſe omnes, qui paulò antè necem vobis invicem intentaſtis, nunc cō-venitis & combibitis. B. Tace. venenati hauſtus ſunt, quibus ſe mutuo abſument. H. Itane? B. Ita profectò. H. At ego prior hauſi. B. Sapuiſti, ita non inſpicies reliquorum mortem, ſcilicet præcurres ad Charontis cymbam. H. Quid ais? B. Quod res eſt, Nónne jam malè habes? H. Certè, ædepol, medius fidius. B. Paulò pòſt videbis ipſos inſanire, & titubare, & balbutire, & torvum proſpicere. H. O facinus imbibere inſaniam? B. Sed & ego bibam. H. Noli. B Quare. H. Ut ſuperſit, qui fata noſtra referat. Ego verò neſcio, quā benè habeam. T. Quis te turbat? H. neſcio, ſed in cōſuetudine tua mihi ſemper malè eſt. T. Quid ita? H. Quid hîc egiſtis? T. Membra exercuimus,

brachia, lumbos, omnes nervos fecimꝰ agiliores. H. Terra vobis arãda foret & fodienda, aut findenda ligna, aut cõportandi lapides, ſi exercitiis opus habetis. B. Memento Harlequin, te atq; nos omnes ſublimiori loco poſitos, quàm ut Terræ luto nos conſpurcemus. H. Euge, euge Turbo meus! quàm triumphat, & exultat,! peream ſi non hac ipſa die ex te audiero, moleſtum illud tuum heu mihi! heu mihi! Sed ut res tuæ ſunt, facilè ex quisquiliis capiunt voluptatem, ab apluda dolorē. Ego abeo. L. Comitemur eum, ne ſe ſuſpendat. B. Eamus. Nam Cænæ hora eſt.

SCENA V.

Harlequin.

SAlvete ſpectatores, quos ego nunc primùm intueor hactenus occupationib. prohibitus. Phy, quę turba? an me agnoſcitis? an ſcitis nomen? Patriam? Parentes? Vitæ genus? Ego Harlequinus ſum Turbonis Miniſter, turbarum ſocius, turbinum executor.

Per

Per varios caſus, per tot diſcrimina
rerum,

veni ad vos, ut ſi quis inter vos, qui Turbonis mei cerebrum curare auſit, prodeat, & artem ſuam meis artibus commiſceat, jam Logicus eſt, Rhetoricus, Mathematicus, Politicus, Hiſtoricus, Aulicus, Peregrinator, Linguarum peritus, Pugil: Nec tamen ſapit, & quod tacitè pronuncio, quotidiè minus. Pudet referre. Intus ſaltat ut capra, & ſalit ut Caper, & ſubſilit ut Capricornus; cùm revoco ſcholaſticam vitam, primùm caperata fronte ſyllogiſmos nexit, & fuit piſcator, poſteà deductâ fronte ad ravim declamavit & fuit Circulator, mox orbes circumgiravit, fuitq; tornarius, poſt fabulas collegit, fuitque anus; deinde Mundum examinavit, fuitq; Lug ins Land: inſuper aulas inſpexit, fuitq; equiſo, ab eo in Mundum excurrit, fuitq; tabellarius, linguas didicit, fuitque polypus, uſq; dum in rabiem converſus, nunc conflictatur, & ſaltat, ac omninò cuncta amotæ mentis ſigna profert. Ecce

urinam quàm turbida eſt, quàm ſyllogiſmorum, Aſtrolabiorum, Mapparum, Politicorum, Nomenclaturarum, Urbium ac Pagorum plena, illam tamen olim deſideratam Sapientiæ Arcem non invenio: equidem malè habet, quod velut affectatâ impietate ejuravit ineptiam ſcholaſticæ ſanitatis, & tanquam virilibus vitiis teſtetur, ſe ab ea imbecillitate receſſiſſe, quæ aut Deum, aut homines timet. Ego morum Magiſter ei poſitus ſum, ſed nihil ago: optimum eſt, ſi perpetuò ſubſequar, incidamusq́; tandem vel imprudentes in bonum. Nonne Muſicam audio? a dieu.

SVBVLAE SOCIETAS.

SECVNDI INTERSCENII nomine convocata.

Gubernator, Bolſius, Examinator, Agreſtis, Sorbinus, Avidus, Forcipinus, Anſius, Griphus Notarius.

Gub. ETſi ordo nullus, nullaq; vitæ ſocietas maior eſt, quàm qui Subulæ

bulæ nomen dederunt, nunquam tamen ita increſcit, ut adverſariam ſuam Prodigalitatem planè exſtinguat. Nec enim quia illa à Rege uſque ad Agricolam omnia vitæ genera ſub imperio continet, hæc ſuis cultoribus caret, quin potius eum habet numerum, ut obviam ire ſit neceſſum. Unde gaudere admodum nos, qui magnificæ Subulæ curam gerimus, convenit, quoties ſe aliqui noſtro ordini adjungunt, quales hodiè læto vultu hos præſentes ſex Parcitatis & Tenacitatis candidatos intueor: quorum nomine, ſi quid habes quod proponas, fac ...tiliſſime Domine Bolſi. B. Magnifi...e & proſpectiſſime vir, hi omnes cum ...actenus Subulæ ſedulam operam navâ...nt, animo intrepido ad examen acce...unt, ut illorum virtutibus patefactis ...ertiſſimorum virorum collegio annu...erari queant. Gub. Gratulor ſimul ...bis atq; illis, qui ſua hactenus benè ad...iſtrârunt, nam

qui

qui ſua ſunt conſumunt, cum deeſt, aliena ſequuntur.

Etſi verò de profectibus eorum haud dubito, leges tamen noſtras negligere non licet, tibi itaq; examinatori permitto, horum virtutes jam jam explores. Exa. Accedant examinandi. Agr. Exactiſſime Domine. Ego Agreſtis ſum, tenuis fortunæ homo, ſed cui nihil deeſt. Ex. Quæ eſt in te virtus, ob quam te ſperas dignum ampliſſimæ ſocietatis? Ag. Hæc, quòd pauca à parentibus meis accepta, etſi non auxerim, ita tamẽ conſervârim, ut in hunc uſq; diem mihi ſuffecerint. Ex. Quî potuiſti? Ag. Præmiſſo, quod hoſpitem, amicum, ſocium neminem habeo, mendicantibus formidabilis ſum, convivia, ferias, natales, Bacchanalia, Martiniana omnia neſcio, ędes meas nunquam vel eſculentis, vel poculentis vel ſuppellectilibus impleo. Ego quid edam, quid bibam, quid ludam, unde veſtes habeam, alios ſcire nihil refert. Durum id nonnunquam fateor, ſed dum clanculum fiat, poſſe dommi acquieſcere jucundum imò: *Non minor*

nor eſt virtus, quàm quærere parta tueri.
Gub. Laudo vitæ inſtitutum, ſed jam hic conſide. Ex. Ecquid tu bone vir, in te virtutis habes noſtro ordine condignæ? Sor. Ego Sorbinus ſum, in humanam ſocietatem natus, verùm id mihi Natura invidit, ut per me viverem, unde *ſerviendum multis eſt, ut à multis accipias.* Quis vero id melius faciat, quàm divites, qui laudes, gaudia, amicitias & plæraque alia magno emunt, quibus me inſervire par eſt. Itaq; ab iis accipio, non unde quotidiè ſaltem vivam, ſed reſculas etiam meas adaugeo. Credite, *mendicitas pauperem non facit, ſed ingratum.* Cæterùm ne quis alius etiam meis inſidietur, cautio eſt. Semper pauperem me fingam, & potius mille bonis verbis totidemque ſuſpiriis, quàm nummo adjuvem. Notum eſt:

Sola miſeria caret invidia.

Sic paulatim & nemine conſcio exſurgo. quod reliquũ, vita mea abſq; ſumptu meo inter hilares hilaris eſt. Gub. Verè tu notas boni habes Subulatoris: itaq; aſſide. Exa. In tertio, quæ virtus Compagniæ noſtræ

ſtræ decora? Av. Ego M. Avidus ſum, multis in rem literariam meritis notus, jam à multis annis pueros varia artium genera doceo, ſed tardè, ne ſe præcipitent; & ſimpliciter, ne ſe obruant. Libelli mei teſtes ſunt, quos prælegere mihi difficile non eſt, audire aliisquia tritum, non ingratum. Pueros interdum parentibus laudare abſque lucro nõ ut eſt, molliùs habere Matribus non vile, libellis donare non damnoſum, donum comitari, non infrugiferum. Poſteà ex verſibus, ex præfationibus, ex literis præſcriptis, ex privatis inſtitutionibus, Collegiis, cenſus meos accipio, quò frequentiores, eò acceptiores. Sed de eruditione mea dubitatis, equidem non negabo vobis, illis affirmabo nunquam, ſed in laudibus meis pono, eam artificiosè tegere. Deniq; ſi nullo colore retinere pueros amplius poſſum, abeant.

Multi incipiunt, & pauci ad optimam frugem ſe recipiunt. Interea literæ mihi ſteriles non ſunt, dum rectè tractentur. *Nam ſcientiæ cauſa diſcere jejunum eſt: ſi ingeniis hominum literas accommodes,*

nun-

nunquam redibunt vacuæ. Illud jurare auſim, qui hodiè maximè celebres ſunt, imperiti ſunt. Gu. Dignus hic homo eſt, quem magnis noſtris arcanis adhibeamus, qui literarum mercaturam inſtituat. Aſſide Domine Magiſter. Ex. Ecquid tu tecum murmuras? For. Moræ me tædet, quæ me hic abſq; ullo lucro detinet. Bottega mea domi clauſa eſt, indeq; abſq; ullo dubio aliquot emptores excluſi. Ex. Fer patienter, quia hoc quidquid eſt, honorificum tibi eſt. Fo. Mihi honor nullus, amicus nullus, niſi præſens nummus, cui reliqua omnia venalia ſunt. Pauper quisquis eſt, nequam eſt, Dives quisquis eſt, bonus eſt. Certe ab eo tempore, quo de meis mihimet proſpexi, inter omnes melius habeo, qui prius ubiq; ingratus fui. Ex. Sed quæ tua ars eſt? For. Multiformis, ordinaria quidem, quod lardum, butyrum, ſevum, oleum, ſemina, varia vendo.

Venalesq; manus, ibi fax, ubi maxima merces.

Sed maximè temporis maxima cura habenda eſt, prima pira, poma, pruna, dum

dum cara ſunt, vendere, rebus inuſitatis hominibus appetitum accendere decet. Quid verbis opus eſt? veniat ad me qui volet, emat qui volet: faxo nec me nec illum pæniteat, Hoc affirmare auſim, *nihil tam minutum eſt, quod lucroſum non ſit, ſi in hominem intentum incidat.* Gub. Non indignus es noſtro collegio, etſi rectiora lucra mallemus; Quod tibi nomen eſt? For. Forcipinus ſum inſtitor. Gub. Benè eſt. Ex. Accedat quintus, & virtutes ſuas enumeret. An. Exploratiſſime Domine, ego Anſius ſum, vobis ut audio planè accommodus. Nam mihi nec officium nec ſervitium ullum eſt, nec uti videtis ſordidus ſum, ſed nequaquam mei profuſor. Hæc quæ in me videtis lautiora, in multorum annorum uſum ſufficiunt, nec domo niſi cum dignitas expoſcit mea egrediuntur. Imò ſi commutatio aliqua arrideat, dimittuntur à me poſt longum ſervitium, veluti intacta: quod reliquum eſt ex honeſta uſura, dum ſingulis ſeptimanis ex floreno cruciatum accipio, honeſtè vivo, & proximi ſimul ac mea commod

moda procuro. Si quid emendum eſt, ſub haſta emo, ut ſit quod alius fortaſſe à me iterum emat. Naturæ rarioribus, libellis non ubiq; obviis, antiquis nummis, curioſorum ingeniis inſervio nunquam cum damno meo. Monetas etiam maiores minoribus commutare inutile non eſt, & ſcire valorum hinc inde differentias. Sic hilarior plerumque appareo, in primis in alienis ædibus, meas quidem internè pauci ſunt intuiti; juxta illud.

tecum habita.

Plura non explico, quæ vos ſingula ſcitis, ne me vobis, ſed vos aliis detegere videar. Gn. Lepidũ caput, dignũ cui theſauros cõcredamus noſtros. Ex. Nũc ſextũ audiam⁹. Guph. Ego Griph⁹ ſum, famoſus Procurator, ſive Advocatus, ſive Cauſidicus. Ex. Formidabile munus habes, ſed virtutes explica. Gub. Quid opus eſt? facies, manus, nomen, officiũ, ſuffeciſſent vobis, & ordini commodâſſent. Oculi Briarei, Sphyngarum ungues, perjuria Laomedontis, Ulyſſis argutiæ, Sinomis fallaciæ, fides Polymneſtoris Advocatum faciunt. Ex. Ut ſermo & vultus tuus eſt, vix tibi quiſquam

effugiet, ſed tamen myſteria nobis quædam aperi. Gu. Vah! uſitata ſunt, lites ſerere, eaſq; protrahere. Nam *ut lis litium mater, ſic Advocatus Pater eſt. Lites verò pendere diu, vindemia quædam eſt.* Exa. Quomodo utrumq; facis? Gn. Aperiam vobis quædam. Ruſticelli qui facilè iraſcuntur, provocandi ſunt, expeditiſſimâ cauſæ obtinendæ ratione, & certæ victoriæ fiducia, ſi tardiores ſint, poſteritatis infamiâ excitandi, ubi primum litigare inceperunt, in manu noſtra eſt continuare. Ex. Quæ ſumma hujus artis obſervata ſunt. Gn. Illa meo judicio. Primò divitum cauſas potius agamus, quam Pauperũ. Sunt enim illę & ferventiores, & pinguiores, & diuturniores. Deinde ne quis vel linguæ, vel calamo, vel papyro parcat, hæc enim cuncta clientibus æſtimare licet. Poſtea ne quis Eruditionem affectet, nam quoquiſq; ineptior eò audacior eſt, eò clamoſior. Hodiè doctiores non ſunt, qui lites creant, quàm hi ſunt: qui ſi nihil eſt litium, lites ſerunt. Tum convitietur etiam adverſam partem, id enim & jucundum

eſt:

eſt clienti, & ſerium videtur. Sed & paciſci decet, ſi victoria ſequatur, quod utrumq; & advocatum & clientem vigilare facit. Nec non pro pompa, & concuſu hominum aliquid faciendum, ædes ſplendidiores, bibliothecam inſtructam, emiſſitios laudatores habere. Interdum ſponte negligenda quædam ſunt, quæ emendentur, iterum ſub temporis mora. Sed maximè videndum utriq; parti præſis, & qui alterum defendit, ſit ſubſtitutus: ſic moras trahere, ſic tranſigere tibi, quotis commodum erit, cum lucro licebit. Deniq; tentandum non qui bonam cauſam tuearis, ſed malam obtineas. Gub. Hoc denique vivere eſt, & jura humanæ ſocietatis tueri. Not. Magnifice Domine, in frugaliſſimis iſtis viris parſimonię virtus tanta eſt, ut noſtro collegio non ſolum digni videantur, verum ne ſocietatem hanc noſtram aſpernentur, ſummis precibus contendendum eſſe cenſeam. Depoſitionem autem meam ſummatim declarabo. Dominus Agriſtis opes à Ma-

à Majoribus relictas quomodo poſſint augeri, docet. Dominus Sorbinus, quomodo poſſit quis abſq; ſumptu voluptatibus operam dare. Dominus Magiſter Avidus novo quodam modo ludi lucra indicat, & quomodo ignorans docere poſſit, oſtendit. Dominus Forcipinus verò, lucri in unaquaq; re acquirendi viam aperit. Dominus Anſius, quo quis modo abſq; ſumptu lautiuſculè vivere poſſit, pulcerrimis rationibus notum facit; deniq; Dominus Griphus cauſarum agendarum utilitates detegit. Id Dominationi veſtræ ſignificandum volui, ut quid faciendum ſit, illa decernat, hiq; ad exoptatum finem pervenire queant. Gu. Faciam equidem lubens, ſi prius ad ſolemnia noſtra Capita Domini Candidati ſe juramento obſtrinxerint. Formulam recitet Notarius. No. Iurabunt Domini Candidati, 1. velle ſe ſingulis diebus aliquid lucrari, vel ſaltem nummis inſidiari pro virili. 2. In veſtibus cibis, r. liquiſq; utenſilibus, non ſecundùm artem vel ſubtilitatem judicare, ſed ſolidiora appetere. 3. Conviviis intra ædes, elee-

eleemoſinis, ut & periculoſo mutuo, omninò renunciare. 4. Canes, volucres, Sciuros, taliaq; inutilia animalia nunquam alere. 5. Deniq; hunc ordinem noſtrum ſecretò fovere.. Gu. Feciſtis optimi viri, quod vos decet, nos quod docebit jam facere æquum eſt. Cogitabitis autem non vulgarem vos ingredi ordinem, ſed Regium planè, Philoſophicum, Beatiſſimum, perfectiſſimum. Ecquid ſplendidius quàm ſive ab aliis alaris?

Regium eſt cœnare aſymbolum:

Sve tuis opibus utaris;

Nummus ubi loquitur, Tullius ipſe tacet;.

Ecquid Philoſophicum magis?

Omnia agere propter finem..

Vel ſanè;

Paucis minimisq; Naturæ ſatisfacere.

Ecquid beatius, quàm domi acquieſcere?

Tutior ſolus, quàm malè aſſociatus..

Tum ſuo robore ſtare, namq;

Divitiæ nervi ſunt rerum..

Ecquid perfectius, quam integer homo neſſe?

E3 Soli

Sol & homo generant hominem.

Nullius fradibus patere;

Fingere ſi neſcit, vivere neſcit homo.

Sua omnia facere;

Non maculat palmas, qui ſua facta facit.

Temperanter vivere;

Omnis Repletio mala eſt.

Judicio valere, juxta veterem cautionem:

Rem cui des videto.

Quæ vos nequaquam contemnere, ſed reliquis humanæ vitæ commodis præferre omninò decet: ſic verè abundantes, verè potentes, verè voluptuarii inter alios vivetis, & labores illorum, imò & bona vindicabitis, quod ut felicius fiat. tu

Oro miſerere laborum.

Quod reliquum eſt, Comprobata vitâ, morumque inſtitutis ab inquiſitore, quem in vos dederat ordinis noſtri communitas, quod felix ac utile ſit, pergere vos jubeo, ad honorem quos cupitis conſecutionem, publicè etiam judicium de vobis noſtrum confirmaturum. Hoc vos ſcire volo. Surgite igitur mecum, & ad ſolennem dei

gr.

gnitatis veſtræ renunciationem mecum properate.

DIXI.

ACTVS TERTII.

SCENA I.

Turbo. Labella. Rubella. Harleq. Muſici.

T. IMpera mihi mea bella Labella, nec enim citiùs fatigabor obſequio, quã tu mandatis. L. Nunquam impetrabis, ut pluris me judicem, quàm ſervam ancillarum tuarum. T. O admirabile! in tam regio palatio & divinâ formâ habitare hanc humilem animam. L. Id liberalitatis tuæ eſt, ut ubi maximè laudis inopem videas, ibi cumulatè effundas. Ego qualis ſum, ſatis formoſam me credo, dum mecum acquieſcas. T. Ha Labella! cælum meum! ubi perfectiones naturæ contemplor. L. Hæc Eloquentia

quot jam combuſſit credulas virgines? T. Venerem teſtor, Deam formidabilem, hic amor meus integer adhuc eſt, nec dividi poteſt: pars illa, quam tibi dono, totum eſt. L. Somnium credo, quî enim vigilanti mihi Dii tam ſublime donum concilient. T. Prima es, cui affectum meum ſacrifico, eriſq; ſi velis ultima, quæ poſſideat. L. Eloquentia tua os mihi obſignat, & æternùm ſilere jubet. T. Imò liceat mihi vel ſemel affectum detegere, & cogitationes: poſteà ſi ita videbitur ad æternum me condemnabis ſilentium. L. Ne aperias quæſo ſecretum tuum, niſi tam expediat iis tacere, qui audiunt, quam tibi, qui effers. T. Secretum meum, votum eſt, ſpes eſt, anceps vitæ ſors. L. Itàne optare ſoles? T. Opto me feliciſſimum L. Prudenter, ſed ſi ſors vetet. T. Tum Mortem eligam: nam quod voveo Vita eſt, & mortem dare poteſt? T. Quæ illa crudelis felicitas eſt? T. Major eſt, quàm lingua mea nominet. Suſpiria mea, lacrymæ, ſingultus pallor ſint mentis meæ interpretes. L. Nihil eſt quod impe-

trare

trare non poſſis, ſi hoc os, hi oculi, hoc compoſitum corpus petant. T. Tuum eſt, ô Labella bella, dare & negare, ſed negare tuum non eſt ô bella, quæ occidere non didiciſti. Et dare tuum non eſt, ô bella, quę venerem nondum habes adeó crudelem, ut ſordidi hominis precibus tangaris. Verùm quòd adeò infelices ſunt mei amores, ut finem niſi mortem polliceri non auſint, nec minus intereà cor meum aſſant, ac torrent, ecquid clementius feceris, quàm me perire manu meâ jubeas. Nam mandato tuo ſuaviter moriar. L. Imò mortem tuam deſidero, ut ex auguſtiſſima corporis tui ſede, ad hanc cordis mei deformem cauſulam demigres, vivaſque hîc, póſtquam ſplendoris te tædet, ád nutum ac placitum. T. Egóne immigrem? O Salve beatum hoſpitium ſuaviorum, baſiorum receptaculum! Sed quî aperiam hoc corculum? T. Iam patet. T. Age. tuum hoc eſt, quicquid apparet, tuumq; erit, quod nondum apparet, tibi Vitæ neciſq; poteſtas in me data eſto. L. Itaq; peto. T. Quid imperas? L. Amo-

rem tuum. T. Vah illud tuum mancipiũ! ſed accipe. L. ſt, Harlequin adeſt. H. Here, hodiè quidem me dimittes. T. Quò ibis? H. Non poſthac unquam quicquam uſpiam tibi meũ ſit negotij. T. Quid cõmiſi? H. Tu videris. Nam ab eo momento, quo cepiſti inſanire, mihi nec dormire licet, nec domi eſſe, nec edere, nec res meas agere, adeò tota vita mea hujus meretriculæ ſervitiis impẽditur. T. Quid ais? impurum caput! H. Nunc Muſici convocãdi ſunt, nunc ſaccharũ & malvaticũ, & aromata comportanda, nunc flores emendi, nunc literulæ tranſportandæ, nunc noctu diſcurrendũ, Sartor, Sutor, Pellio, Inſtitor, Aurifaber, univerſus Mundus tuis amorib. infeſtatur. L. An Zelotypus es Harlequin? H. ba, be, bi, bo, bu, mihi Rubella jucundior eſt, quã Labullæ mille. Eam ego amo, illa me amat, ego oſculor, illa viciſſim, & de die nos amamus ac palã, non ut vos clanculum, nec literulas ſcribimus, ſed apertè conferimus, nec ſuſpiramus, aut ploramus, aut rubemus, aut murmuramus, aut manibus vel pedibus loquimur, ſed ple-
num

num amorem largiter effundimus. Nónne Rubella mellea? R. Omninò, ſed tamen comptior es, quàm ante. H. Id decebat, ut adderem hanc corpori meo gratiam, tui gratiâ. T. Et Muſici nónne aderunt? H. Nónne Rubella, Herus meus ineptiſſimè amat? R. Scilicet. Virgini omnia ſua poſthabet. H. Verum eſt, nam & libros omnes abjiciamus, & Panurgum ejecimus, & pecuniam omnem obſumſimus, vobis ut placeremus. R. Etiam pecunias? H. Turbo quidem ad unum nummum; mihi tamen quatuor centum mille coronatorum ſuperſunt: ánne ſatis? R. Quidni? H Et veſtimentorum tres centuriæ. R. Tum margaritarum quantum ſatis? H. Et equorum bis mille ſeſqui novem. R. Et boum novendecim ulnæ? H. Et agrorum centum dolia: an ita cõmodè tecum vixero? R. Cõmodiſſimè, ſed ubi tãtas opes habes repoſitas? H. Hinc inde per Terrarum orbem. Nec enim Princes facilè eſt, qui non armenta mea, & greges, & cohortes alat. R. Verum ſi me duxeris nónne in

unum coges? H. Vah Rubella, mea ſtella, cùm me habueris, omnia habueris, modò ne ſim cocu. R. Euge Symphoniacos! T. Tandem. S. In tempore venimus, quod rerum eſt optimum. T. Nunc mea Labella relaxabimus animum, ut à curis liber devolitet. H. Optimè, Turbo. Nam hæc inſanorum libertas eſt, cùm vincula diruperunt. T. Quid tu? H. Perge, proficimus. Nam ſaltando, currendoq; ad illam tuam Sapientiæ arcem citiùs perveniemus, quàm eundo. T. Improba lingua! Sed quid vos Muſici? Salve Labella.

Chorea.

H. Heus Amor, & ſceleſta Venus, & nequam cupido, ſi nihil mihi aliud dabitis, quàm hanc defatigationem & noctes inſomnes, & picta corcula, & lamentabiles cantiunculas, & tam moleſtum ſervitium, Ego quidẽ hac horâ vobis renuncio, & ad me redeo. Turbo verò meus, quò perrexerit ulteriùs, eò clamabit fortiùs: heu mihi! Ego abeo. R. Holla Harlequin opes meæ, dulcedo mea! H. Nihil impetras.

petras. T. Euge Nobilem Amorem! quàm nunquàm ingreditur animam ſordidam. L. Euge ingenioſum amorem! quàm exacuit animi dotes. T. Euge politum Amorem! quàm totum corpus ad elegantiam componit. L. Euge Humanum Amorem! quàm jucundæ converſationis cunctos modos profert! H. Euge Aſininum amorem, quantas vobis auriculas imponit! T. Ecce inſidiatorem! L. Nobis verò imprudentibus tempus prꝑterit. T. Itane? L. Equidem jam dudũ ſolicita ſum, quî me excuſem domi. T. Vah Amor eloquens ſimul eſt, ac acutus. L. Quid ſi vapulem? T. Tum plagæ, meæ erunt. L. Ego tamen fortaſſe citiùs corpore ſentiam, quàm tu imaginatione. T. Ah Labella, neſcis tu quanta ſint animæ tormina, tu ſanè ſi amares, nec verbera, nec plagas, nec vulnera ſentires. L. Itaq; amabo, ut mitiùs habeam. Sed abeundum. T. Iamne? L. Imò dudum. T. Navem oportebat hunc locum eſſe, quo unâ pergeremus, quocunq; liberet. L. Ah, quàm brevi te tæderet tam inviſæ co-

mitis. T. Quid? dum viveres, non lato ungue diſcederē, & morientem quod nolit Deus, non mori ſinerem incomitatam. L. Iámne me dimittis? T. Quo? L. Domum. T. Heu moleſtam domum! quam execror, niſi cum domi es. N. Labella. L. Ieſus vocor. T. Ah infelicitatem! Mus. Quid nos agimus? Alt. Quid? niſi abeamus.

SCENA II.

Armenius. Brandon.

A. HO, ho Aleman, amare non ita expeditum eſt, ac credis, nec ſi vivo, habebis ineptias tuas interturbatas. B. Verùm Labellæ quid venit in mentem, ut amores ſuos conferret in hominem neſcio ubi ſordidè natum. A. Dicam quod judico. Germani nimium ſimplices ſunt, & paucis quod ſumma rei eſt aperiunt, nec ita ut nos anxiè torquentur, poſtea rerum ſuarum prodigi ſunt, ea res vicit Labellam, ſi verè amat. B. Imò ajunt, il-

lam

lam nihil diſſimulare, & meditari cum ipſo diſceſſum. A. Tum mihi Venus,& Mars amator irati ſint, ſi patiar illam meam, quam dudum colui Deam, me etiam conſentiente abduci, ac de tantis affectibus meis triumphum haberi. B. Hæc Amoris ſchola eſt, primùm abblandiri, & latâ atq; Regiâ viâ intromittere, poſteà ſi pergas, ſcopuli meri ſunt, & præcipitia. A. Aut fallor, aut dejiciam hominem barbarũ, cum ille ſe credet ſtare loco firmiſſimo. B. Potiùs valedicas his amoribus, quæ vel hac levitate tibi nauſeam facere poſſunt. A. Illud potius quæro, quî hanc levitatem vindicem. B. Etiam Labellæ inſidiaris? A. Vix potero Turbonem lædere, niſi etiam illam tangam. B. Quid meditaris? A. Tibi ego hoc credam. Ecce has literulas. B. Ecquid ſibi volunt? A. Primùm conjuro fidem tuam. Sed quid dubito? B. Miror. A. Inſpice ſubſcriptionem. B. Labella eſt. A. Benè Audi dum legam.

Oſculum.

Scito Cor meum, & Corporis poſſeſſor, ineptum illum Germanũ penè eſſe devictum. Iam cæcus eſt, jam ſurdus, jam mutus, jam inſenſilis, nec ſupereſt, niſi ut deplumem, mittamq; in malam crucem. Unum me malè habet, quòd genas meas, tibi debitas, olido ore nonnunquam contaminat, ſed ſolatur, quòd ære ſuo nobis emit gaudia, ſibi riſum. Exigua mora ſupereſt, cum de eo plenè triumphabimus. Salve Cor meum à Corde tuo.

Labella.

B. Obſtupeſco. A. Quid ita? B. Puellæ ſcelus, & malitiam. A. An id non licet, cùm ſtolidus hircus nec commodis, nec iratis verbis abigitur? B. Iam te miror, quî poſſis amare hanc beſtiam. A. Ne maledicas. Labella has literas nec vidit unquam nec legit, nec fortè ei venit in mentem. B. Quid fiet tandem? A. Vah ſimplex! has literas ego confeci, ut incidant in manus Germani. B. Nimium amat, non movebitur. A. Quàm Amoris imperitus es, *nemo faciliùs iram concipit;*

pit, quàm amans. B. Sed jocum interpretabitur. A. Non poteſt. B. At credet plus Labellæ verbis, quàm literulis, os teſtem habet, quid opus ei manu? A. Sine agam, Ecce tibi alteras. B. Cuius? A. Alemanni. B. Lege.

S. T. Quod de Labella ſuſpicaris Amice fruſtra eſt, non enim Conjugium quæro, ſed voluptatem: lla mihi viſa eſt condigna quæ lueret ſcelera, aliàs Germanis illata. Nunc ubi primum extorſero aliquid laboribus meis reſpondens, dimittam eam talem, quæ neminem ultrà amet, deleboq; ſi hæ literæ non ſufficiunt, ipſo opere tuā diffidentiam. Vale & papyrum quàmprimum Vulcano immitte.

Turbo.

B. Vah lividas literas; credo non atramēto, ſed felle ſcriptas. A. Sed nónne idoneum tibi videtur, ad dividendos illos, ſi uno tempore has uterq; legat. B. Nondubito. Sed opus eſt homine circumſpecto. A. Talem ego te judico. B. Obſecro te, mihi negotium tam infame ne cōmittas. A, Quid infame? ubi primùm

Germanus hinc abierit, quis erit, qui literas examinet? B. Sed Pater Labellæ ſi reſciſcat, quàm indignè filiæ impoſueris. A. Vah meticuloſe, quid ſi Cælum ruat. *Nulla ſunt conſilia magis audacia, & felicia quàm amantũ. Venus non eſt obſervans legum,* Satis eſt; amor jubet, amor audet, amor præſtat. B. Periculosũ eſt. A. Quid ego te agnoſcam amicum, ſi res meæ ſint omnes planæ, tutæ, expeditæ? B. Si ad amicitiã provocas paratus ſum, ſed *eiusdẽ amoris eſt, præmonere de periculo & in periculo adeſſe,* A. Atqui hic niſi fides deſit, nihil eſt periculi. B. Trade mihi literas, & reddã expeditũ. A. Euge generoſum animũ, hinc eſt, quod me tibi concredidi. B. Curabitur, ſed alteras an retinebis tibi? A. Mihi illæ curæ erunt. B. Sed velles quamprimum expeditum? A. Quidni? eamus. B. Ito.

SCENA. III.

Harlequin.

H. QUod comptior nunc ſum, mirum ne

ne ſit, hæc Amoris prima nota eſt, neſcivíſſem me formoſum niſi amâſſem. Equidem cum illa mea Rubella nunc oculos mihi collaudat, nunc naſum, nunc auriculas, mox barbam, vix mihi tempero à faſtu. Oportet mea nunc omnia nitêre, & eſſe exquiſitiſſima, inceſſum exactum, pedes decenter poſitos, manus & brachia regulas ſuas habere, omnia ex tabulatura, quoniam amo, oculos limos, & annuẽtes, os ſibilans, manus geſticulantes, pedes leviter prementes, & quid opus eſt verbis? univerſum corporis alphabetum, & mutam linguam decet ſervire meis amoribus. Sed audite: etiam Poëta factus ſum, & rebellem bellam Rubellam accuſo ſimul & excuſo, condemno & abſolvo profectò jucundiſſimâ inventione. Sed vos concupiſcitis? ha benè eſt, expectate, dum è multis ingenii mei monumentis inquiro. Euge legam vobis, ſed ſub ſilentii fide, &c.

I.

Rubel wilt mi/ ſeit ſie Ja/
Ha he hi ho hu Ju/ da da da.

Rubel

2.

Rubel kanſt vil/ ſeit ſie Ja/
Fleich fleuden fleich / fleich id dich ſah/

3.

Rubel gfelſt mir/ ſeit ſie Ja/
Guck guden guck guck/ kom mi nah/

4.

Rubel iſt gern/ ſeit ſie Ja/
Botz boden botz botz/ Jch wird blaw.

5.

Rubel haſt nichts/ ſeit ſie Ja/
Ey eyden/ey eyden/machſt mich graw.

6.

Rubel leid dich/ ſagt ſie Nein/
Au auden/ au au/ Jch mueß heim.

Et alia plura, quæ excellentiſſimè poſſunt exprimi pedibus, cum magna veſtra gratia. Sed quò minus ſaltem, Turbo impedit, cui per totum diem& integram noctem diſcurrendum eſt, itaq; quod bonâ veſtrâ pace fiat, non ſaltabo. Iam arcanum vobis alterum aperio prandebimus.

SCENA IV.

Brandon. Turbo. Harleq.

B. QUas ego hîc literas gero, literæ nō ſunt, ſed lapides, pugiones, milites, quib. ego Germanum illum ita delebo, ne quis unquam glorietur, Gallo impunè ereptam amaſiam. Sed hîc ad fores Labellæ ſtabo, ut quamprimùm prodibit Turbo, hîc me obſervet, & has meas literas. T. Tu menſam inſtrues interea, dum ego abduco Labellam meam. H. Nihil eſt, quod agam promptiùs. Nam labor hic mercedem habet comitem. T. O Amor, nimium promptus mihi es, adeò ad nutū mihi cuncta veniunt. Amavi, redamavit, petii impetravi, vocavi, venit. Non oſculum eſt, non ſuavium, non baſium, quod mihi denegetur. Sed quis egreditur hac? B. Heu mihi! Germanus notavit literulas. T. Heus tu, quid fers? B. Nihil. T. O ſcelus, non negabis mihi, oculi mei indices fuerunt. B. Quid id tuâ refert? T. Permagni, ſi neſcis. B. Nemóne hic ambu-

ambulabit,niſi ſub tuo arbitrio? T. Imo &examine maſtigia. Quid eſt quod occultaſti literas? B. Sine me. T. Non ita, uti credidiſti, monſtra. B. Quid tibi juris eſt in has literas? T. Hem tibi ſceleſte! B. Heu mihi! T. Sic agam, vapulabis ſimul, & perdes literas. B. Obſecro te. T. Nihil agis, hem optimè eripui literas. B. Heu mihi! non auſim redire in conſpectū Heri mei. T. Tu videris, abi in rem malam. B. In ea quidē tu es. Si ipſa adjuviſſet Fortuna, non expediviſſem negotium fortunatius. T. Immortalem Deum, *Labella* ſcripſit, hem quid ſcribit, aut cui? holla! ah! ſtyx, phlegeton, trente diables, furiæ infernales! Harlequin? H. Quid eſt? T. Appage te hinc. H. Reliquiſſes me ibi. T. Heu, heu, heu mihi! H. Iterū heu mihi! jam tempus non eſt, potius Euohe. T. Apage, apage ne appropinques mihi. H. Libenter, viſne catenas adferam, quibus conſtringaris? T. Sceleſte. H. Aut laqueum, cui collum indas. T. Nebulo. H. Aut culeum, cui, includaris? T. Heu, heu, heu, heu mihi! heu æternum mihi!
H. No-

H. Noli, nimis longum foret. T. O ſcelus ſceleſte, vebulo, trifurcifer, cacodæmon, beſtia, belial, quid impedit ne te diſcerpam? H Quid? illud quod nod nimiũ appropinquo. T. Amove hoc, ipſo momento menſam, mappam, ſcabella, panem vinum, omnia. H. At ego eſurio. T. Heu infelicitatem meam! heu dedecus! heu levitatem! heu credulitatem! heu fidem! dormióne an vigilo? ah vigilo! ſú tne hæ literæ? non ſunt, non ſunt, heu mihi ſunt, ſed ſpectrum ſcripſit. Labella non ſcripſit. Labella fidelior eſt. heu ſceleſta Labella! egó te viſus ſum tibi, quem ſimulato amore occideres? qui ſubmergeretur lacrymis? ſuffocaretur ſuſpiriis? conflagraret artificioſo igne? O mores, o puellarum retia! H. Visne maledicã mulieribus? T. Amove te. H. Quid? deplumari? emere alijs gaudia: ire in crucem T. Vah Turbo, Turbo, quis oculos tibi obſignavit, ne animadvertes amicum latrocinium? O Labella quid cogito, malè ſit mihi, tuum pectus tam candidum, tam calidum non habet has atras maculas, hanc gelidam

glaciem. Ego, ego deceptus ſum, tu non decepiſti. Quid non decepiſti? Ecce literas, manum, ſigillum, terram peregrinam, mores alios. Quid hæſitas Turbo, & effundis maledictiorũ mare? Sed heu, heu, heu mih! væ miſero mihi. H. Si ita pergas & tuas impedis nuptias, & quod caput eſt rei, meas. T. Non ego me vindicabo, & quod apis læſa poteſt, non potero? Gaudebitne illa ſemper in gentis meæ opprobrium? Non gaudebit, & quod bona mea fortuna detectum eſt mihi, id malâ eius, exibit in caput ſceleſtum. H. Non ergo prandebimus? T. Abi. H. Atqui ego prædixi his, futurum ut prandere. T. Deum provoco iratum mihi, ſi &c. H. Ille abiit. Hæc ſunt amoris donaria, mihi quidem hactenus dum amavi jucundum nihil fuit, niſi ineptia. Sed ibi jã ſum, ubi progredi & regredi eadem via eſt, ejuſdem longitudinis. Ego quid agam neſcio, quidve mihi eligendum. Abſtinuiſſe præſtitiſſet, ſed quod ſemel factum eſt, quî corrigam?

Con-

Conſulite in medium, dubiisq; occurrite rebus.

Ego interim abſcedo.

SCENA V.

Labella. Rubella. Harleq.

QUid dicam aut cogitem, quod Turbo nuſpiam eſt? R. Id quidem haud crediderim, ſaltem tecum non eſt. L. Neſcis tu? *amantium corda locus ſunt, ubi amantes animæ habitant, ibi ſi non ſunt, nuſpiam ſunt.* R. Monſtra mihi ergo Turbonem, ſi intra te geris. L. Utinam poſſem, Intuereris Regem, qui totus ac plenè imperat, & membris meis, & affectibus, & cogitationibus. R. Non video. L. Ah ſuavis idea eſt, quæ pervolitat corpus meum, deliciis, facetiis, gratiis. R. Equidem verè amas? L. O Rubella cùm vincéris aliquando ab Amore, tunc hanc linguam intelliges, jam verò nec credere potes, nec ego auſim id à te exigere. Hactenusquidem in vita tale nihil ſenſi: & me-

memini quàm olim ipſa, ſecurè ſimul, ac imperitè de amore ſim prolocuta. Emigrare ſcilicet oportet omnia reliqua, ubi amor ingreditur; ille occupat, ille jubet, ille impellit, nunquam cohibetur. R. Quid? etiam arbitrii libertatem adimit? L. Vah. arbitrium, ubi homo ſe exuit, ut induat alterum, nec Dominum ampliùs agnoſcit, niſi amicum. R. Hera ecce literulas. T. Tolle. R. Accipe. L. O Turbo eſt, jam ero certior, ubi deliteat, hem; itane? Vah nihil agis, ſolidior ſum, quàm me hoc tentamine dejicies. *Hem!* quid illi venit in mentem? non ſic agier oportet inter amantes. R. Quid eſt? L. Turbo luſit, ſed aliquantum agreſtius, nolim in alienas manus veniſſet. R. Itane? L. Simulat ſe ſimulare amorem. R. Fortaſſis! L. Inepta, non poteſt, totus mihi patet, ſed ſecutus eſt malum conſultorem. Vah aſtutias hominum, itáne adeò inviſus eſt conſtans ac fidelis amor ſceleratis. R. Quærámne eum? L. Non, fingam enim me offenſam eſſe ipſius imprudentiâ. R. Non verò tangeris? L.

Ego

Ego? ah omnes humanæ vires imbecilliores ſunt, quàm nos dividant. R. Me verò malè habent hæ literæ : aliud promerebatur candor tuus. L. Ecce Harlequinum, ab eo ſciam quid Turboni meo acciderit. H. holla belles dames, habetisne literas? L. Habeo. H. Benè eſt, ita voluit herus meus, ut reſorberetis veſtrum vomitum veneficæ, ſacrilegæ, ſcorta, perfidæ. L. Quid hic ait? H. Euge Heri mei pulcellam Conjugem, meam heram, bellum Turbonis coëmptũ mercimonium! L. Tene me. H. Depone fraudes. Nam deſierunt tibi eſſe utiles. R. Impurum os, latro, hominum excrementum, unde tibi hæc lingua maledicta? H. Satis eſt. Ipſa Fortuna vos prodidit, ne exequeremini veſtram malitiam. L. Ah me miſeram! H. Tum eris, cum Turbo effundet iram ſuam, quam bono conſilio habet conceptam. L. Niſi me conjecturæ fallunt, imminet nobis prægrande malum. H. Mihi quidem id aperire nõ licet, quia Herus prohibuit, ſed hac nocte

à Tur-

à Turbone vapulabis. L. Vapulabo? Neſcio ubi ſim, heus Rubella. R. Quid eſt? L. In aurem aliquid. H. ha ha, conſultate; erit ubi pænitebit provocatam Harlequini iram. L. Quid cogitabo? hic ſceleſtus neſcio quid meditetur. R. Salva res eſt, non invenient imparatas. L. Heu! quàm confli ctatur Amor meus cum tanti facinoris odio. R. Domi ſi placet hæc mitius diſcutientur. L. Fiat ita.

SCENA VI.

Turbo. Famulus. Harleq. Alexius. Brandon. Aliqui.

T. SIc agendum eſt, credo tibi Fortuna invifa, ac meis partibus ſemper adverſa, ſed vel fugiens referiam. Egóne dicar deluſus, & ut fæminæ planctu ſaltem vindicabo injuriam? Sed diſſimulatione opus eſt, contra ſimulantem. Tu puer, jam equi diſpoſiti ſunt? F. ſunt. T. Et Harlequinus ubi? F. Res ſuas colligit. T. Tum valedicendum eſt ſceleſtæ, ut

ut optet nunquã fuiſſe ſalutata. Nam ubi primum admiſſus ero, auferam, quæ videbuntur, ac cum verberibus dimittam. Audax mehercle conſilium & germanum ſed tectum eſt, & ad exemplũ illius, Harlequin verò ubi? F. Harlequin. H. Adſum, adſum. T. Quid moraris? H. Quia non lubet illuc ire. T. Non? H. Non ædepol. T. Non te offendit illa, non vindicabis? H. Certè, ſed vellem pro me alius quiſpiam iret, latis humeris, fortis manibus, pedibus celer. Vah, ad fœminam ire trepidas? H. At illa jam ungues exacuit. T. Eamus. H. Heu Turbo, tu turbabis omnino, quę turbata nondum ſunt. T. Eundum eſt. Tic, toc: Aliqui: Quis pulſat? T. Aperi. H. Mallem clauſum. T. Ego ſum. Al. Nemo domi eſt. H. Utinam! T. Mentiris. Tic, toc, tac. Al. Quid tu tibi vis? H. Rem malam. T. Quin tu aperis? Tic, toc, tac. Al. Orant te qui hîc ſunt, ut quamprimum diſcedas. T. Vah impudentiam! quos ego amicè volo conventos, ea excludunt. H. Benigni ſunt: Turbo,

 abea-

abeamus. T. Non feram. Tic,toc,tac, Aliq: Abi. Ha. abeamus. T. Non faciã.

proſiliunt aliquot homines.

A. Quid tibi juris eſt, impure homo, in has fores,ut hac violentia ferias. H. Heu Turbo id eſt quod dixi. T. Te quidem ego haud quæſivi. H. Sed reperiſti. A. Túne huc accedas ſceleſto animo, ut noſtræ urbis virginibus dedecus adferas? H. Imo adferebamus munuſcula. A. Quæ tu arma habes ſub veſte recõdita, itáne amatur? T. Quid mihi tecum eſt? A. Et quid tibi cũ virgine eſt,meâ cognatâ? T. Abeamus Harlequin. H. Si huic placeat. A. Verberate ſceleſtum, tundite, rapite. T. Perii. H. Hu,hu,hu,hu, A. Vapula nebulo, qui inſontibus es malè minatus. T. Heu mihi! H. Turbo nonne heu mihi! B. Vapula ob literulas. T. Vah. A. Vapula ob infidelitatem. T. Ah! B. Vapula ob tecta arma. T. Væ mihi Al. Vapula propter contemptũ noſtrum. T. Heu. H. Satis eſt,meo judicio. A. Vapula quia peregrinus es. Al. Vapula quia ſciolus es. B. Vapula etiam meo nomine. A. At meo.

B. Et

B. Et alterius cujuſdã. A. dimittite verberonem, ut quamprimum hinc diſcedat. H. Id quidem promptiùs faciet, quàm hic manebit diutiùs. Valete. B. In crucẽ mala ſceleſte. T. Ibi jam ſum. A. Sic dabitur, ſi quis noſtris puellis poſthac inſidiabitur. B. Intra citò, ne quis motus oboriatur.

HERMAPHRODITUS.

Tertii Interſcenii causâ productus.

Hermaphroditus, Poſtillus, Licentius, Varius, Securus, Thraſo, Lector, Satellites.

Her. QUid ego dicam eſſe, quod cum admiratione me intuemini, Amici, fratres, Hoſpites, filii, Vaſalli, ſervi mei? An quia rarò in publicum prodeo, & in tenebris potiùs vobiſcum converſor? An quod metuitis, ne quid vel mihi, vel vobis, ex tã apertâ imperii mei jactatione, ſuboriatur invidiæ? Ego verò vos, quicunque mei eſtis, ſecuros eſſe jubeo, poſteaquã

id adepti ſumus tempus, quo non clanculum ſententiam noſtram fovere oportet, ſed palam illis, qui etiam veteri ſive ruſticitati, ſive ſuperſtitioni adhærent, dominari licet. Sum enim, ſi qui neſcitis, Hermaphroditus, Rex vel Regina, ſicubi libuerit, ęvi hujus Princeps, voluptatis proles, orbis delitiæ. Quid muſſitatis? vires viriles, elegantias muliebres, maſculum pectus, cerebrum fæmineum, fortes manus, linguam delicatam. Ego unus, una. Ille, illa conjuncti. Huncque adeo diem meis indixi, quo privilegia, quibus præ reliquis ego meos dono, atq; orno, læti exaudiant, cæteriſq; qui nondum ſceptrum hoc meum adorant, animum accedendi faciant. Vos igitur, qui ex omnibus vitæ ordinibus legati adeſtis, ſilentes atq; attentis animis ea excipite. Poſt. Ego Poſtillus tibi Rex Reginaq;, Sacri ordinis nomine omnem attentionem ſpondeo. Li. Ego Licentius, Magne Magna imperans, Reipublicæ loco debitam obedientiam promitto. Var. Ego Varius, inclute incluta dominans, ſub vulgi perſona infinitam ſub-

ſubjectionem voveo. Se. Ego Securus Aulam tibi, ævi biformis potens Princeps, officioſam ſpondeo. Tra. Ego deniq; Thraſo militum nomine Majeſtati tuæ fidem interpono. Her. Felicem ego hunc diem dico, quo apertè id cõfitemini, quod de vobis quidã ſuſpicioſi hactenus muſſitarunt. Audite ergo quibus ego vitæ commoditatibus omnes vos ornatos velim. Ea lector noſter recitabit.

Lect. *Hermaphroditus*, Fortunæ gratiâ Princeps Gomorrhicus, Imperator indulciſſimus, cogitantes noſtrorum numerum hoc accommodo ſeculo adaugere, bonorumq; potentiam frangere, nihil potius reperimus, quàm immunitates illorum multiplicando, ad humanæ vitæ majores commoditates ampliùs accommodare. Id quod his literis notum facimus, quarum tenor hic eſt.

De Sacro Ordine.

Principio literas omnes, qualeſcunq; ſint, ſacroſanctas & inviolabiles facimus, ſanctiſq; qui eas tractabunt Eruditorum nomen tribuimus, dum tardè, ſumptuosè,

 volu-

voluptuariè eas tractent, nec rei facilitatem in vulgus emanare ſinant.

2. Religionem qualis ea, cujuſq; terræ, veram ſtatuimus, & in doctorum verba jurare jubemus, nec tamen tacitam cuiq; fidem interdicimus.

3. Dignitates, titulos, & honorum gradus ſtrictiſſimè obſervatos volumus, & ad eoſdem omnes liberales, liberaliter provocamus.

4. Verba quidem ſacra, philoſophica, germana non prohibemus, ſed à factis talibus, omninò abſolvimus.

5. Omnes qui adverſum ſenſerint, exagitare, excommunicare, condemnare, perſequi, permittimus, vel ſanè Chriſtianam charitatem denegamus.

6. Omnibus rebus etiam alienis intereſſe & præeſſe volumus, repugnantibuſque gravem vindictam minamur.

7. Divos facere divites, vulgus negligere, ſub Chriſti perſona ſua petere, ſed & aliena pro ſacris adferre licitum eſto.

8. Libros in pompā habere, eos imprimis, qui virulentiſſimè homines perſtringunt, admodum laudabimus.

9. Deniq; ſupremam ſeſſionem, primũ votum, delicatiſſimũ bolum, feliciſſimũ otium, & ſecuriſſimũ locum his unis ſeriò & graviter aſſignamus, attribuimus.

De Politico Ordine.

1. Politicis licebit potius novas Rerumpublicarum formas confingere, quàm veteribus bonis benè præeſſe.

2. Hominum mores, & ingredientia vitia obſervare, nimis curioſum eſt, itaq; ea ſaltem quæ planè intolerabilia ſunt, lentè amovere conſultius eſt.

3. Si quis vel ſua peſſimè abſumit, vel ſuis cõſulit iniquiſſimè uſq; ad extremam, & infamem pauperiem, ſibi abſq; reprehenſione relinquitor.

4. Odioſa etiam vitiorum nomina tollimus, & ebrietatẽ, hilaritudinẽ; blaſphemias, ſeveritatẽ; Adulteria, publicã charitatẽ, furtum, Oeconomiam; Avaritiam, Parſimoniam; Tyrannidem, Juſtitiam; Otium, Tranquillitatem publicè vocamus.

5. Tales qui erunt, certi & boni cives; qui non erunt, ſuſpecti, fanatici, hæretici, turbatores, indeq; undiq; impediti ſunto.

 6. Li-

6. Licebit etiam domeſticos adjutores habere, eosq; qui tales aluerũt, Nobili ſcuto, & depicto cucullo honoratos *volumus.*
7. Si quid judicandum erit, non ad rationem vel cauſas adigimus, ſed ut ex eventu commodiùs faciant, permittimus.
8. Dona nequaquam recipere prohibemus, ſed petere, atq; extorquere ſeriò & graviter jubemus.
9. Si quid princeps, vel ſuperior Magiſtratus juſſerit, per hos ſtabit, fiátne an impediatur.

De Plebejo Ordine.

1. Ut ingenio valeãt noſtri, omnes aſtutiarum, captionum, fallaciarum, deceptionum formas admittimus, & privilegiamus.
2. Quiſquis poterit, otiabitur, quod liberi hominis eſt; ſin per ſe non poterit, ab alio dependeto.
3. Parvo emere, magno vendere artis eſt, atque imprimis annonæ caritatem obſervare, hominis ſolertiſſimi.
4. Ne Charitas unquam remittat, ma-

gis

gis placet promiſcuus amor ſed cautus, quàm conjugalis.

4. Veſtium formas hautquaquam præſcribimus, ſed in varietate, corporis repręſentatione, ac colorum mirâ diſtributione ngenium admiramur.

5. Cibos etiam in noſtris, quàm aliis delicatiores volumus, ac quod maximè noſtrâ refert, calidiores.

7. Sed cave quisquam liberos ſolicitè educet, Sic enim ingenii nobilitas frangitur.

8. Qui curioſas, chymicas, jocularias, hyſtrionicas, ſaltatorias Artes quæſiverit, exercuerit, foverit, magni pretii nobis eſto.

9. Qui diſcurrendo, ſtudendo, amando, bibendo, ludendo, conflictando, ſua liberaliter inſumſerit, ex publico lautiſſimè alitor.

De Aulico Ordine.

Hunc ordinem à pudore, Amicitiâ vulgari, & legibus propè omnibus, niſi ſum erit commodum ſolenniter liberamus, & honorabilem omnibus facimus.

2. Hinc linguā, veſtitum, literas, ſtudia, mores omnino à reliquis hominib. alios habebit, & libertate ſuâ gaudebit inſigniter.

3. Si quid eſt cum inferioribus tractandum, fiat aut cōtemptim, aut cum maſculis juramentis, aut cum artificioſis aculeis, aut cum duplici & laſcivo intellectu, aut cum ſacri verbi injuriâ.

4. His tamen virginum noſtrarū curam committimus, quas inſtruant, foveant, adadaugeant, & amorum adminiſtris ſubinde alias ſibi concilient.

5. Eruditio nulla ſit, niſi ea, quæ miſeros Magiſtellos exagitare, Amoris artes explicare poſſit.

6. Hiſtoria nulla ſit, niſi propriorum factorum vel ficta, vel crepera, vel turpis recitatio.

7. Servitium Principale ſit adulari, approbare, & manus cuiq; executioni promptè præbere.

8. Cultus divinus nullus ſit, niſi qui Amori, Curioſitati & religioſorum contemptui inſerviat.

9. Denique multa promittere, nemini

verò

verò niſi voluptatum adminiſtris, ſociiſq;
enignū eſſe, atq; cum multarum injuriâ
mnia permiſcere, ut licitum, ita glorio-
m eſto.

De Militari Ordine.

Militibus primùm omnium de fortiſ-
mo & inexpugnabili loco volumus pro-
pectum, quem illi tamen, ſi victus non
bundè ſit, retinere non cogantur.

Potius dum ibi erunt cives, eorum u-
ores, filias, ac famulas poſſidebūt, & tue-
untur ſecuriſſimè.

Sin omninò bellum habendum eſt, ci-
ile equidem quàm extraneum malumus,
mptuum cauſâ.

Ibi ne otioſi ſint, vel Reſpublica im-
inuatur, ludent, & Martiale ſeminarium
ſtituent.

Sub tentoriis vivere barbarum eſt, ita-
ue vicinorum amicorum pagos iis aſſi-
amus.

Qui milites eſſe voluerint, ſex homi-
m ſunto, cautè tamen ambulanto, & ne
hoſte tangantur, vidento.

Deum in ore manus in alienis loculis,

corpus poſt murum, pedes in recurſu, linguam in poculis frequentiſſimè habento.

8. Provocationes crebras, congreſſus nullos, audacia propoſita, cauta ſubterfugia, multa latrocinia, plurima mendacia, deniq; magnifica trophæa undiq; habento, faciunto.

9. Ducibus annum quatuordecim menſium, ſolutionem Mercatoribus flebilem, ſtationem omnibus intolerabilem facere, licitum eſto.

Hæc ſunt privilegia, quibus inclytus ordo noſter poſthac gaudebit, & ſub Magni-Magnæ Principis noſtri-noſtræ imperio beatiſſimè vivet. quæ etiam vobis tueri, ac quoties opus eſt adaugere magno jurejurando ſe obſtringit. H. Faciam ſic me Vertumnus, Proteus, Polypus, Chamæleon adjuvet. Omnes.

Vivat vivat vivat
Magnus-Magna
Hermaphroditus.

ACTVS QVARTI.

SCENA I.

Harlequin. Beger.

I neſcitis, rediimus domum cum inſigni illo, quod vidiſtis, viatico: jam o-
nes circumſtant. Ho! Harlequin Salve,
ve Harlequin, gratulor de reditu; pro-
ctò exeundum mihi domo fuit, ut li e-
t vobiſcum colloqui, qui laboris mei &
nerum & periculorum eſtis teſtes. Ho-
Harlequin quid tibi videtur de Lutetia?
ne ampla? eſtne lutoſa? an homines ibi
lti ſunt? Nugæ, nec libet reſpondere,
bene ibi habui. Iam etiam examinant;
exiſti Caſtella? quæ hîc aut ibi Reſpub-
? quæ leges? qui hominum mores? quæ
lia? Vah quid dicam? homines ubique
imi ſunt, ac ineptiſſimi. Miſſum me
te, non licuit mihi ibi curioſum eſſe:
uæ hîc ago, vidi quæ hic video. Mun-
lter & idem eſt, niſi quod ibi carius
ur, & miſerius, & ſceleſtiùs. Harle-

 quin

quin quid apportas mihi? ecquid emiſti rari? apage, nihil inſoliti præter ſcabiē habeo, & mentē meticuloſam, ita toties exterrefactus ſum. Sed Turbo omniū peſſimè habet, nam ubi primū prima ſalutatio deferbuit, jam omnes inquirunt, & examinant an benè tot nummos insūſerit. Sceleſti homines plus ſcire volūt, quā nos, & ubiq, nobis urbes deſcribūt. Metuo ne clanculū ibi fuerint. Sed novū. Turbo meus totus ignitus factus eſt, & ædes habet omninò ardētes, flat, ſufflat, inflat, pflat, ſpirat, ac fumigat, non ſecus ac ipſe Diabolus. Sed Præceptorē habet, longè fuliginoſiorē. Ex averno oportet eſſe. Nā qui multas linguas loquor ac intelligo, non tamen ipſum capio. Characteres habet inuſitatos uti Chinenſes, & imaginibus pingit uti Ægyptii, & per numeros loquitur uti Arabes, & vocabula monſtroſa habet, Azoth, Martek, Kuhul, Alkibric, Zandarich, Muhal, anne intelligitis? non dubito quin Diabolorum nomina ſint: Sed ecce illum ipſum, vos audietis noſtrū eruditum colloquium

Quid non mortalia pectora cogis,
——— Auri ſacra fames!

olla heus Auri-Pater! B. Lapis iſte eſt di-
rſus ab omnib. lapidib. in naturis ſuis, &
rfectione ſuâ, & ſuſceptione nutrimẽti,
ia eſt de ſemine Mundi, multam habens
nedictionẽ. H. Heus flabellũ. B. Niſi au-
m ponas in aurũ, nihil habes, quoniã ma-
ũ non eſt in parvo. H. Ecce Ecſtaticũ,
eò occalluit hoc hominum genus, ut niſi
ubera addantur, verba nõ curent. B. Vi-
ſitis interiora terrę, rectificãdo invenie-
occultũ lapidẽ, verã medicinã. H. Hem
i fornicator! B. Quid tu tibi vis beſtia?
Ut vivit Mirjã, Moſis ſoror? B. Quid?
Aut mulieres q̃d operãtur? B. Pecus. H.
pueri ânne ludũt? B. Unde tibi hi ſarcaſ-
? H. Et illa turba, quid turbidi turbat?
Sceleſte tu omninò mihi interturbâſti
tiliſſimũ proceſſũ, qui abſq; dubio im-
uiſſet meis quæſitis finẽ. H. Procede,
ede à proceſſu chymico, ad ꝓceſſũ fori,
nec ꝓcedas ad patibulũ. B. Abi putamẽ.
n cũ Rex meus ſatis lotus, ſatis purgatus
omt⁹ ſatis, cũ Regina habebit nuptias,
ubiq; ſubſiliẽt procreati mille milleni
uti Reguli? Sed Draco ille! hem. H.

Illé-

Illéne, qui vitria tibi omnia confringit, & vaſa diminuit, & fornaces dirumpit, & cerebrum evacuat? B. Quin tu ad tua abis? mihi id curæ erit. H. Hem lixa, quando elixabis elixir. B. Sceleſta lingua. H. Vis ne inſignem rythmum de Alchymia?

Illa eſt Ars ſine Arte,
Cuius ſumma pars cum parte.
Cuius Mater Otiari,
Cuius verba ſunt nugari.
Cuius votum demigrari,
Cuius fama annotari.
Cuius proba eſt mentiri,
Cuius via impediri.
Cuius labor eſt inflare,
Cuius fructus mendicare.
Cuius finis deſperare,
Cuius merces nuſquam ſtare.
Cuius pœna eſt perire,
Et in cruce interire.

Ha ha ha! habéſne aliquid ni Laudamus? B. Tace, H. Aut in Azoth. B. Tace. H. Aut in ſylveſtrem penacéam. B. Tace. H. Sed in Geberianos, qui dari ſibi

ſibi volunti non dant: nihil dant, omnia auferunt, ut fiant divites. B. Vale, mihi non vacat tuis adeſſe ineptiis. H. Heus tum ſuperius erit ſicut inferius, & inferius ſicut ſuperius, perpetrabuntur miracula rei unius, habebisq; non lapidem, ſed prægrandem petram. B. Hæc Ars eſt cara, brevis, levis, quoq; rara. H. Ille abiit, ſpectatores. Cùm hunc hominem intueor, videor mihi ſapere, nec credidi poſſe aliam addi inſano Turboni colophonem niſi hunc; hoc furoris faſtigium eſt, reſipiet, hactenus aſcendit, jam deſcendendum eſt. Ecce tam anile & ridiculum nihil eſt, quod non credat, & mox veluti adfuerit ipſe, juramento confirmat, nihil tã ſordidum, tam periculoſum eſt, quod non tentet, nihil tam laborioſum & inquinatũ, quod non ſubeat, nihil tam impoſſibile, quod nõ ſperet, Quid ego dicã? uno verbo. Turbo meus Chymicus eſt.

SCENA

SCENA II.

Turbo, Beger.

T. NUnquámne animo quieſcã meo, & per tot quæſita non reperiam quietem? Nam quam nunc tracto artem, Chymiam, etſi jucunda eſt, & neſcio quâ ſublimitate Amatores ſuos detinet, ita reperio laborioſam & à fortuna pendẽtem, ut nihil ſuprà. Beger meus per omnes Diabolos jurat, proceſſum ſuum optimũ eſſe, expeditiſſimum, ac ſæpiùs ab ipſo probatum. Et credibile eſt; nam rationibus me vincit, & tantas colorum transformationes mihi monſtrat, ut nunc ſecurè artis cõtemptores rideam. Sed tamen triũ annorum opus eſt, ſi maximè fortuna etiam arrideat, alioquin ſi vaſa diſrũpat, quod nunc aliquoties mihi fecit, differre poteſt felicitatem meam, non auferre. Ille meus nihil niſi labores habet, unde concludo, meam illum commoditatem quærere. Sed ſumptus profectò nonnullos exigit. quid tum? ferendum eſt, ut metas, tentandum eſt ali-

quid Iaſoni, ut auferat aureum vellus: tendenda retia, ut capiatur Leo viridis, Cervus fugitivus, aquila volans, ſtultus ſaltans, Draco caudā abſumens, bufo inflatus, Caput Cervi, nigro nigrius nigrum, ſigillum Hermetis, & lutū ſtultitiæ. B. Ubi Turbo? T. Ecce Naturę obſtetricem, Metallorum Patrem, Auri genitorem, Sapientiæ & doctrinæ filium, Mercurii Nepotulum. B. Hem Turbo ubi? T. Me quærit, hella amice! B. Ha! te quærito. T. Me? B. Te, ut mero te gaudio ſuffundam. T. Effer, ſi labores nobis ſucceſſerunt. B. Aliud eſt. T. Quid hic habes? B. Aureas literas. T. Lege obſecro. B. gaude prius. T. Gaudeo ut ſemper, ſed lege. B. Vide quàm tecum cōmunicē omnia arcana mea. T. Scio. B. Et quas ego ſolus poſsē poſſidere opes, tecū divido. T. Laudo te. B. Hic ex amicis meis arctiorib. quidam ſcribit rem, unde meritò exultem⁹. T. geſtio. B. Audi. Fuit Monachus quidā in ſylva ſansbois Chimeron vocatus. T. Nunquā audivi nomen. B. Ho! celeberrim⁹ eſt, ſed audi, ibi exſtruxit minutulā caſulam, luto Sapientiæ. T. Quo

fine?

ſine? B. Vah! is conficere poterat lapidē noſtrum benedictū, & ſigillis omnia præſtabat, & per ſpecula omnia videbat, & herbas ac fructus mediâ hyeme proferebat, & cum animalibus colloquebatur, & ex quo tempore per Mundum univerſum divagabatur. T. Papæ! B. Amplius, penetrabat montes tanquam aërem, & ad fundum maris nōnunquam deſcendebat, & in igne verſabatur, & ad aſtra uſque ſe conferebat, utebatur hoc Mundo tanquā ſuo. T. Obſtupeſco. B. Quin etiam integros exercitus delere & cui vellet, nocere, & cum abſentibus colloqui poterat. T. Enecas me. B. Is jam mortuus eſt, T. Qui potuit? B. Voluit, alioquin vixiſſet mille annos, jam verò nobis patent omnia ejus, & univerſa Artis hæreditas. T. Nobis? B. Nobis. T. Tum ego non malè inſumſi, quicquid inſumſi, B. Vah! inſumpſi? nihil tibi quærendum fuit, nihil in Sapientiæ labyrinthis errandum, artem repertam hactenus examinâſti, & ab ipſo examine paulò poſt habebis largiſſimum ſalarium. Ecce nos immiſimus

furno

furno 15. ducatos. T. Ita. B. Iam uti ſpero prodibunt 45. T. Benè. B. Idque ſpatio unius Menſis, ſi fors adſit. T. Scio vaſa nî pereant. B. Iam altero menſe immitte 45. & habebis. 135. T. Benè B. Tertio Menſe habebis. 405. T. Euge B. Quarto. 1215 T. Optimè. B. Quinto 3635. T. Rex ſum. B. Imò amplius vide ſexto menſe habebis 10895. T. Quæſo in anno quartum? B. Vix auſim proferre. 7939745. ducatorum. T. Vah! Quis Regum tantum tollit ex multis Regnis. 7 Million vnd ſchier zehenthalben tonnen Golds. B. Iam vide, ſi primâ immiſſione fuiſſes audacior, nemo tibi in terris fuiſſet æqualis. T. Ego acquieſco hoc anno, in ſequentem annum ſciam, quid faciendum mihi ſit. B. Sed peſſimum eſt, quòd tantas opes poſſidere non licet, nec ſatis edere, nec benè veſtitum eſſe. T. Quod ita? num metu hominum? B. Minimum eſt, ipſa Ars hominem deſerit, qui non ſemper alget, & eſurit, & pedibus tumet, & fuligine ſordet, & macie horret, & laqueum quærit.

T. Quid

T. Quid ita? B. Sic volunt aſtra, ut qui ditiſſimi ſunt, pauperrimi appareant, ſitq; Chymicus, qui

ex alta mortales deſpicit arce.

Interim Artis tanta dulcedo eſt, ut facilimè vincat voluptates omnes Mundi, & huic Mundo cogitatione non ſecus, quã Reges manu imperant. T. Profectò miſerũ eſt, hanc artẽ velut ſerpentem eſſe, cujus caput pulcrũ, ſed cauda deformis eſt. Sed nos intermittimus negotiũ Monachi. B. Benè mones. Is tandẽ omnem artem ſuam contulit in unguẽtum. T. Unguentum? B. *Ita*, ſed mira audies. Quiſquis ſibi tempora inungit & naſum hoc unguento, videt in aëre omnia quæ vult. T. Quid in Aëre videat? B. Vah! Aer vacuus nõ eſt, ſed velut muſcę aut apũ examen circumvolant ſpiritus, & Animę, & Ideæ, & quicquid ubiq; eſt miri. Nec impedit nobis hoc jucundũ ſpectaculum quidquã, niſi oculorum lippitudo. Ea amovenda eſt hoc collyrio. T. Mira ſunt, ſed quid juvabit aſpectus. B. Ha ſimplex! alloquendi ſunt, atq; ex tãto numero provocandi, quos libuerit. Nam ſi fortitudo

dele-

delectat, adjumento ſpiritus evelles arbores effringes ferreas portas, conculcabis Exercitus. Sin Sapientia, omnia ſcies, & linguis omnib. loqueris, & libros jam è hominũ memoria deletos revocabis. Sin opes, nihil habebit Natura tibi occultatum. De reliquis idẽ cogita. De Honore, Pulchritudine, Longævitate; electio tua eſt. T. Habesne hoc unguentum? B. Fortaſſis, ſed tu neſcis, quanta in me poſſideas. T. Amo te. B. Tantũ poteſt tempus rebus debitũ, & cœlica influxio. T. Crediderim. B. Sanè præ rebus omnib. nobis opus eſt Calendario. T. Iam habeo. B. Phy. Nihil eſt, oportet Calendariũ eſſe myſticũ, quod nos admoneat quotidiè operationis arcanæ. Nã cũ Cælo laborandũ eſt. T. Sed unde à Monacho ad te hæc derivata ſunt? B. Euge Monachũ mihi in mentẽ revocas. Is per luſum cõfecit ollam plenã tincturæ ad 15. libras. T. Quid? B. Ecce partẽ, ſed ꝙ dolendũ eſt, prius obiit, q̃ perfecit. T. Quid properavit, cũ licuiſſet differre? B. voluit anno Iubilęo mori, atq; die natali. T. Sed hęc tinctura jã nihil eſt? B. Nequaquã: nã exiguũ ei de-

ei deeſt, quod ego facilimè addam, tu poſſes, tantulum eſt. T. Quid ergo addam? B. Hic locus non ſatis tutus mihi videtur. Eamus in laboratorium noſtrum, ibi & hæc ſcies, & integram hiſtoriam. T. Eamus quamprimùm.

SCENA III.

Harleq. Famulus. Chymicus. Turbo.

H. VT te ſceleſte ſcelus millies milleni ſexcenti & nonaginta quatuor Dæmones abripiant, ſceleratiſſime Cinifio, qui ætatem meam qua requieſcere deceret, igne, fumo, flatibus, & ſordibus abſumis. Ha! quod vobiſcum non fui, commodum non fuit, Interea ego miſer calcinavi, ſublimavi, ſolvi, putrefeci, deſtillavi, coagulavi, tinxi. Non ſunt inferis tot ſpecies tormentorum, quot ego habui laborum genera. Puer? F. Quid? H. Adesdum, paucis te volo. Vah! hominem olim tàm bellum, tam jucundum! jam quanta tulit fecitque puer, ſudavit & alſit.

Credo vacuum jam intus eſſe, adeò ſpiritum omnem efflavit. F. Ita Herus jubet. H. Ita inſania jubet, An ego tibi fruſtrà Præceptor datus ſum,&patiar perire tàm nobile igenium? F. Quid faciam ornatiſſime Dn. Præceptor? H. Sic places, ſic fieri decet. Exempla videtis Meſſieurs perfecti Pręceptoris, & ex acti diſcipuli' F. Colende Præceptor; rogo veniam exeūdi mictum. H. Exſpecta paulò poſt ibimus unà. F. Colende Præceptor, rogo veniam eundi ſufflatum H. Exſpecta, paulò pòſt ſuffl.bimus unà. Meſſieurs tanta mea cura eſt hujus pueri, ut nunquam ſolùm quid agere ſinam, ſemper adſim, ſemper opem feram, ſic decet. F. Colende Dn. Præceptor hîc ſuffla prior. H. Sceleſte puer, jam peribis. Hem Nebulo! non ego te apprehendam. F. Iam verberandi tempus non eſt. H. Exſpecta, ego tibi manibus faciam ſtratum ſuper ſtratum. T. Apagite ſtulti. Quid vos hîc? ad labores, intrò velociſſimè. Annon ego mortalium, qui vixit, qui vivit, qui viver, feliciſſimus? ha!! non contineo me, quin ſubſiliam. Quis eſt,

G cuin

cui uno tempore tantæ ac tot contigerunt; opes, Sapientia, Felicitas. Illud eſt, quod ſemper appetii, propter quod anim⁹ meus nuſpiam ſubſiſtere, acquieſcere nuſpiam potuit. Huic reſervabar gaudio, hanc mihi fata parabant gloriam. Quid dicam? aurum facio, quâ volo quantitate, minimum eſt; morbos pello omnes, & perpetuâ ſanitate vigeo, minus eſt. Naturæ ſinus omnes recludam. Nam clavem hîc habeo, & inſpicio hominibus abſcondita, parvum eſt. Sed quod huic orbi dominabor, & cum aëreis converſabor, & ſuperiorum corporum aut hoſpes ero, aut incola, id denique magnum eſt. Mirum eſt, hunc mihi eſſe hominē conciliatum, qui nihil non arcani mecum dividit. Nunc præmiſi illum ad Chimeronis hæreditatem, cum aliquot centenis coronatis. Ille mihi reliquit pixidem plenam tincturæ, theſaurum inexplicabilem. Hæc eſt illa hora, quâ me video majorem, quàm ut fortuna amplius jactet, aut turbæ turbent Turbonem. Evax! Sede Turbo in ſolio tuo, & conſcende Felicitatis thronum, & contemplare re-

pen-

pentes circum te animas, deſpice eos, qui te deſpexerunt; ride, qui te riſerunt, ha, ha, ha, he! rides me, magis rideo te, ſpernis me, magis ſperno te. Domum eundum eſt, ut contempler opes meas.

SCENA IV.

Prudentius, Fabius, Harleq. Haſpellus.

P. EGo quidem de eo ſemper plura, vel ſanè alia ſperarem. F. Neſcio equidem quid mihi judicandum, illud quidem animadverti jam dudum, in ipſo eſſe ingenium vagabundum, curioſum & malitioſum, quę ſanè tria videntur mihi illum hactenus exagitâſſe, & hos conſtruxiſſe ei labyrinthos. P. Sed interim errorum craſſitiẽ miror, illumq; iis demerſum, cũ alioquin in dijudicãdis rebus haut ſit ineptus. F. fortè quia ſibi relictus eſt ſemper, nec habuit amicum fidelem imprudens in ſua retia incidit. P. Ah longe erras: plus millies avocatus, admonitus, & ad plenam inſidiarum detectionem admiſſus eſt. ſed id habent, curioſæ artes proprium,

ut amicum amplius nullum agnoſcant, neminem audiant, & quos prius habuerunt conjunctiſſimos, fugiant. F. Verùm ipſę fallaciæ ingeniosæ haut ſunt, & plerunq; pueris & plebi ridiculæ, tum hiſtoriolæ ipſorum uſq; adeò aniles, uſq; adeò incredibiles ſunt, ut mirũ ſit, hominem tantũ cerebri ſanioris, *illis* poſſe circumduci. P. Ego morbum judico, & rem plurimâ cõmiſeratione dignam. F. Unde rerum incertarum, quibus torquẽtur, catena & infinita ſomniantium deliria? P. Meo judicio, ex cõtemptu omnis conſuetę literaturæ & fictitia illa clave, quâ alio longè modo Naturam rerum aperire ſatagunt. F. Ecce Harlequinum alterum Mercurium, ex eo reſciſcemus domus artificioſæ arcana. P. Ingenioſiſſime Harlequin. F. Auree Harlequin. H. Non vacat. P. Obſecro Harlequin. H. Magnum eſt, quod voluto. P. Ornatiſſimę Domine Magiſter Harlequin, quæſo ne deneges nobis tuum colloquium. H. In forum mihi eundum eſt. F. Quid acturus? H. Cretæ mihi emẽdæ ſunt octo libræ. P. Quid cretæ? H.

Vah!

Vah! ad computãdum diem noviſſimum.
F. Hem illud erat, ſapis. H. Ergo mittite, ſed heus! P. Quid eſt? H. Pictore mihi opus eſt. F. Ad pingendos numeros. H. Inepte. Serpentes mihi pingat, & Ceraſtes, & Behemoth, & Menethekel, & Rutubã, & coronas, & quindecim Hieroſolymas. P. O Harlequin, quàm jam ſublimis es ſcientiâ! H. Sic decet, & Naometria id ſecum adfert. F. Quæſo intus quid rerum geritur? H. Omnes computant quolibet angulo, per cruces, per armillas, per angulos, per ſoles, per lunas, per ſerpentes, per circulos, per angelos volantes, per coronas, per columnas, per candelabrum, per librã, per arbores, per gladios, per laqueos, per dẽtes, per cometas, per ova, per piſces, per rubos, per clibanos, per mitras, per cuſpides, per 7. foramina, per lagenas, per Aquilas, & Leones. Sed me jam dimittite. P. Si placet, Harlequin, nobis benefacere, ſubſiſte aliquantulum. H. Sed nõ licet. F. Saltem dic nobis, quid computatis? H. Scripturæ dicta. P. Ha, h, he! H. Tu rides Aſine? Valete. F. Tu offendiſti homi-

nem. T. Non putarã,ſed quid conjicis illos agitare? P. An neſcis? F. Equidẽ. P. Hæc illa Neömetria eſt,de qua tibi nuper: illud humani ingenii admirabile. F. Quid quæ-rit? P. Miram temporũ triplicitatẽ,& ty-pum rerum præteritarũ triplicẽ. F. Quâ harmoniâ. P. Illi viderint,mihi vix licuit numerorum aliquot appellationes exau-dire F. Habéntne alia nomina? P. Omni-nò,nam beſtię certus numerus eſt,& ſacri-ficioſus; & Sabatizantes ſunt, ac Hieroſo-lymitani,& clavis Davidica. Ulterius in a-dyta eorum admiſſus non ſum. F. Verum his numeris,quid extruunt? P. Papę ruinã, Eccleſiæ reſpirationem; Bonorum libera-tionem,Molochi riſum. F. Quis hic eſt? P. Quî ſciã? F. Mirum ni artifex ſit. P. Appa-ret, nam eſurire videtur, & cũ ventre ſer-mocinari, ac neſcio quid ingenioſi parere. Haſp. Ingratum ſeculum, quod filios tuos haud nutris,nec per Artes neq; labores vi-tæ cõmoda ſubſternis. Barbarum ſeculũ, quod meras artes crepas, & meliora inge-nia non aſpicis. Crudele ſeculũ, ꝙ ineptias erigis,artifices deprimis. F. Hic homo ſto-

ma-

machatur. P. Scilicet; quia venter latrat. Heus tu, quiſquis es, reſpice. H. Miſerum relinquite. P. Imò habes, qui cõmiſereantur. H. Nondũ ſcis qui ſim, nam primâ vobis facie ſumus miſerabiles, alterâ ridendi. F. Quis ergo es? H. neſcio, nã riſum veſtrũ audire haud lubet. P. Eloquere nam malus mihi haud videris, nec inculto ingenio. H. Ah! ingeniũ excoluiſſe ſcelus eſt. F. Quæſo quis es? H. Accipe hanc chartã. F. legam.

Eheus quisquis es,
ſive te
Architecturæ Secreta
ſive
Machinarum Commoditas
delectat
Sive tormentorum, Cuniculorum, Artificia, ignis ludicra
afficiunt,
Sive Aquæ ductuum, fontium elegantiæ, Motuum diverſitates,
Hortorum ornamenta, recreant
Sive Matheſis Mechanica arridet,
Orbis raritates, Ingeniorum fœtus
allubeſcunt.

Hominem in his diu volutatum.

aut

Benignè excipe,

aut

Liberalitate ſubleva

aut

Sine riſu & maledictis tuis abire ſinito.

F. Quid hoc ſibi vult? H. Id quod audiviſti. F. Túne tot tantarumq; artium peritus es? H. Experire, ſuſcipe, examina. P. Sed quid, ꝗ nemo te recipit? H. Quia omnes faciunt, quod tu facis. F. Nunquã habuiſti Patronum. H. Habui, ſed *pauci ferre poſſunt exquiſitiorum ingeniorũ fervorem.* F. *Nec illa ferre poſſunt Patronorum monita.* P. *Nec illa abſtinere poſſunt, à nimia ſuarum opinionũ licentia.* H. *Servire non poſſunt, nec uno loco eſſe affixa.* P. *Acquieſcere non poſſunt, nec ulla eſſe ſorte contenta.* F. *Temperare ſibi non poſſunt, nec ferre bonæ rationis præcepta.* H. *Generoſa ſunt, & facilè univerſum Mundũ deſpiciunt.* F. *Ambitioſa ſunt, & vanis laudibus ſaturantur.* P. *Temeraria ſunt, & frequenti ſortis commutatione in miſe-*

rias

rias ſe præcipitant H. Nónne dixi vobis, ſi quid nolletis dare, cũ bona pace me ut dimitteretis? P. Equidem dubito, an amanda plus ſint, an deploranda veſtra ingenia, qui optimum quod Mundus habet, poſſidetis; nec ejus ullum fructum veriorem poſſidetis. Nam divitum eſt, quicquid Ars veſtra gignit, nec vobis aliquid præter laborem & nudam gloriolam, reliquũ quid intereſt. Vos nummulos arte emitis, illi nummulis artes emunt; H. Esne literatus? P. fortaſſis. H. Applica tibi & tuis, & dixiſti optimè. F. Audi, ne quid putes te in littus naufragio tuo ejectum, ubi hominum veſtigia non repereris, age in has ædes te cõfer proximas, artium ferè templum, aut hoſpitium: iis ſi excludaris, ad me redito. H. Vox hominis. P. Sed ibi inſtructum oportet accedere inſolitis artibus. H. Satis eſt. P. Si quæ habes de motu perenni, aut volandi mediis, prima adferto. H. Benè mones, benè ſit vobis. F. Sis fortunatus, nam id unum tibi deeſt. P. Quid nos agimus? F. Libet mecum cænari. P. Utinam hunc nobis Deus morem

reſtituat, quo olim amici inter ſe jucũdiſſimè vixerunt, non ſumtuoſiſſimè. F. Nihil eſt, quod apud me metuas. Nam quod tu à ratione petis, id apud me impetrabis ab inopia. P. Eamus, ſi ex animo loqueris.

SCENA V.

Harlequin.

ST, ſt, ſt. tacete Meſſieurs. Turbonis mei felicitas in fumũ abiit, omnis tinctura, jactatio, ſpes, propoſitũ, gaudium, pecunia in fumũ abiit. Sed obſecro vos ne rideatis, jam ille vitra confringit, & furnos diruit, & libros diſcerpit, & hominũ aſpectũ fugit. Verùm ne quis rideat, ita ſors noſtra eſt. Nemo è vobis eſt, quem nunquã nimiũ matura computatio fefellerit. Vah illa 20000. fl. ſtructura jam perit, & fruſtrà ſunt, tot ingenioſæ Iconographiæ, ille Beger noſter, heu bonus Beger, jam pendet. Sed unà cũ ipſo nobis ter mille floreni; noſtraq; ſancta credulitas, noſterq; infamis pudor, noſtraq; ſera pęnitẽtia, & fabulę humanæ ſubjectũ, ea nunc pendent. Phui! erubeſco: poſthac me videbitis nunquam. Adhuc unũ, ſi Turboni ſupereſsẽt nummi,

tolerarē fortaſſis hanc ignominiam. Nunc valete. Illud ſupereſt, quoniā amicus vobis ſingulis fui, ut exulanti mihi benefaciatis, Valete. Profectò invitus à vobis abſtrahor. Nā videmini mihi ſatisfavere. adieu. Nonne ſi fortè contingat, me alibi malè audire, vos teſtes eritis meæ innocentiæ? Salutem plurimā. Deus ſit comes itineris. Heu mihi! quā durus ſum, qui lacrymas elicere nō poſſum, in ornamentū meæ valedictionis; hem nemóne viaticum addit? Heu patria! heu laborum meorum locus!

Si benè q̄d de te merui, fuit aut tibi quidq̄ dulce meum. ——————

Recordare & hunc abitū meum veris gemitibus proſequere. Valete, quid fletis?

-- Deſine migrantē lugere viator & hoſpes,
Non careo Patriâ, me caret illa magis.

Valete iterum atq; iterum, tertiùm, quartùm, quintùm & ſextùm Valete.

NUNCIUS ELYSIUS

Quarti Iuterſcenii loco emiſſus
Peregrinus, Harlequin.

Vigilóne, an dormio, an neutrum

eſt? Nam quæ ego ſcio,nemo mihi credet, nec ipſe vix mihi credo, adeò dubiũ mihi eſt,jámne,an antè dormiverim. Vah! hæc terra eſt? hic Sol? dies eſt; ego me tango? homines vivos intueor? ſed quid ſi dicã illis venire me ex alio Mundo? quò ego eã,neſcio,nec quomodo huc inde ſim translat⁹. Ego verò ſcio quid viderim, quid audiverim,quid egerim, quid notârim, quid acceperim, quid verbis opus eſt? ego ibi fui, nunc hîc ſum,& mandata quę expediã,habeo, quæ utinã quàm primũ cum viro bono cõmunicare liceat. Iam quidem hunc compellabo. Heus bone vir. Har. Unde id ſcis? Per. Quia ſic videtur. Har. Vah ſi hujus urbis homines ex facie dijudicas, æquè ac ego decipieris. Per. Itáne Cor & vultus diſsident? H. Stomachũ mihi facis,ſi multa quæris.Nam ego quidẽ decrevi,pauca verba cum noſtratib.poſthac cõmutare. Per. Itáne? H. Certè, nam dum illi libratim loquuntur, me unciatim volunt. Per. Quid ais? H. Nunc univerſum Mundum mihi diſplicere. Pe. Itaq; in alterum illum concede. Ha. Eſtne alius prę-

ter hunc moleſtū, rancidum, vetulum? Pe. Imò eſt, atque ille ex quo nunc venio. H. Tace ſis. Nam hoc tibi Politorum nemo credit. Nam hunc unicum ſciunt. Pe. Illúmne neſciunt, ubi qui ante nos vixerunt, loca ſua habēt, ſuas terras & dominia? Ha. Illi viderint, ubi ſint, noſtrâ parum refert, nos hìc ſumus. P. Sed permagni intereſt; ne dū malè hìc agitis, ibi pœnas luatis, cujus ego ocularis teſtis ſum. Ha. Si mali coërcerentur, non evaſiſſes, quia mentiris. Sed heus, ſi verus es, ut vivit Ariſtoteles, qui me & Scholas omnes tātoperè excruciat? Pe. Si ſeriò quæras, habebis reſponſum: mihi quidē in re ſeriâ nugari nō libet. Ha. Audi ſi apud illos veteres, ubi ubi ſint, fuiſti, res mihi adeò grata eſt, quædam ex te audire, quàm ulla fuit, dum hic Mundus fuit. Sed obſecro te, mentiri noli, quod noſtri pro-emodū omnes faciunt. Pe. Ipſa rei narratio fidem tibi faciet, quàm æquè tibi lubens dabo, quā tu audies: id enim mihi innĉtum eſt. H. Hęc demum vera felicitas, nova audire ex veteri Mundo. Nam ius Mundi nova, nugæ ſunt, ut ut otio-

ſorum collegio placeant. Sed ſedeamus, nã talia ſtantẽ audire fas non eſt. Pe. Fac quod libuerit, mira tamen accipies. Ha. Dic mihi ſatiúſne eſt, me ex te quærere, quæ voluero, an tu prolixam narrationem inſtitues, quam vereor, ut poſſim patienter ſuſtinere. P. Interrogare te jucundius forſan erit, ſed me prolixiùs interdũ reſpondere neceſſum. Ha. Víſne ſecundùm demonſtrationis interrogata quæram. An ſit? quid ſit? &c. an minùs eruditè colloqui? P. O he quã me exterruiſti! ſi ita pergas, in alterum Mundum redeo. Ha. Confide. Nec ego tantum voluptatis inde capio, ſed hîc ita fieri oportet, nos Plebeio more confabulabimur. Sed id omninò ſcire me decet, quadratus ne ſit ille Mundus, an Triangularis? Igneúſne, an Aereus? ſitne in loco, an extra locum, an locus ipſe? an vacuum? Pe. Nimium ſublimis es, nec ego capio. Ha. Sed an volent ibi homines, an natent, an pendeant, ſcire refert. Pe. Imò ambulant, ut nos, loquuntur, nugantur, malè beneq; intermixtim habẽt. H. Quod nomen eſt illi Mundo. Pe. Campi Elyſii.

Ha. Ita-

Ha. Itaq; & fæminæ ibi ſunt? quod nolim. P. Sunt omninò. H. Nunquam me hodie ſolaberis. Nam quem ego volo Mundum, fæminarum expers ſit, quæ nimium moleſtæ ſunt, & puerorum qui nimium inquieti, & ſenum qui nimium iracundi, & literatorum qui nimium ſcioli, & rabularum qui nimium garruli, & Medicorum qui nimium invidioſi, & illorum, qui nimium ambitioſi, & illorum qui nimium tyrannici, & illorum qui nimium infideles, alioquin hic eſſe tantundem foret. Pe. Noli ſolicitus eſſe de his. Nam ſinguli pœnas ſuas habent. Ha. Sed ánne boni ab iis longè ſeparati ſunt? Pe. Sunt, quoties volunt, ſed plærunque obambulant, & moleſtiis illorum illudunt. Ha. Hoc vera. Sed tu dic mihi, quid valet Socrates, Plato, Ariſtoteles, Pythagoras, Archimedes, quos ego nunquã abſq; honoris præfatione nomino. Pe. Ego de illis nunquam abſq; riſu cogito. H. Quid? nónne ibi Principes ſunt? Pe. Nequaquam, Socrates quidem mulierib. præfectus eſt, eas corrigat, & frequenter lotio perfunditur, ut ferè

pa-

patientiam dediſcat. Plato ideas fabricat, eaſq; binas, interdum ternas obulo vendit, ut victum habeat. Ariſtoteles Maris refluxum rimatur, ac plerunq; veſperi madidus & laſſus domũ cum paucis piſciculis redit. Pythagoras fabas cuſtodit, & quoties Aſinum hiantẽ videt, metu corruit, ne abſorbeatur. Archimedes girgillos & crepundia mulierculis facit, & alicuius precii eſt, ſed parum ſplendidè veſtitus. Ha. Hoc erat quod nimium philoſophati ſunt, quod ego mittam. Sed illa verborũ flumina ubi ſunt: Cicero, Demoſthenes, Priſcianus? Pe. Ha, ha, he! Cicero ſingulas voces bilance examinat, ne quid Græculi numiſmatis ſubrepat. Demoſthenes mutus planè eſt, ex colli tumore, quem faſciis obvolutum habet. Priſcianus verò pecora educit, ſcopaſq; & virgas ligat. Ha. Perturbas me, ecquid Livius, Tacitus, Polybius benè habent? Pe. Livius toties dentem perdit, quoties mentitus eſt. Tacitus explorator ibi eſt, & deprehenſus flagellatur. Polybius ſub portâ annotator eſt. Ha. Licetne de Poëtis aliquid quærere? Pe. Quidni? Homerus in

con-

nviviis lyram pulſat: Virgilius mulieres
ſtergit. Ovidi⁹ planè miſer eſt. Ha. Quid
? Pe. Quia caſtratus, & fæminarũ luſus.
Comici verò? Pe. Plautus primę claſsis
ræceptor eſuriens. Terenti⁹ eius Pro-
ſor ſitiens, & Ariſtophanes calefactor
igens, deniq; inverſo ordine, non pueri,
Magiſtri ſubinde vapulant. Ha. Vah
àm ego ſæpius errarem! Seneca tamen,
ictetus & Zenon valebunt. Pe. Senecę
unctum eſt, pauper id præſtet, quod di-
ſcripſit, ille verò flet Epictetus liberta-
m habet, ſed clam Domino ſuo. Zenon
iſſus eſt, pedes felicitatem quærat. Ha.
diogene. Menippo, Luciano, nõ auſim
errogare. Pe. Illi lorarii ſunt, & canib.
lendis diſpoſiti. Ha. Democritus quęſo
Heraclitus quid faciunt? Pe. Hic ridet
leviſſe, ille flet, ſe riſiſſe. Æſopus etiam
rabilis eſt, qui animaliũ linguas ſcalpit,
oqui doceat. Ha. Nondũ Medicos no-
aſti. P. Libenter. Hyppocrates latri-
purgat. Galenus balneator vesicularum
Geber Carbonarius. Ha. Iuriſconſulti
aen florebunt. Pe. Nequaquam Papi-
nia-

nianus cum Mulierculis rixatur. *Ulpianu*
pulicum Rempublicam deſcribit. Paulu
cicadas regit. Ha. Plinius nullus eſt? Pe
Imò, ille nova illius Mundi annotat, habet
que pro ſingula hiſtoriâ colaphũ. H. Sũm
ne ego ineptus, qui talia quęro: potiùs qu
viâ illuc eatur, & quo perveneris eò itine
re, mihi monſtra. Pe. Viam equidẽ neſcio
ſic tamen illuc perveni. Ha. Mentiri nol
Pe. Turbare noli. Ha. Vera volo. Pe. Ce
ta dico. Calendis Græcis proximis, cũ po
ſomnum meũ expergefactus eſſem, reper
tus ſum, an me ipſe reperi? non domi meę
ſed ad Elyſiam portã. *H.* Vah quã tragicè
quàm vereor, quam orationẽ habeas. P
Noli metuere. Ibi cũ paulò diſpicerẽ, du
me examinant, miris vultibus, linguis in
mane productis. Ubi me recolligo, agno
ſco Fr. Rabelais. alter ſpontè ſe Momun
dixerat. Pedellíne ibi ſint, an Capelleti, a
Gryphones, equidem ignoro, ſed dicto ci
tius me apprehenſum ſiſtunt ad Æacum
Ha. Quid ille? Pe. Supremus illorũ Dicta
tor. Ha. Totus tremo. Pe. Fortis ſis. H
Nudúſne illuc veniſti, ſicut in lectulo era
a

n veſtitus? Pe. Nudū ibi eſſe oportet. Ha.
te.ū vellem mulieres abeſſe. Pe. Non cor-
ore nudum ſaltē, ſed & animo, ab Erudi-
one, Potentiâ, ambitione, poſſeſſionibus
acuum. Ha. Ineruditū oportet eſſe ſecu-
m, ſed perge. Pe. Æacus ut me primùm
idet. Non infrequens nobis eſt, ſubinde
iquē vocare ex terrâ veſtrâ, ac rurſus re-
ittere, ut ultrò citròq; accipiam⁹, demuſ-
ie nova: Id quod tibi nunc cōtigit, eo no-
ine felici, unde tuum erit, rem omnē uti
terrogaberis ordine exponere. Ha. Ego
icandus eram, qui omnia ſcio. Pe. Atqui
o vocatus ſum, qui nihil ſcio. Ha. Appa-
t ineruditos illos eſſe. Pe. Iam audi. Vix
cuſaveram imperitiam meam, qui in
triâ peregrinus eſſem, cum ſubitò voca-
Elyſienſium turba me circumſtetit: tur-
reverà vel ſolo intuitu admirabilis, au-
ura hujus Mundi nova. Vah! quàm
ſimiles ibi, vidi ab iis, quales hic e-
it, quorumque conditio nequaquam
dibus illis reſpondet, quas nos ine-
i eis dicimus, nec monumentis,
t illi erexiſſe creduntur. Cæterùm
ſilen-

ſilentio facto; dic nobis, inquit Æacus, h
ſpes, quę ex te quærimus. Tum alius inte
rogare juſſus, ait: Súntnę Divites apud v
majoris, quã pauperes? Ego ſubi ò Om
nò reſpondi, & unus quidem Dives malu
præſtat mille bonis. Nec Sapientib. noſtr
Sapientia ſua tanti ſit, quàm modicum au
ri: Tum alter: Imperántne apud vos inep
Sapientibus? Ego, utiq; reſpondi, atq; ad
pueri ſenibus; fæminæ viris, Stulti Philoſ
phis; Et his omnib. plus conſuetudo, quà
Ratio, Opinio quàm Neceſſitas. Iterũ a
ter: Eſtne Vita Sapientum æqualis doctr
næ? Ego, nequaquam, dixi, ſed qui optim
dicit peſſimè vivit, & qui benè vivere
tentant proſcribũtur. Mox aler: Mortẽ
apud vos timetis? Non arbitror, ſubje
nam infinita admittimus, quib. mortẽ a
vocam⁹, odimus autẽ fortaſſe, & omnin
vellemus ſublatam. Iterum alter: Cred
tíſne Deum? Ego timidè, pauci, reſpond
aut parcè: qui verò credunt, tacitè id f
ciunt, ac omninò ut nuſpiam foris app
reat. Deniq; ille interrogator meus, Seri
ne vivitis? inquit. cui ego. Neutiquã, na
& pe

ꝫ perſonati ſumus omnes, & internè con-
ictamur omnes, & neſcimus omnes, &
pinamur omnes, & mentimur plerique.
a. Noli pergere, nam nimiũ tacui. Quid
ꝰ erat ex tempore reſpondere? rediiſſes
nos petitum conſiliũ. Pe. Tum quidem
nſilio opus mihi non erat, ſed veritate.
. Nec librũ habuiſti, quem conſuleres?
. Vah librum ibi locorũ ubi odioſiſſimi
t, & vita, virtuſq; non Eruditio æſtima-
? Ha. Ibi quidem plebem ſuperbire o-
rtet. Pe. Quid intereſt, Plebeius ſciolo
ſit, dum melior. Ha. Cave ſis, meliores
velis facere, aut in illum alterum Mun-
n redi: heus tamen. Neminẽ ex noſtris
ſti? Quid enim ad nos Veteres iſti? Pe.
q;. Nam ut primũ ab Æaco de Integri-
laudatꝰ, ac mox dimiſſus ſum, irruit in
notorũ circulꝰ, heus Peregrine, ecquid
i, ecqd fers, ecquid ſcis, ut valeat Uxor,
oncubina, ut liberi, ut ſpurii, ut fratres?
Miſeret me tui. P. Hic libri mei ſuntne
libiles, ſunt in manib. hominũ? Ille, vi-
ne hoc anno abũde crevit? Alius, The-
s quem defodi, repertúſne eſt? Alius
mne viduam meam iterum malè nu-

ptam? Alius, verumne mihi nepotem, nothum natū? Alius, verúmne? ſed quid op⁹, talia dicere? uti quiſq; terrā hanc reliquit, ita de rerum ſtatu quæſivit uſq; ad ſurditatem meam. Neq; puto evaſiſſem, niſi Æacus curioſos illos omnes duris verberibus abigere juſſiſſet. Ha. Quàm gaudeo deſiiſſe hunc ſtrepitū, ſed de me nemóne fuit ſolicitus? Pe. Fer aliquam moram, fortaſſis literæ ad te datæ ſunt, quarū hîc aliquot porto centurias. Ha. Occluſáne. Pe. Imò omnes apertas, nam bonâ fide ibi agitur. Ha. O ſi legere liceret! Pe. Licebit, ſed intùs. H. Unicam hîc. Pe. Accipe. H. *Pœnitens, Sciolo ſal. Scito frater, quæ ego te docui, falſa & nulla eſſe, atq; adeò jam tū, cùm te docui, neſciviſſe, ſed officii mei erat, tegere ignorantiam, etſi reverà inſcitiam noſtram odiſſe adeò non ita poſſumus, quàm cum hîc nudam intuemur. Si benè habere vis, benè age, reliqua verò & maximè mea dediſce, ſic cùm huc veneris, ſcies quæ ego neſcio. Vale.*
Ha. Quis ille pænitens. Pe. Aurē admove. Ha. Vah! & ſciolus quis? Pe. Alteram por-

porrige. Ha. ho ho, nũc me demum inſcitiæ non pudet, ſi ille jam ignarus, hunc ad inſcitiam provocat. Sed quid eſt, quod hìc confiteri nunquã volunt? Pe. Illud eſt. cur ibi fateri cogũtur ac expiare. H. Aliáne legere licet? Pe. Non, tu exſpectabis, dũ hæc omnia in publico conſeſſu prælegãtur? H. Túne facies? P. Sic juſſus ſum. H. Nec vapulabis? Pe. Non puto, ſi mitiora præmittam. H. Quin ego potiùs verberabo te, ne impunè dicas tam lucidã veritatẽ. Pe. A te quidem parũ ut video periculi, potiùs audi quæ generalia mandata referam. Ha. Unum pri⁹ mihi dic: pacificine illi omnes ſunt, an habent lites? Pe. Multas atq; claſiſſimas, ſed quiſquis perdit, peſſimè habet. Exempla audi. Hic Lunares Solaresque incolas ſtatuit, negat alius, ad judicem. Hic Terram moveri picturis aſſerit, negat alius, ad judicem. Hic temporis concentum ait, ille promiſcuum fluxum, ad judicem. Hic perpetuum jactat motum, negat alius, ad judicem. Hic Circulum quadrat, ille inquadrabilem ait, negat alius, ad judicem. Hic ſimilia ſimilibus curari ait,

ait, alter diſſimilibus, ad judicem. Ille jus perfectum fingit, hic ineptiã clamitat, ad judicem. Hic ſyllogiſmum triterminalem habet: alter quadrupedem. Ergo ad judicem. Hi. Deſine, Nam ſi talia ſint litigia, reliqua facilè conjicio. P. Sed hoc intereſt quod uno prope temporis puncto ſolutio fit, ac ſententia ultima, quam inſequuntur verbera, quę perſequuntur tergora: H. Vt relatio tua eſt, nõ ſum video. hicne, an ibi eſſe malim? Pe. Hoc potiùs cogita, cũ hęc deſierit, illam incipere. H. Mandata tua audiamus. Pe. Ecce.

Elyſii, Terrenis ſapere.

Cùm catervatim ad nos deſcendatis quotidiè, multi venitis ad ignominiam veſtrã, ad honores pauci. Quod omninò vellemus emendatum, ſociorũ enim indigi ſumus, nõ caſtigandorũ. Sive itaq; error vos detinet, ſive malitia veſtra, ſcitote Simplices, Candidos, veros, & rerum veſtrarum maximè ignaros, deniq; liberos & liberales nos exoptare. Hîc. n. quibus indignè caruiſtis, accipietis; quæ iniquè poſſediſtis, deponetis. il- illud fidiſſimè, hoc turpiſsimè. Valete.

H. Quid

H. Quid ſi literæ hæ fictitiæ forent? ego hîc carerem & fame morerer, nec eſſet ibi, qui me ſubitò ditaret. P. Tentandum eſt. H. Ab alio hoc exige, à me quidē nunquam impetrabis. Quæ hîc habeo, poſſidebo cū abibo, aliis relinquam: ibi quid futurū ſit, neſcio. Pe. Apparet te verbis meis nō credere, ſed ingrediamur, ut plura ex me audias, pluraq; accipias, quæ te fortaſſe convincēt. H. Abeamus ſanè, ſed hęc tua talia ſunt, quæ malus non curat, bonus omnia nec credit, nec credet, nec credat.

ACTVS QVINTI.

SCENA I.

Sapientia.

[1. *Veritas.* 2. *Tranquillitas.* 3. *Acquieſcentia.* 4. *Mediocritas.* 5. *Iudicium.* 6. *Eruditio.* 7. *Integritas.* 8. *Simplicitas.* 9. *Tolerantia.* 10. *Solitudo.* 11. *Contemplatio.* 12. *Mors.*]

Sap. CONveniſtis ſorores, Orbis lumina, Felicitatis miniſtræ. Ver. En

nos Sapientia omnes ita ut juſſiſti. Sap. Placet, & quàm vos ſimul intueor lubens! Terrarũ ſolatium! ſine quo credo hęc Machina dudum corruiſſet. Ver. Dei hæc clementia eſt, quod in pauciſſimorũ pectoribus ſuperſumus, & ſocietatẽ humanã, quaſi glutine etiamnum conſervamus. Sap. Quòd vos cõvocavi ſorores, cauſam accipite. Permulti ſunt, qui nos revera ambiunt, & ingenti labore cõciliare ſatagũt, atq; in eo nec ſtudiis parcunt, nec ſumptib. nec manuductoribus carent, & informatoribus, tandem ubi diu, diutiſſimè fruſtrà deſudârunt, nec exorârunt propitias, nos non ſecus ac Fortunam ipſam cæcas, lubricas, iniquas, & fugitivas accuſant; quæ immani crudelitate amatoribus noſtris non compaream°. Anne idem vobis innotuit? Ver. Omninò Sapientia, Ita enim fodiunt homines quęrendo, ut vix locus ſit, ubi effoſſam terram congerant. Tran. Et me homines quærũt in patinis, poculis, lectulis, libellis, ubiq;, ubi non ſum. Acq. Me verò in arcis, in cavernis, in titulis. Med. Mihi inſidiantur pauperes. Iud. mihi Critici, Politici. Eru. Ego integros exercitus

alo, qui me proſequũtur. Int. At ego penè ſpreta deliteo. Simp. Stultitiam homines appetunt, non ſimplicitatẽ. Tol. Me extra pericula quærunt. Sol. Me homines in ſylvis venantur. Cont. At me inter pulices, cimices, pediculos quærũt. Mors. me fugiunt homines & quærũt. Sap. Itaq; ſorores veſtrâ culpâ minus fit, quòd nuſpiã id invenerint homines, quærere videntur: nã aut omninò nõ quęrunt, qui ſupini ſunt ac beſtiales: aut aliquid aliud ſub veſtro integumento quærunt, iiſque quibus nunc Mundus ſcatet, Hypocritæ ſunt, aut ibi vos non quærunt, ubi eſtis, & pro vobis veſtras imagines, ſtatuas, aut larvas amplectuntur. Itaq; ſi fieri poſſet, ut hos tertios admoneremus, nónne id impetraremus, quod utrinq; optamus, ſcilicet jucundiſſimam ac beatiſſimam cum hominibus cõverſationem. Ver. Neſcio, mihi quidem adeò deſperati videtur hominũ errores, ut ferè ineptior reliquis appareat, qui corrigi reliquos aut flecti poſſe ſperat. Iud. Ineptiſſimus, qui tentat. Nam ſi hodie è Mundo infelicia cuncta tollas, cras ſuppullu-

labunt plura & infeliciora. Med. Mihi datum eſt, quietē dare, libertatem & Satietatem, quā vos fruſtrà quęritis. Ver. Nequaquam, ſed ille dabit Chriſtus, qui de hoc univerſo nos exactè edocet, & peregrinationis mortalis perfectum iter oſtendit. Tran. Qui nobis omnes affectuū & turbationum fluctus cōpeſcit. Acq. Qui nobis, quod appetimus bonum ſufficiētiſſimum eſt. Med. Qui à nobis omne ſuperfluū, & abundans amovet. Iud. Qui contra omnē Mundi opinionem ſentit, pręcipit, judicat. Erud. Cujus ſciētia ſumma eſt. Int. Et ipſa bonitas eſt. Simp. Et Agnus immaculatus. Tol. oviſq; ſilens. Sol. Qui inter terrarum ſtrepitus non exauditur. Cont. Et res noſtra omnes præſentes intuetur. Mors. Et Mortis mors eſt. Sap. Ah! qui fit, ut ab ullo alio, vel ullibi aliàs, aut ſciendi perfectionem, aut agendi excellentiam, aut vivendi regulas quærant? Ver. Cur extra verbum Dei? Tr. Cur extra animæ quietem? Acq. Cur extra voluntatis divinæ cum humanâ conſenſum? Med. Cur extra donorū ſpiritus modum? Iud. Cur extra Chriſtianiſmi

ratio-

rationem? Erud. Cur extra crucis diſciplinam? Int. Cur extra Charitatis converſationem? Simp. Cur extra doctam ignorãtiam? Tol. Cur extra aſperam ſemitam? Soli. Cur extra animæ deſponſatæ ſilentiũ? Con. Cur extra Solis perluſtrantis radios? Mors. Cur extra meum conductum? Sap. Sic eſt meę ſorores, quoniam extra Chriſti centrum divagantur mortales, non reperiunt, ubi cõquieſcant, aut acquieſcant, ſed torquentur iis ipſis, quę eis in ſolatium data ſunt, Politiâ ſcilicet, artibus, jucunditate, victu, amictu, & cunctis hominis ornamentis ſimul ac inſtrumẽtis. Verùm cùm pauci nobis ſerviant, & diſcusâ nebularum denſitate penetrent, ánne horũ etiã curam abjiciemus? Ver. Nequaquã: ſed informandi boni ſunt. Tranq. Et ſedandi. Acq. Et ſatiandi. Med. Et moderandi. Iud. Et acuendi. Eru. Et erudiendi. Int. Et laudandi. Simp. Et cohibendi. Tol. Et conſolandi. Sol. Et abſtrahendi. Con. Et ſuſtollendi. Mors. Et malis omnibus eripiendi. Sap. Itaq; propter eos vos convocavi, ut mecum contemplaremini terras, ſi-

cubi haberemus, qui vincula excutere, & de libertate ſolidâ cogitare auſint, quique noſtrâ converſatione uti velint, iis adeſſemus, &cum malorum riſu ac fremitu, eriperemus. Siſtite nobis in medium Globũ. Contemp. Repoſui. Sap. Vah *ſtultorum plena omnia*! Ver. *Et erroribus referta cuncta*! Tranq. Paſſim turbæ! Acq. Et ubiq; appetitus! Med. Nuſquam medium Iud. ab opinione cuncta! Erud. Vah ſciolorum turbam! Int. Et fraudum chaos! Simp. Ubi Candor? Tol. Nemo tolerat. Sol. Phy! formicarum diſcurſus! Con. *Et* glirium ſopor. Mors. Et Mortis affecta a oblivio ubiq;. Sap. Sed videtiſne ſorores, quàm noſtro nomine ſe alii venditẽt. Ecce Socratem! Ver. Hîc ſe jactat Ariſtoteles. Tran. Hîc ſcribit Seneca. Acq. Et Diogenes dolium volutat. Med. Et Plato exquiſitè incedit. Iud. En Democritum homines ridentẽ! Er. En Hermetem omnia excogitantem. Int. Mundus agit Hiſtrioniã. Sim. Eamq; ſtupidam. Tol. Epicurus hic de Phalaridis tauro diſſerit. Soli. Et deſperatio in ſylvis oberrat. Cont. Et noctuæ

inter

inter lumina verſantur. Mors. Ego verò hos omnes pudeſacio, & errorem infelicem prima aperio. Sap. *Ea eſt infelicitas Terræ, ut magnis commotionibus abripiãtur etiam boni; inſcii, aut nequicquam reluctantes* Ver. Et verbum Domini emigrat è loco in locum. Tran. Et affectuum æſtus ex ſeculis mutantur. Acq. Iam Mundus ſeneſcens & exſanguis hominibus ſatisfacere non poteſt. Med. Et æquilibriũ nullum ſupereſt. Iud. *Ægri oculi, malus viſus.* Eru. Invaleſcit barbaries. Integ. *Probrum eſt eſſe probum.* Simp. Nuſpiam non larvæ. Tol. Laudis æquè ac vituperii intolerabiles ſunt homines. Soli. Et multitudini plus credunt, quàm ſibi. Cont. Relata credunt. Mors. Et mori nunquam diſcere volunt, ne unquam vivant. Nec vivere ita volunt, ut mori auſint, ſed mortẽ habent ad pænas lictorem, non ad æternas nuptias paranymphum Sap. Satis eſt, meę ſorores, poſtquam de veſtra ſententia mihi conſtat. Nos jam Deo noſtro ſacra peragemus, poſt mortalium miſeriæ proſpecturæ.

CHORUS.

Heu ſpes fugaces, votaq; inania
Mortalium! quo præcipites agit
Incertus error? quid miſeros labor
Iugis fatigat? Cordis ab intimo,
Quid angulo ſuſpiria ducitis?
Mortemq; crebrâ morte laceſſitis?
quærendo vitam, nec repperiēdo quietā.
An illa nunquam eſt, aut erit, aut fuit?
forſan ſub umbra deſide pulveris,
Aut nocte cæca, aut antro Erebi jacet
merſa in profundis, aut clepit invida
clàm ſe illa vobis, aut nimium ferox
firmavit ære Cor ſibi triplici,
Ut nolit veſtris ſeſe incurvare querelis.
Sed vos, quietam haud quæritis anxii
Vitam, o homuli! quæritis arduis
Inflata vulgi nomina plauſibus,
Sortisq; dona, & Encyclopædiam
Rerum univerſam, quicquid & hæc jubet.
Ah vanitatis credula vanitas!
Illa queunt vobis lernam accumulare malorum.
Devota caſis pectora ineptiis,
fruſtrà quod illinc quæritis, illud hîc
Hîc illud! En gurguſtiolum en caſam!

En palliaſtrum: imò quoq; ſi lubet
Imam in cutem defigite ocellulos
Hic fixa Mater ſede ſedet Quies.
Pulſate, illa ſuas reſeraverit obvia portas.
Ille ille Mundi Rector, & Arbiter
Cœleſtis auræ particulam indidit
vobis ab alto: divite pectora
Æternitatis ſeminio beans
Mactansq; ſacra munere vos Fidei
Verboq; amoris lumina ventilat,
Hæc vobis poterunt ævum impertire quietum.
Quapropter inter vos modo poſtmodum
Æqualiter ſi vivere vultis, &
Fraternè, & iræ prælia mutuæ
Vitare, Sortis ſi patienter, &
Sufferre prompto fulmina pectore,
Simulq; vitam degere ſimplicem,
Nulla intercipiet veſtrã turbella quietẽ.
Ergo beatum vivite ſeculum,
fluxi exuentes exuvias ſoli,
Anhela Cœlo lumina patrio
Defixa habentes, mutua mutuis
Unà cremantes pectora amoribus,

Sic ſic locatis cœlitum in aureis
ſedibus ô ſedes oſtendent fata quietas!

SCENA II.

Turbo.

T. CONverte Titan claré anhelantes equos. Emitte noctem, pereat hic Mundo dies, quo deceptus ſum, atrâ nube inhorreſcat polus; obſtent tenebræ hominum oculis. Nunc Deus cæcum chaos redde. Ah, ah, ah!

Excidat illa dies ævo ne poſtera credant
ſecula————

Hem! ne quis hominũ me intueatur. Moriar, moriar. Nam nec Solem, nec homines, nec noctem, nec me ipſum ferre poſſum. ubi, ubi ſum? Turbonem, Vah miſerum Turbonem circumfero.

O mihi præteritos reddat ſi nũc De⁹ annos,
O mihi decoctũ reddat ſi nunc Deus aurũ.

Vah! Turbo poſt omnem infelicitatẽ ſibi infelix ſupereſt, nec vitâ quicquã habet infelicius, ipſe ſibi accuſator, irriſor, condemnator, torror, carnifex eſt. Vah, Turbo, Turbo, Turbo!

qui bona dilapidat omnia pro lapide.

Vah ſic decet, qui Conſul ſibi, Senatus, Populusq; eſſe voluit. Turbo literarum contemptor, Orbis diſcurſor, Amator, Artifex hîc obambulat, & inviſas habet Mundi creaturas. Vitam ſi liceat fingere arbitrio meo, eligerē pro domo ſpecum, pro veſtimento atram nubem, pro luce cæcitatem, pro harmonia ululatum, pro victu aconita, pro recreatione lethargum, pro ſcientia ſtuporem, pro omni felicitate oblivionem. Vah quid fingo? En hic ſum, hic ſum. En ego ſum Eruditorum ſubjectum, riſus materia, increpationum ſcopus, miſeriarum complementum. Ah, Ah! quàm moleſta mihi es vita! qua cum Turbone eſſe cogor! quàm moleſta mihi es lingua, quæ meam miſeriam explica ! quàm moleſti mihi eſtis oculi, qui me indignum tam lucente machina judicatis! infelix Turbo, contra quem omnis error, omnis inquietudo, omnis labor conſpirârunt, ut peſſundarent unicum. Ah, Natura! quam à tuo favore impetrare non potui quietem, obtineam quæſo ab

indignatione tua, interima hominē qui tibi tantoperè diſplicuit, quem ad Fortunæ crudelem exagitationem condemnâſti, patere meâ morte morti finem imponi, & corpuſculi huius exinanitione, iræ tuæ ſatisfieri.. Ego peribo homo perditus, & hanc depreſſam animam exonerabo, pendeat in aëre mea mobilitas, & cadaveris agitatio teſtetur de ingenio meo! Ah inſons ego qui quærendo peccavi, & curioſitate meâ naturā offendi, & tum te quærerem o Sapientia, ſtultitiā reperi, & quod nuſpiam eſſes, non niſi in deſperatione inveni. prius cuncta tentavi, nec deſii, donec mihi pararem amplā luctus, doloris, infamiæ materiam, heu, heu, heu nihil! quid inter homines agam, inter quos cum benè adhuc haberem, boni reperi mihi? quid nunc exſpecto, niſi cavilla, dicteria, ſcommata? Hîc agā vitam inter beluas, & inviſam animam expellam rigiditate. Ah quis me convertet in petram, ſed jam cor meū petrâ durius eſt. Quis gratulabitur beluis de concive? vah illas quoq; ſtultitiam meā ſcire, ſuſpicor. Hem itáne datur, ſi quis ſtare ſuo

re ſuo loco neſcit, ne quod placeat ei, reperiat? Miſer ego, & infelicis curioſitatis infeliciſſimum exemplum, quo me vertā? Opes perierunt, Amici periērūt, Anni perierunt, vires periērūt, animus periit, gaudium periit, & quæ reliquos nuſquam dereliquit, Spes periit, ſe hiſce tellus. Heus natura! ego paucis acquieſcerem, ſed paucum mihi non permiſiſti reliquum. In jus, natura: quid enim peccavi, ut me infra animalium omnium ſortem condemnares? Sed comprimam me, ne meis ejulatibus tibi voluptatem faciam, ó dura verbera, verbera, hoc tibi duritie meâ eripiam, ne delecteris, & inter plagas tuas tibi inſultabo. O dolor nihil agis! Vah cor mihi colliqueſcit, & indignitatis igne corpus meum conflagrat. Egóne is ſum, quem Pœta Tragædiis ſuis eligere potuiſſet? tace Turbo, obmuteſce, & hanc loquacem animam ſuffoca. heu, heu mihi! quæ hæ ſunt, itáne nuſpiam ſolus ſum? Ah tenebræ, arbuſta, umbræ, tegite me.

SCENA III.

Sapientia cum Choro.

Fama, Dives, Sciens.
Honoratus, Felix, Turbo.

Sap. PRoclama Fama, quæ juſſa es eloqui. Fama. *Audite mortales, ne quis poſthac aut opes, aut ſcientias, aut honores, aut vitam beatam à Fortuna fruſtrà expectet, aut petat, ſed quotquot ea ambiunt Boni Sapientiam conveniant, quæ datura eſt hodie ſingulis, quæ petierint.* Sap. Mirabor, ſi quis accedat. Fama. *Audite mortales &c.* Sap. Nemóne cõmovetur? Ver. Dixine tibi Sapiẽtia pauciſſimos eſſe, q noſtri curâ tangãtur? Sap. Sed illi pauciſſimi ubi ſunt; Fama. *Audite mortales. &c.* Sap. Ita nunc eſt. Qui ſapiunt, deliteſcunt, tacent, expectant. Ver. Non puto nobis defuturos aliquos, jam fama quartam plagam reſpicit. Fama. *Audite mortales, &c.* Ver. Ecce! Dives. Credámne ego Sapientiam mihi theſauros daturam? Vah ſplendidũ confeſſum! Sap. Quis tu es? Div. Ha, nónne ex ſacco cõjicis? Sap. Quid tibi vis?

Div.

Div. ut hunc mihi ſaccum auro impleas. Sap. Non tibi hactenus licuit ſatis corradere? Div. Nam & trans mare & ſub terra, & laborib. & ſupputationibus, & dexteritate, & terrę naſcentibus quęſivi, ut diteſcerē, ſed fruſtrà. Sap. Quantum petis? Div. Tantum quadraginta millia ducatorum. Sap. Et acquieſces? Div. Erravi, ſexaginta millia. Sap. Sed tum acquieſces? Div. Obſecro te, ne ſuccenſeas mihi, liceat centum millia petere, propter perfectionem numeri. Sap. Concede ad ſcamnum illud. Acq. Aperi ſaccū, & accipe Acquieſcentiam; Med. Et adjunge Mediocritatem. Simp. Et adjice Simplicitatem. Sap. Ita ditiſſimus eris. Div. Sumne ego ſtultior, an vos? quid hoc eſt? vah impoſturū! malè vobis ſit! mihi domum properādum eſt, ne quid intereà furos abſtulerint. Ver. vides ingenia hominum? ſed euge inflatū, turgidulum, nitidulum, comtulum! Sci. Profectò hic Parnaſſus eſt, niſi quod Pegaſum non intueor. Sed quo genere exordiar, didaſcalicóne, an demonſtrativo? certè grandi. Sap. Quid tu tecum mur-

murmuras, amice? Sci. Si quid eſt in me ingenii, quod ſcio, quàm ſit exiguũ, ut dicendi facultatis, quã ſterilẽ agnoſco, meritò ad te defero, inclita Regina, ut cùm de ſtudiis meis, profectibus & literariis tẽtaminibus, tu ſola cognoveris, indicaverisq; ego quid addere mihi, quâ viâ favorẽ tuũ mihi promereri. Sap. Abrumpe mi homo, quid petis? Sc. Sine me Regina pervenire, ſi placet, quò volo? & audies ſingula. Sap. Quid in manu geris? Sci. Vah jam explicaturus eram. Sap. Nónne per infundibulũ hoc, vis tibi infundi Artes, ſciẽtias? Sci. Non benè accepiſti, pace tuâ dixerim, hoc meũ attuli infundibulũ, ut cum tuo cõferrem. Sap. Ita fiet, ſecede ad illud ſcamnum. Iud. Itaq; infundo tibi judicii decem menſuras. Erud. Et ſolidæ Eruditionis vigintl. Cont. Et exactæ contẽplationis triginta. Sap. Addite Helleborum. Sci. Súmne ego ſtultus? cui ſic illudatis. Sap. Benè dixiſti. Sci. Malè pereã, & Muſas omnes habeam iratas, niſi me juſto libro ſatyrico ulciſcar. Sap. Abi Satyre. Sci. Vah ad Scientias ibã, & librorum ſtrues, hic mera inſania eſt. Sap. Abi.

hem

hem monſtrum! Hon. Quid faciã, mihíne detrahendus pileus eſt? Mulieres ſunt, neſcio, quo fato huc venerim, metuo riſum. Sap. Quis tu es? Unde venis? quid vis? eloquere. Hon. Aliter vocat⁹ ſum. Sap. Quid petis? Hono. Me——

-tollere humo, & ſublimè virûm volitare per ora.

Sap. Cui bono? Hon. Valete. Sap. Exſpecta: jã dabitur tibi, quàm intractabilis es? Tran. Accipe ornamentũ tuum Tranquillitatem. Tol. Et inſide aſino tolerantiæ. Soli. Et tege te ſolitudine. Ho. Sceleſtiſſimæ meretriculæ!. Sap. Mors, Mor. Hem tibi ſcelus! Hon. Væ mihi! Sap. magno onere liberatæ ſumus, ſed quid hic cunctabundus vult & ſuſpirans? Fel. Ah! utinam tandem via cõtingat, qua felix ſim! hactenus omnes fefellerunt. Sap. Quid deſideras, mi homo? Fel. Ah Sapientia, jam dudũ eſt, quod felicitatẽ quæro. hàc, illàc, intus, foris: ſuprà, infrà; nuſpiã eſt, ſuccurre quęſo, nam felicitatẽ quærendo, perpetuùm infelix ſum. Sap. Anne quæſiviſti in veritate? Fel. Nondum. Mors. Sed apud me?

Fel.

Fel. Phy! Deus me ſervet. Sap. Equidem præter has tibi felicitatem nullam dabo. Fel. Nullam? Mors. Nullam unquam. Fel. Ego abeo, nam fruſtrà quęſivi. Sap. *Sic eſt, Ubi bona hominum repoſita ſunt, ibi quærere nolunt: alibi omnes terras perfodiunt, omnia maria tranſcurrunt.* Ver. Nemóne reſta? Sap. Nemo. Ve. Hem! quis hîc prorepit? Sap. Ah miſerum ſpectaculum! Turb. Heu mihi! Sap. Quis tu es? Turb. Heu mihi! Sap. Quid vis tibi? Turb. Heu mihi! Mors. Hunc ego hominẽ abſolvã. Turb. Obſecro te Sapientia. Sap. Quis es? Turb. Ego Turbo ſum. Sap. Hem túne Turbo es? T. Heu mihi! Sap. Cur huc veniſti? Turb. Omnia habes Turbo ſum. Sap. Túne ille fortunatus, voluntatis tuæ arbiter? Omnium vitæ generũ explorator? Naturæ examinator? Turb. Cuncta fui, conducit nihil. Sap. Quin alia adhuc tibi ſuperſunt, ea tentes. Turb. Heu, heu mihi! Sap. Surge mi fili, ſurge: nam ſatis mihi notus es: veniſti tandem, quò voluiſti, ſed viâ indirectâ. Erigite eum. Ver. Libenter. Surge Turbo, non dejicieris ampliùs.

pliùs. Turb. *Qui jacet in terra, non habet, unde cadat.* Sap. Erigite eum, cum hominibus nobis res eſt, nō canibus. Quid doles, Turbo? quid accidit tibi? Turb. Ah Ego ab omni ætate te quæſivi, nec reperi. Sap. Ubi quæſiviſti? Turb. Vah moleſtus Catalogus eſt; in Literis, Experientia, fama, Artibus, Corporis formatione, Linguis, Amore, Odio, Gaudio, Triſtitiâ, Cōverſatione, Solitudine, & Naturæ cunctis Angulis. Sap. Malè quæſiviſti. Nunquámne intra te inveſtigâſti. Tur. Ah quid Turbo intra ſe habeat ſolidi? Mare vanitatum Turbo eſt. Sap. Cogita, non intra te illas enatas eſſe, ſed violenter intruſas, per ſenſuum januas. Sed ánne apud Deum me quæſiviſti? Turb. Scio ſapientiſſimum Deum, at ego terrenam Sapientiam affectabam. Sap. *Profectò quicunq; extra Deum ullum bonum quærunt, nunquam non malum inveniunt.* Verùm nónne mirabile eſt nobis de omni eo, quod homini Chriſtiano cum Deo intercedit, ſatis conſtare, nec tamen velle ab eo ſcopum ac vitæ regulam

acci-

accipere, ſed pleroſq; gaudere, ſi veluti obliviſci poſſint Dei, & humano vivere more auſint. quàm multi optant Deum non omnipotentem, non omniſcium, non omnipræſentem. Turb. Exhorreſco. Sap. Itaque non lugebis, nuſpiam te in Mundo quietem, voluptatem, aut ſolidi quid boni reperiſſe, omnia infauſta, vana, ridicula, incerta, fallacia, fucata, turbida habuiſſe. Sed lugebis, toties præteriiſſe Sapientiam, quæ aſtitit, provocavit. Turb. Méne? Sap. Te equidem. Nam quotieſcunq; impegiſti, tũ te ego revocavi, quoties de Deo bona cogitatio ſuccrrit, Ego aſtiti, quoties Mundum riſiſti, ego ſuggeſſi. Turb. Itáne inviſibilis es? Sap. Et inviſibilis, & tolerans, & ſilens, & pauper, & ſi ita placet, agreſtis, ac ridicula: tu verò plurimùm erraſti, cùm me inter ſciolos, aut pompoſos, aut geſticulatores, aut turbidos, aut ſtreperos, aut nugatores, quæreres. Turb. Ah Sapientia! de his nunquam admonitus ſum, ſed judicavi mihi Mundum explorandum, & penetrandum, perfodiendum & diſcur-

ren-

rendum, uſque dum reperirem quietis, ſcientiæ, excellentiæ ſublimem locum. ſcilicet ſciendum aliquid erat. Mors. *Satis ſcit qui ſcit mori.* Med. *Satis ſcit, qui ſcit modum.* Con. *Satis ſcit, qui ſcit Mundum.* Sol. *Satis ſcit, qui ſe ſcit.* Ver. *Satis ſcit, qui Deum ſcit.* Turb. Sed habere aliquid neceſſe eſt. Iud. *Rationem habere, abundè eſt.* Ver. *Deum habere abundè eſt.* Turb. Sed poſſe aliquid jucundum eſt. M. *Poſſe mori ſufficiat.* Turb. Sed quis illa ſciet, nonne etiam notus ſim? Mors. Mihi notus eris, confide. Inte. Bonis notus eris, confide. Iud. Tibi notus eris, confide. Ver. Deo notus eris, confide. Tur. Vah, quam longè alia hæc ſunt, quàm alibi audio. Nunc ego nec paupertatem timeo, nec infamiam, nec ignorantiam. Sap. Iam reſipis. Tur. Et mecum acqieſcam. Sap. Benè. Turb. Et vanitates ridebo. Sap. Ita. Turb. Et ſilebo, tolerabo, vitabo. Sap. Optimè. Turb. Et mihi ipſi acutus inſpector, cenſor, judex, herus ero. Sap.

Euge

Euge mi fili! Turb. Quoquò me jam verto, omnia placent, omnia ſerena ſunt, tuta, compoſita. Sap. Nempe quia expuliſti turbatores tuos. Turb. Non ego poſthac Turbo vocabor, ſed Serenus. Sap. Ne properes fili, ſuperſunt tibi inſidiæ, à Sathana, Mundo, Carne, quas nunquam ita devinces, ne non vulnereris. Turb. Itaque ad Chriſtum me conferam. Sap. Sapis. Ver. Is tibi explicabit, quàm expediat tibi ſub hâc carnali ſarcinâ non nimium ſapere. Tran. Idem tibi aperiet, quàm tibi conducat, non nimium quieſcere. Acq. Et quàm tibi proſit, non ſemper conſolatione ac donis abundare. Med. Et quam conferat tibi cum Mundi fluctibus confligtari. Iud. Quàm utile ſit tibi, de rebus divinis judicium ſuſpendere. Eru. Quàm fructuoſum, plurimum ignorare. Inte. Quam tuâ referat, Adami tectam malitiam, & ſimulatam bonitatem agnoſcere. Simp. Quàm commodum tibi ſit, hominibus ſtultum videri. Tol. Quàm tuâ interſit,

ſit, cruce carnis pigritiam excitare, luxuriem cohibere. So. Quo tuo bono te intra arcam includas. Cont. Quâ tuâ felicitate in Dei actionem, comœdiam, magnalia, ſit intentus. Mors. Quâ tuâ neceſſitate tandem hanc miſeram, imperfectamq; vitam finias. Turbo. Creator Deus, Benefactor Chriſte, Illuminator Spiritus, quas tibi grates referam, qui, quæ abſcondita hactenus, & abſtruſiſſima credidi bona, in Cor hoc meum ſeminâſti, & jam aperire ſe, excreſcere, & fructum ferre voluiſti. Accipe hoc ipſum cor, quod tibi humiliter offero, & poſthac in te diſcere, poſſidere, ſaturari, conquieſcere æternum ſine. Sap. Amen. Chorus. Amen. Sap. Ingrediamur ut poſthac nobiſcum vivas. Salve redivive. Chor. Salve plurimum & ſempiternum. Turb. O gaudium! vos ſpectatores valete, & ſi quis meo exemplo animo inquietus, mente turbidus, appetitibus indomitus, ingenio

vaga-

vagabundus eſt, judicio delirus inter vos eſt, meo exemplo, ad ſe, & ad has, & ad hanc, & ad illum ſupremum noſtrum redeat. Intereà ſi meæ diſplicuerunt turbæ, placuit converſio.

Benigno ſigno plauſum edite.

DEO GLORIA.

VITTORIO EMANUELE BIBLIOTECA INTIMA

Digitized by Google